

Van aver tot aver

Een beargumenteerde stamreeks Van der Woude (1500-2000)

Talrijk inmiddels en onderwijl wijdverspreid. Deze familie Van der Woude leefde vanaf de zeventiger jaren van de 19e eeuw in en rond Groningen. Maar zij is van origine afkomstig uit Friesland. Prikkelend: niemand wist eigenlijk precies hoe de vork in de steel zat. Zo rond 1994 ben ik daarom zelf maar aan het sneupen geslagen¹.

Daarbij trof ik vanzelfsprekend aan, wat de meeste genealogen zullen herkennen: lief en leed van een geslacht. Van Groningen ging het terug in de tijd naar het 19de en 18de eeuwse Friese Veenwouden. En ik vermoedde dat het daar bij de woudkers, die 'gleonkoppen' wel zou eindigen: een buitengewone vondst bracht mij echter verder naar Opsterland en toen werd het - met alle problemen van dien - nog boeiender.

De hier gepresenteerde zaken dienen - in samenhang - drie doelen. Ik wil graag mijn bevindingen publiceren; ik wil graag een overoud genealogisch discours nieuw leven inblazen: wanneer is een relatie eigenlijk bewezen? Uiteindelijk wil ik aantonen dat de stamreeks loopt zoals hier gepresenteerd.

Dat oprakelen van een klassiek (maar daarom niet minder belangwekkend) geschilpunt is natuurlijk uit een zekere nood geboren. Immers, als de zaken bij het onderzoek voor het grijpen lagen, was ik er denkkelijk niet over begonnen. Maar ik doe het toch. Uiteraard is de wens daarbij niet de (voor)vader van de gedachte; wie meent dat het simpelweg gaat om 'wensvol denken'², doet geen recht aan mijn bedoeling.

'O voorvaders van mij! Zei ik met een veelbetekenende zucht. Als ik schrijven kon zou ik, met een blik op al die portretten, een lange roman gaan schrijven. Want elk van deze oudjes is immers eens jong geweest en elk van hen, man of vrouw, heeft zijn of haar roman doorleefd... En wat voor een roman! (...)'³

'Wereldwijd is één op de tien kinderen niet verwekt door de man waarvan men aanneemt dat hij de vader is. Dat cijfer is in de westerse wereld niet anders dan elders.'⁴

Het probleem in het algemeen.

R.F. Vulsma recenseert in 1996 in Gens Nostra⁵ een wat hij noemt 'bijzonder boek', geschreven door prof. mr. M. Bos. Het geschrift is inderdaad de moeite waard, niet in het minst door een belangwekkend voorwoord over bewijs in de genealogie.

Bos stapt, in navolging van Jackman, af van de gebruikelijke driedeling: *mogelijk, waarschijnlijk, zeker*. En terecht, want strikt genomen bestaat het meeste genealogische bewijs louter uit veronderstellingen van juistheid. Werkbaarder is het derhalve, genealogisch bewijs te definiëren in deze benamingen: *preferabel, waarschijnlijk en betrouwbaar*. Nu lijkt ook zo'n discussie een gebed zonder eind, want wanneer is een bewijs dan waterdicht en waar staan de grenspaaltjes? Toch waag ik het erop. Wanneer de genealogie zichzelf serieus wil blijven nemen, moeten de beoefenaars inzichten evalueren en wellicht ook evolueren. Ons onderzoeksgebied ligt vermoedelijk wel vast, maar de onderzoeksmethode natuurlijk niet.

Uitgangspunt bij alles blijft de controleerbaarheid, zoveel is duidelijk. De genealogische rek zit dus niet in de bronnen, niet in de bewijsmiddelen, maar in de bewijsmethode; de deductie van opgeduikelde gegevens.

Wat te doen, als een bron met exacte familieverhoudingen niet voorhanden (b)lijkt, maar gerichte vermoedens wel degelijk bestaan? Ik voor mij geloof dat het verhaal dan nog niet per

se uit hoeft te zijn. Bewijs is niet altijd zwart-wit. Ik wil een lans breken voor dat grijze schemergebied in de genealogie.

Het probleem in het bijzonder.

In de onderstaande stamreeks komt een dergelijke situatie twee keer voor. In geen enkele tot dusver onderzochte bron valt een geschreven vermelding te vinden van de filiatie tussen Sierk Pieters (VIII) en Pieter Sierks (VII) en tussen Saecke Sierks (III) en Sierk Arents (II).

Fijn, zullen hardliners denken, maak er dan maar een andere familie van, maar koppel de zaak niet zomaar aan elkaar. In eerste instantie hebben zij schijnbaar het gelijk aan hun zijde. Het gaat niet aan, om gegevens koste wat het kost aan elkaar te breien. Dat levert genealogisch broddelwerk op.

Dat is dan ook zeker niet de intentie van deze pennenvrucht. Waar het wel om gaat is dit: wat doe ik vervolgens met de overvloed aan vingerwijzingen?

Iedereen krijgt bij genealogisch onderzoek onherroepelijk te maken met pregnante aanwijzingen. Het zou uit de aard der zaak zonde zijn, om dergelijke gegevens links te laten liggen. De hieronder gevolgde bewijsopzet is op z'n minst schatplichtig aan de door Bos/Jackman beschreven werkwijze⁶.

Mijn onderbouwing is afgeleid uit liefst contemporaine, maar in elk geval verifieerbare bronnen. Zij worden getoetst aan een zevental waarden⁷:

- tijd.
- plaats.
- milieu.
- vernoeming.
- (erf)bezittingen.
- bijkomend bewijs.
- uitsluiting van andere opties.

Korte uiteenzetting van de bewijsopzet.

1. Tijd: de filiatie moet aannemelijk zijn in termen van ouder-kind verhouding. Iemand kan op twaalf- of tachtigjarige leeftijd ouder worden, maar dat is uitzonderlijk.

2. Plaats: de filiatie moet aannemelijk zijn in termen van te duiden geboorte-, woon- en verblijfplaats of -streek. Iemand uit Friesland kan vanzelfsprekend geboren zijn in, of voorouders hebben uit, pakweg Zeeland. Uiteraard trokken mensen vaak - al dan niet door de omstandigheden gedwongen - naar elders. Wijzigingen moeten min of meer verklaarbaar zijn.

3. Milieu: de filiatie moet aannemelijk zijn in termen van afkomst. In tegenstelling tot onze maatschappij was het vroeger op z'n zachtst gezegd een stuk moeilijker om hogerop te komen. Ik bedoel niet: verandering van iemands pecuniaire situatie, maar ik doel hier op de meer gefixeerde indeling in rangen en standen. Wijzigingen moeten min of meer verklaarbaar zijn.

4. Vernoeming: de filiatie moet aannemelijk zijn in termen van naamgeving door een volgende generatie. Voorwaarde is natuurlijk wel, dat er meerdere kinderen geboren worden, waarbij - om toeval uit te sluiten - meer dan één vernoeming een feit is.

5. (Erf)bezittingen: de filiatie kan aannemelijk zijn, als een latere generatie eigenaar is, of genoemd wordt rond bezittingen van een eerdere generatie.

6. Bijkomend bewijs: bij een werkhypothese kunnen plotseling opvallende zaken opdoemen. Een voorbeeld uit deze reeks: Sierk Pieters verschijnt op 14-1-1712 voor het Opsterlandse gerecht. In de daaropvolgende akte van die dag doet Egbert Pieters hetzelfde. Toeval? Of zijn zij gebroederlijk opgewandeld van Bakkeveen naar de rechtszitting? Nog zo'n voorbeeld:

Pieter Sierks heeft in ieder geval één kind (doopvermelding Egbert) uit zijn eerste huwelijk. Hij is hertrouwd, maar spreekt in een tweetal akten wel over (voor)kinderen (sic!).

7. Uitsluiting van andere opties: zijn er geen andere kandidaat-ouders of -kinderen aanwezig in de bronnen? Een voorbeeld: naast Harmen Sierks (IX) en diens (bewezen!) zoon, Sije Harmens (X) duikt ene Oene Sierks op. Dan moet actief uitgesloten kunnen worden dat het hier om verwanten gaat. Het onderzoek richt zich dus in zo'n geval op personen buiten de eigenlijke familie.

In het algemeen geldt dus: de bouwstenen voor de zeven waarden moeten afkomstig zijn uit controleerbare bronnen. Er mag bijgevolg niets bedacht of weggelaten worden. De waarden vullen elkaar in meerdere of mindere mate aan en beïnvloeden elkaar. Het heeft er wel de schijn van, dat ze niet allemaal even belangrijk zijn. Om een beeld te geven: 'tijd' is een *conditio sine qua non*, 'vernoeming' lijkt in het oude Friesland een zeer belangrijke aanwijzing, terwijl erfbezittingen niet per se aanwezig behoeven te zijn. Plaats, milieu, bijkomend bewijs en uitsluiting van andere opties leveren min of meer aanvullend bewijs. Slechts in die gevallen, waarin aan alle belangrijke waarden een acceptabel positieve duiding kan worden gegeven en ook enkele aanvullende waarden ingevuld zijn, is m.i. een stellige identificatie mogelijk. De relatie is dan *'betrouwbaar'*. Met prudentie weliswaar, maar vanaf dit moment ligt de bewijslast naar mijn inschatting 'aan de andere kant'.

Soms kunnen waarden niet of slechts ten dele worden ingevuld; aanwijzingen zijn dan minder duidelijk. Wanneer er dus meer speculatie in het spel is, schuift het bewijs op naar *'waarschijnlijk'*. Wanneer slechts enkele waarden invulbaar blijken, moet het bewijs nog weer zwakker geacht worden: de relatie is *'preferabel'*. Uiteindelijk zou je ook nog van *'mogelijk'* kunnen spreken, maar het is de vraag, of een poging tot bewijsopzet dan nog dienstig is. De grenzen tussen die bewijscategorieën kan men ondertussen niet eenduidig vastleggen, dat varieert van geval tot geval. Bos/Jackman gaan m.i. terecht uit van de *'communis opinio doctorum'*: wat algemeen aanvaard wordt door deskundigen. U dus.

Hieronder volgt de (uitgebreide) stamreeks. Ik heb ernaar gestreefd, om (teruglopend vanaf 1900) primaire feiten uit te breiden met gezinsgegevens. Aanvullingen, correcties en suggesties voor verder onderzoek zijn meer dan van harte welkom.

Tenslotte nog een woord van dank aan iedereen die er iets of veel aan bijgedragen heeft: de medewerkers van het Ryksargyf, G. Zijlstra te Ureterp, H. Walsweer te St. Jacobiparochie, H.R. van der Woude te Zuidlaren, A. de Vries te Drachten, M. en G. van der Woude te Haskerdijken en bovenal G. Sinnema te Leeuwarden.

Generatie XIX

Stijn Jephta van der Woude.
Ismene Viola van der Woude.
Sierk Christiaan Johannes van der Woude.

Generatie XVIII

Nico Leonard van der Woude, tr. Hendrikje Wegter.

Generatie XVII

Christiaan Nico van der Woude, tr. Viola van Haaff, dr. van Leonardus Johannes Wolterus van Haaff en Pauline Allegonda Radsma

Generatie XVI

Nikolaas van der Woude, geb. Dortmund (D) 12-7-1908, officier Leger des Heils, musicus, overl./begr. Almelo 27-7/1-8-1974, tr. Almelo 22-8-1936 Jentje Johanna Kortman, geb. Almelo 27-5-1918, dr. van Gerrit Jan Kortman en Christina Schoenmaker.

Niko is op 12-9-1932 in opleiding gekomen voor het officierschap van het Leger des Heils. Op 27-7-1933 was hij kadet-luitenant op het evangelisatieschip 'De Febe', terwijl hij bijna vier maanden later, op 16-11-1933, dezelfde functie vervulde bij het korps Groningen III. Op 6-8-1934 was hij kadet-luitenant bij de Industriële inrichting Arnhem. Op 22-12-1934 volgde zijn bevordering tot luitenant. Nog geen jaar later, op 2-9-1935 is hij uitgetreden als officier: het hoofdkwartier stond niet toe, dat hij in het huwelijk trad met de tien jaar jongere Jenny Kortman.

Generatie XV.

Meindert van der Woude, geb. Haren 25-8-1881, grondwerker, stratenmaker, aannemer, overl./begr. Rotterdam 5/8-12-1948, tr. Groningen 9-1-1902 Berendina Vos, geb. Muntendam 25-8-1881, lerares, overl./begr. Almelo 11/15-9-1937, dr. van Jan Jurjen Vos en Nijklaassien Kuiper.

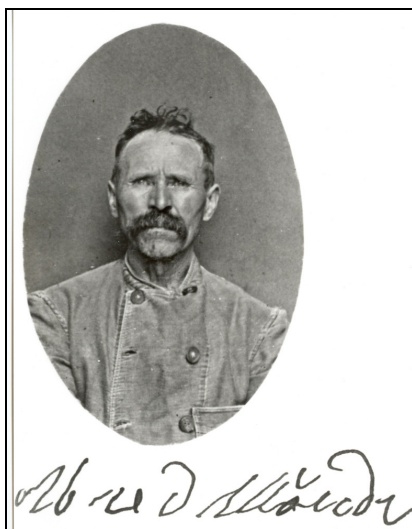
De afkondingen van dit huwelijk hebben plaats gehad op zondag 22/29-12-1901. Beide partners hadden een certificaat van onvermogen aangevraagd. Datum van afgifte: respectievelijk 13/12-12-1901.

Meindert is voor de Nationale Militie ingeschreven in het register van de gemeente Groningen van het jaar 1900, voor de lichtung van 1901. Bij loting viel hem nr. 546 ten deel. Hij hoefde uiteindelijk niet in daadwerkelijke dienst.

Hij is begraven te Rotterdam op de Zuiderbegraafplaats in een algemeen graf, locatie Vak E. Bij navraag bleek, dat dergelijke graven al na 15 jaar geruimd worden.

Generatie XIV.

Minne Meinderts van der Woude, geb. Bergum 11-10-1857 'in een schip, toevallig', schippersknecht, arbeider, polderwerker, heibaas, stoker, overl./begr. (Zuiderbegraafplaats) Groningen 8/12-1-1942, otr./tr.(1) Groningen/Haren 31-7/11-8-1881 Jantina Vos, geb. Borger 24-3-1860, dienstmeid, overl./begr. Groningen 7/10-1-1914, dr. van Geert Vos en Zwaantje Vos. Minne tr.(2) Groningen 9-11-1914 Jansje Goverts, geb. Groningen 14-8-1872, overl. Drachten 24-10-1935, tr. (1) Hindrik Lambertus Timmer, dr. van Jan Goverts en Lipka Terpstra.

Minne was ten tijde van zijn huwelijk in dienst. Hij was ingeschreven te Tietjerksteradeel in 1876, kreeg daarbij lot 114 en was van de lichtung 1877. 'Maat en signalement van den loteling': 1 meter en 720 millimeter, ovaal aangezicht, laag voorhoofd, blauwe ogen, gewone neus en mond, ronde kin, bruin haar en bruine wenkbrauwen en geen 'merkbaare teekenen'. Minne werd goedgekeurd en op 22-3-1877 tot de dienst aangewezen. Zijn stamboeknummer is 48.061. Op 29-11-1877 werd hij (als achtergebleven loteling van de lichtung van 1877 in de plaats van iemand anders) ingelijfd bij het 1e Regiment Infanterie, destijds hoofdzakelijk te Leeuwarden gelegerd. Hij ging op 1-3-1879 met groot verlof, kwam 14-8-1880 terug en ging op 18-9-1880 met groot verlof. Op 28-11-1882 is hij 'met paspoort wegens geëindigde militie diensttijd afgegaan', met bewijs van goed gedrag.

Dat laatste lijkt een puur formele omschrijving, want op 21-6-1878⁸ spreekt de Krijgsraad te Leeuwarden vonnis over vier militairen, waaronder Minne (dan consequent 'Minnes' genoemd).

Hermannus Buurlage, oud 21 jaren, geboren te Groningen, soldaat bij de 5de compagnie, 3e bataljon, 1e Regiment Infanterie; Bonno Wigboldus, oud 20 jaren, geboren te Loppersum, milicien bij de 4e compagnie, 3e bataljon, 1e Regiment Infanterie; Minnes Meinderts van der Woude, oud 20 jaren, geboren te Bergum, milicien bij de 4e compagnie, 3e bataljon, 1e Regiment Infanterie en Bernardus Anthonius Eising, oud 20 jaren, geboren te Groningen, milicien bij de 2e compagnie, 3e bataljon, 1e Regiment Infanterie. Allen zijn gedetacheerd te

Veenhuizen, maar op dit ogenblik gedetineerd in het Huis van Burgerlijke en Militaire Verzekering te Leeuwarden.

Op zaterdag 25 mei 1878, 's avonds tussen 9 en 10 uur is een aantal militairen met elkaar van Westerveld naar Veenhuizen teruggekeerd. Het viertal is daarbij baldadig geweest: men heeft 'eenige riggelhouten afgebroken' en van een bruggetje liggend over de waterleiding die door de weide loopt zijn ook planken afgebroken. Er zijn getuigen bij; ze verklaren alles gezien te hebben en het viertal zelfs gewaarschuwd te hebben.

De vier worden schuldig bevonden en de Krijgsraad vonnist: elk van de soldaten wordt veroordeeld tot een 'correctionele gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en in de plaats van geldboete ieder tot eene militaire detentie voor den tijd van acht dagen.' Bovendien moeten de mannen geld ophoesten 'in de kosten en misère der justitie en die van den processe'.

Bij hun huwelijk waren Minne en Jantina onvermogen. Bij de huwelijkse bijlagen van Minne en Jantina is een document opgenomen, waaruit blijkt, dat de minderjarige Jantina, woonachtig te Groningen, door het kantongerecht twee voogden toegewezen had gekregen: Meindert van der Sande en Hendrik Wijma. Er stond in de akte werkelijk 'Van der Sande', maar het lijkt natuurlijk aannemelijk, dat er 'Van der Woude' had moeten staan.

Woon- en verblijfplaatsen (officieel en officieus) van Minne Meinderts en zijn gezin met Jantina Vos en met Jansje Goverts:

- Leeuwarden (29-11-1877 tot 1-3-1879; militaire dienst)
- Leek (1-1-1880 tot 11-12-1880)
- Haren (8-1881-19-11-1881)
- Termunten (medio 1884)
- Leeuwarden (2-12-1885).
- Deventer (maart 1887)⁹
- Groningen (19-11-1881 tot 1-9-1891)
- Velsen (1-9-1891 tot 6-12-1897)
- Haren (6-12-1897 tot 8-12-1899)
- Groningen (8-12-1899 tot 2-5-1925)
- Drachten (2-5-1925 tot 7-11-1935)
- Groningen (7-11-1935: Billitonstraat 74a; vanaf 11-3-1938 Timorstraat 14).

Uit het eerste huwelijk:

1. Meindert, geb. Haren (Helpman) 25-8-1881 (= XV).
2. Frouwkje, geb. Haren (Helpman) 25-8-1881, overl. Rotterdam 8-7-1942, tr. Groningen 24-11-1904 Harke Bakker, geb. Groningen 5-6-1881, ovl. Den Haag 8-4-1945. zn. van Hindrik Bakker en Antje Elderman.
3. Gerardus, geb. Groningen 17-4-1883, overl. Groningen 3-3-1884.
4. Geert, geb. Termunten 10-7-1884, winkelier in aardewerk, overl. Den Haag 23-1-1949, tr. Assen 28-11-1906 Hendrika Adriana Mulder, geb. Assen 19-7-1885, overl. Assen 18-4-1970, dr. van Hendrikus Franciscus Mulder en Aaltje Krikke. Huwelijk door echtscheiding ontbonden Assen d.d. 9-11-1923, inschr. Assen 20-3-1924.
5. Levenloos kind (dochter), overl. Leeuwarden 2-12-1885.
6. Tjalling, geb. Deventer 7-3-1887, stokerhulpvakman gasfabriek, overl. Groningen 6-1-1961, tr. Groningen 10-12-1911 Johanna Maria Elizabeth Jonkman, geb. Groningen 29-6-1890, overl. Leek 15-12-1981, dr. van Harmannus Jonkman en Antonia Jeanette Dossing.
7. Hannes, geb. Lemmer 23-7-1888 'in een schip', overl. Groningen 9-8-1889.
8. Swaantje, geb. Groningen 31-12-1889, overl. Groningen 5-3-1890

9. Hendrik, geb. Velsen 14-9-1892, mattenmaker, overl. Rotterdam 17-9-1962, tr. Margreta Gesina Lehkamp, geb. Groningen 11-12-1892, overl. Rotterdam 9-8-1985.
10. Hannes, geb. Velsen 14-9-1892, verpleger baddienst (AZGr.), overl. Groningen 5-5-1964, tr. Groningen 22-4-1918 Grietje Post, geb. Groningen 21-9-1894, overl. ald. 2-8-1975, dr. van Adriaan Post en Anna Hoekstra.
11. Jan, geb. Groningen 24-4-1900, incasseerder/expediteur, overl./begr. (Selwerderhof) Groningen 9/13-4-1955, tr. Groningen 29-3-1923 Johanna Arends, geb. Groningen 14-7-1901, overl./begr. Zuidlaren/Groningen 8/12-10-1982.

Generatie XIII.

Meindert Tjallings van der Woude, geb. Veenwouden 8-11-1822, arbeider (1841), schipper (vanaf 1848), potschipper, overl. Glimmen 14-2-1896, begr. Noordlaren (perk B2, slag 17, grafnummer 11), tr. Veenwouden 11-5-1848 Froukje Minnes Weima, geb. Drachten 11-6-1824, overl. Groningen 17-4-1908, dr. van Minne Hendriks Weima, schipper, en Froukjen Hendriks Doele, dienstmaagd.

Meindert is binnen de gemeente Dantumadeel ingeschreven voor de Nationale Militie, bij de loting van 1841 viel hem het nummer 100 ten deel; uiteindelijk hoefde hij niet in daadwerkelijke dienst. Signalement van Meindert: smal aangezicht, rond voorhoofd, blauwe ogen, ordinaire (gewone) neus en mond, blonde haren en wenkbrauwen en verder geen 'merkbare teekenen'.

De afkondigingen zijn op 16/23-4-1848 te Dantumadeel/Smallingerland. Froukje's moeder ontbreekt bij de huwelijksvoltrekking, wel wordt gewag gemaakt van haar toestemming.

Het schippersgezin was weinig honkvast. Kijk er de geboorteplaatsen van de kinderen maar op na. Heel lang bleef men officieel ingeschreven te Veenwouden. In het bevolkingsregister van Dantumadeel staat vermeld dat er op 28-10-1869 ten behoeve vana het gezin een getuigschrift is afgegeven. Het gezin is rond die tijd overgeschreven naar Kollumerland. Men vestigde zich nog later met de kinderen Minne (dan militair), Hielkje, Tjalling en Hendrik op 1-1-1880 in Leek. De 'huizing' was ook in Leek 'in 't schip'. Op 29-9-1880 verhuisde Hielkje naar Groningen, terwijl de rest van het gezin op 11-12-1880 naar Norg in Drente verhuisde. Op 31-1-1882 vertrekken zij naar Groningen. Op 19-11-1886 werd de familie, met twee kinderen, uitgeschreven naar Lemsterland. Op 10-9-1890 werden Meindert en Froukje en zoon Hendrik weer te Groningen ingeschreven. Vader en moeder werden op 16-5-1894 uitgeschreven naar Haren. Hendrik vertrok op 5-9-1891 naar Velsen.

Froukje woonde als weduwe van 11-4-1901 tot haar overlijden in de Barestraat te Groningen bij haar kleinzoon Hannes van der Woude en diens pleegouders Hannes Hielkema (1860-1909) en Geziena Hielkema-Vos (1854-1935).

Uit dit huwelijk:

1. Froukje Meinderts, geb. Leeuwarden 6-4-1849, overl. Groningen 13-9-1904, tr. Kollum 19-11-1869 Hendrik Johannes Hielkema, geb. Bovenknijpe (Heerenveen) 14-7-1842, ovl. Groningen 19-8-1917, zn. van Johannes Hendriks Hielkema en Johanna Foppes (de) Vries.
2. Sjoerdje Meinderts, geb. Britsum 23-3-1851, overl. Velsen 8-10-1926, tr. Termunten 5-4-1876 Adriaan de Back, geb. Goes 19-2-1850, arbeider, overl. Velsen 26-6-1920.
3. Minne Meinderts, geb. Akkerwoude 17-4-1853, overl. Kollumerzwaag 24-1-1855.
4. Antje Meinderts, geb. Akkerwoude 4-8-1855, overl. Groningen 3-9-1909, tr. Beerta 31-10-1874 Gerardus de Munck.

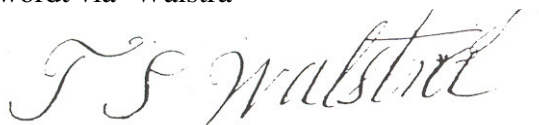
5. Minne Meinderts (= XIV).
6. Hijlkje Meinderts, geb. Lemmer 9-12-1859, overl./begr. IJmuiden 11/14-1-1922, tr. Norg 29-12-1880 Josephus Dobbelaar, geb. Stoppeldijk 10-4-1852, overl. Haarlem 18-12-1917, grondwerker, zn. van Pieter Dobbelaar en Apolonia Vaal.
7. Tjalling, geb. Termunterzijl 19-3-1862, grondwerker/heibaas, overl. Groningen 6-3-1929, begr. Groningen (Zuiderbegraafplaats), tr. (1) Lemsterland 21-12-1888 Geertje de Vries, geb. Lemmer 02-10-1863, overl. Velsen 27-3-1895, dr. van Johannes de Vries en Roelofje Duim. Tjalling otr. (2) Groningen/Haren 24-11/1-12-1895, tr. Groningen Aaltje Bruins, geb. Bellingwolde 12-10-1872, huisvrouw, overl./begr. Groningen 26/29-9-1927, dr. van Gunster Bruins en Henderika Reineman.
8. Hendrik, geb. Hardegarijp 25-9-1865.
9. Hendrik Meinderts, geb. Assen 15-7-1868, machinist/heibaas, overl. Leeuwarden 25-7-1900, tr. Assen 29-4-1891 Henderkien Talens, geb. Assen 1-2-1870, overl. Wedde 27-1-1924, dr. van Freerk Talens en Frederika Wolfgram.

Generatie XII.

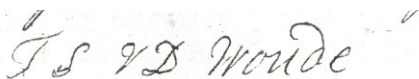
Tjalling Sierks Woudstra/Walstra/Van der Woude, geb./ged. Veenwouden 8/29-10-1797, overl. Oostermeer 'des morgens ten tien ure, te Oostermeer in een schip' 23-1-1866, schippersgezel (1819), boerenknecht (1819), arbeider (1822, 1828 en 1837), dagloner (1834, 1839), potschipper (1848, 1857, 1858, 1866), tr. Veenwouden 21-3-1819 Sjutje/Sjoerdje Meinderts Leij, geb. Veenwoudsterwal/Hardegarijp 29-3-1799¹⁰, dienstmeid, schippersche, overl. Bergum 24-7-1888 'des namiddags ten negen ure', dr. van Meindert Gerrits Leij, schipper, en Antje Jans Leij.

Tjalling Sierks is de man, die om (nog) onbekende redenen de familienaam definitief veranderd en verankerd heeft. 'Woudstra'

wordt via 'Walstra'

uiteindelijk tussen november 1822 en oktober 1825 'Van der Woude'¹¹.

Nog in de huwelijksbijlagen van zijn zoon Meindert (1848) staat expliciet vermeld: 'Zijnde de in de stukken genoemde Tjalling Sierks Walstra of Tjalling Sierks van der Woude een en dezelfde persoon.' In zijn overlijdensakte heeft alles definitief zijn beslag gekregen, want zelfs zijn vader wordt vermeld als 'Sierk Sijes van der Woude'.

Blijkens de overlijdensaangifte van Tjalling's vader waren Tjalling en Sjutje burens. Haar vader, Meindert Gerrits Leij, is een van de aangevers van het overlijden. Hij wordt in die akte 'gebuur' genoemd.

Sjoerdje schonk al op 9-1-1819 het leven aan hun dochter Antje. Het huwelijk van de jonge ouders liet behoorlijk lang op zich wachten: de huwelijksbijlagen geven onder andere een verklaring van onvermogenheid voor Sjoerdje, gedateerd 31-8-1818. Vanwege de inschrijvingsperikelen rond het overlijden van Tjalling's vader, Sierk Sijes, duurde het enige tijd, voor de trouwerij doorgang kon vinden. De afkondigingen van het huwelijk hadden al eerder plaatsgevonden: op de vierde en vijfde zondag van november 1818 voor het grietenijhuis van Dantumadeel te Rinsumageest en op de eerste en tweede zondag van december 1818 voor het grietenijhuis van Tietjerksteradeel.

Signalement van Tjalling Sierks: lang aangezicht, breed voorhoofd, blauwe ogen, ordinaire (gewone) neus en mond, kleine kin, blonde haren en wenkbrauwen en verder geen `merkbare teekenen`.

Op 20-12-1831 sluit Tjalling met ene Lambert Willems Sipkens een nogal verrassende overeenkomst¹². Te Leeuwarden wordt vastgelegd dat :

‘Lambert Willems Sipkens, meerderjarig, van beroep boerenknecht, wonende in de Rottevalle onder het behoor van de grietenij Achtkarspelen, schutter van den eersten ban der mobiele schutterij van opgemelde grietenij, requirant ter eenre en Tjalling Sierks van der Woude, arbeider onder den dorpe Veenwouden, grietenij Dantumadeel, requireerde ter anderen zijde (...)

De requireerde verbindt zich den schutterlijken dienst voor den requirant waar te nemen en al deszelfs plichten als zoodanig te vervullen, zoolang namelijk deze schutterij in eenen mobielen staat verkeert (...).

De requirant daarentegen, neemt aan, voor het waarnemen dezer dienst, aan den requireerde te betalen zoodra dezelve als plaatsvervanger zal zijn goedgekeurd en aangenomen ineens de som van vijfenzestig g.s, voorts zoodra deze schutterij van haren militaire diensten zal zijn ontslagen en binnen haren gewonen werkkring teruggekeerd, en de requireerde aan zijne verplichtingen zal hebben voldaan, de som van zeventig g.s, terwijl de requirant zich daarenboven verbindt tot aan dat tijdstip van ontslag wekelijks aan des requireerdes huisvrouw Sjoerdje Meinderts Ley te betalen de som van vier g.s, waarvan de eerste betaling zal moeten geschieden eenen week na de goedkeuring des plaatsvervangers en zoo vervolgens telkens ten huize van Tjibbe Jippes Hoekstra, winkelier onder Veenwouden.

De requirant verbindt zich bovendien, en neemt aan, om gedurende den geheelen dienstdienst van den plaatsvervanger te zullen zorgen voor het onderhoud van deszelfs huisgezin, zoodanig, dat hetzelfde gedurende dienstdienst in geen een deele komt ten laste van eenigen armenadministratie (...)

Voorwaar geen kleinigheid. Tjalling vervangt dus Lambert Willems Sipkens, ongetwijfeld een beslissing, die is ingegeven door de nijpende armoede. Opmerkelijk genoeg zegt het beroep van Lambert veel over de pecuniaire toestand van het gezin Van der Woude-Leij. Tjalling vervangt immers een boerenknecht. Het was daarenboven allemaal niet van gevaar ontbloot, zeker in die roerige dagen: i.v.m. de Belgische opstand was daadwerkelijke uitzending niet ondenkbaar.

Op 5-5-1837¹³ stuurt Tjalling Sierks van der Woude, arbeider, wonende op de Veenwoudsterwal onder Veenwouden samen met zijn naaste geburen, Sijbe Hendriks Wijnsma en Alle Uilkes van der Wal, een verzoek aan de gouverneur van de provincie. Hij bevindt zich in zeer ziekelijke

omstandigheden, zodanig dat hij al geruime tijd te bed heeft moeten blijven. De situatie wil er maar niet beter op worden. Zijn ziekte wordt zo erg dat 'zijne vrouw en zes kleine kinderen bijna van honger moeten omkomen.' Hij heeft bij de armvoogden van Veenwouden om bijstand gevraagd 'en wel in de eerste plaats om eenen Medicijne Dokter ter herstellinge zijner ziekte, doch door hen is geweigerd geworden en mij en mijn armoedig huisgezin aan het noodlot overgelaten.' Daarom wendt Tjalling zich tot de gouverneur.

Op 16-5-1837 krijgt hij een afwijzing terug uit Leeuwarden. Dat is niet zo verwonderlijk, want de kerkvoogden van Veenwouden (i.c. W. de Boer) hebben dan de gemeente Dantumadeel al ingelicht¹⁴ en die heeft op haar beurt advies uitgebracht aan de gouverneur¹⁵. De uiteindelijke afwijzing mag Tjalling wellicht teleurgesteld hebben, voor de onderzoeker is al snel duidelijk, dat hij geen kans heeft op toewijzing. De klacht is volgens De Boer 'overdreven en met opgeraapt leugen vermengd'. Er blijkt de kerkvoogden van Veenwouden geen daadwerkelijk verzoek om ondersteuning bereikt te hebben. Lieden uit de buurt hebben wel iets in die richting opgemerkt, maar dat blijkt geen grond voor actie te zijn geweest. Bij een nader onderzoek heeft men gevonden, dat Tjalling en zijn oudste zoon (Meindert) weer aan het werk en zelfs 'genoegzaam' van arbeid voorzien zijn. De hulp van een dokter 'zoude ontijdig wezen'. Daarom hopen de kerkvoogden, dat het verzoek van Tjalling van de hand zal worden gewezen. De Boer sluit korzelig af met op te merken, dat Tjalling zich -indien dat echt nodig mocht blijken- altijd bij de armvoogden kan melden. De gemeente neemt dat advies over.

Woonaanwijzingen van het gezin Tjalling-Sjoertdje:

- 1819/1822/1825/1828: Veenwouden.
- 1829: Veenwouden, huisnr. 34, 2 gezinnen in dit huis, 12 personen.
- 1830/1834: Veenwouden.
- 1837: Veenwouden/Veenwoudsterwal.
- 1839: Veenwouden, huisnr. 141, 1 gezin, 10 personen.
- 1865: Bergum (naar Tietjerksteradeel vanuit Dantumadeel).

Uit dit huwelijk:

1. Antje Tjallings Woudstra/Van der Woude, geb. Veenwouden 9-1-1819, overl. Murmerwoude 6-3-1855, tr. Dantumadeel 24-4-1842 Bernardus Hendriks Blumers, geb. Hardegarijp 28-7-1818, zn. van Hendrik Blumers en Susanna Bernardus Duif.
2. Neeltje Tjallings Woudstra, geb. Veenwouden 15-10-1820, dienstmeid, overl. Hallum 28-2-1858, tr. Ferwerderadeel 18-5-1850 Pieter Ouwes Terpstra, geb. Lichtaard 3-6-1824, zn. van Ouwe Hylkes Terpstra en Janke Hedsers van der Kooi.
3. Meindert Tjallings Walstra/Van der Woude, (= XIII).
4. Baukje Tjallings van der Woude, geb. Veenwouden 17-10-1825, overl. Rijperkerk 11-12-1906, tr. Tietjerksteradeel 15-5-1852 Alle Alles van der Wal, geb. Hardegarijp 1-5-1830, zn. van Alle Aukes van der Wal en Lolkjen Doekes Miedema.
5. Sierk Tjallings van der Woude, geb. Veenwouden 13-2-1828, potschipper op 'De Hoop', overl. Bergum 3-8-1898, begr. Bergum. Sierk is ongehuwd gebleven.
6. Fokje Tjallings van der Woude, geb. Veenwouden 20-9-1830, overl. Oostermeer 13-2-1862, tr. Tietjerksteradeel 31-3-1858 Rykele Hoeksma, geb. Drogeham 22-6-1835, zn. van Johannes Fokkes Hoeksma en Grietje Rykeles van der Merk.
7. Sijke Tjallings van der Woude, geb. Veenwouden 14-1-1834, potschippersche, koopvrouw, winkelierster, overl. Garijp 7-11-1907. Sijke is ongehuwd gebleven.
8. Aaltje Tjallings van der Woude, geb. Veenwouden 13-3-1837, overl. Oostermeer 15-7-1867, tr. Bergum 16-5-1857 Melle Jacobs Zwerver, geb. Drachten 19-12-1830, overl. Drachten 25-6-1909, zn. van Jacob Melles Zwerver en Trijntje Gerrits Reitsma, tr. (2)

Tietjerksteradeel 25-1-1871 Gertje Engberts Stelwagen, echtsch. 4-4-1878, tr. (3)
Smallingerland 10-10-1908 Wikje Hiemstra.

Generatie XI.

Sierk Sijes Woudstra, geb. Veenwouden 1772¹⁶, schipper, veenbaas, overl. Veenwouden 26-4-1813, begr. Veenwouden, tr. Veenwouden 29-10-1797 Neeltje Tjallings Huizinga, geb. Veenwouden vóór 29-8-1772, daglonersche, overl. Veenwouden 28-8-1833, dr. van Tjalling Rinzes en Baukje Oedses.

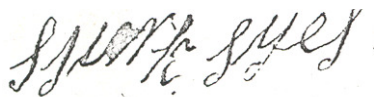
De afkondigingen van het huwelijk tussen Sierk en Neeltje waren op 8/15/22-10-1797.
Beiden waren van Veenwouden afkomstig.

Op 2-5-1802¹⁷ kopen Sierk Sijes en Neeltje Tjallings, echtelieden te Veenwoudsterwal van Dirk Botes en Froukjen Abrahams, echtelieden te Veenwouden, huis en hovinge te Veenwouden. Te aanvaarden 12-5-1802, bezwaard met een jaarlijkse grondpacht van 3 cgl. en 3 st. Naastleggers: Folkert Willems erven ten oosten, Hoite Sipkes ten westen en de Oude Lykwei ten noorden. De prijs bedraagt 260 cgl., Hoite Sipkes houdt een vrije opslag in de opvaart van 'Lytsmoij Fenne'. De speciekohieren van Dantumadeel over datzelfde jaar¹⁸ bevestigen de verhuizing.

Jurjen Tjeerds, veenbaas te Veenwouden, verkoopt op 1-2-1805¹⁹ aan Sjirk Sijes, coffeschipper te Veenwouden 'twee en een tweede part klijnland in een stuk van 10 pondematen' (de andere eigenaar is Meindert Gerrits) 'de helfte en de verkoper een vierde daarvan toebehorende, gelegen in het Reidland onder Rinsumageest. Ten oosten de verkoper, ten zuiden Harmen Clases, ten westen Rinse Tjallings en ten noorden de Mooie Vier(?). De prijs bedraagt ruim 287 cgl.

Meindert Gerrits, veenbaas te Hardegarijp, verkoopt op 13-10-1805²⁰ aan Sierk Sijes, veenbaas en Neeltje Tjallings te Veenwouden 1/4de deel van 10 pondematen klijnland gelegen op het Reidveld onder Rinsumageest. Ten westen Hotze Egberts, ten zuiden Harmen Klazes, ten westen Rinze Tjallings en ten noorden de Mooie Vier(?). De prijs bedraagt 254 cgl. De proclamaties waren op 26-9/7-10/24-11-1805.

Op 31 december 1811 verklaart Sierk Sijes dat hij de naam 'Woudstra' als familienaam aanneemt. Hij heeft op dat moment 4 kinderen; 2 zonen en 2 dochters, te weten: Tjalling (14), Sije (10), Sjoukje (12) en Baukje (7). Is de naam een verwijzing naar Veenwouden of speelt de afkomst uit Opsterland (De Wâlden) nog een rol?

Overlijdensaangifte van Sierk gedaan op 20-3-1819, bijna 6 (!) jaar na het feitelijke overlijden. Declaranten waren Rinse Tjallings Huizinga, 51 jaar, boer te Akkerwoude, schoonbroer van de overledene en Meindert Gerrits Leij, 46 jaar, schipper te Veenwouden, geboer van de overledene. Die late inschrijving gebeurde niet per toeval. Bij zijn voorgenomen huwelijk met Sjoerdje Meinderts Lei had Sierk's zoon, Tjalling, vanzelfsprekend een bewijs nodig van het overlijden van zijn vader. Daartoe ging hij begin februari 1819 naar het grietenijhuis. De ambtenaren van Dantumadeel konden de zaak natuurlijk niet in der minne schikken. Er moest een officiële afhandeling komen. Daar is correspondentie van bewaard gebleven.

Op 7-2-1819²¹ vervoegde Tjalling zich bij de assessor (bijzitter), S. Sikkema. Die verving op dat moment de absente grietman, Bergsma. Sikkema schrijft een brief aan 'den heer Officier bij de rechtbank ter 1sten Instantie te Leeuwarden'. Daarin wordt het hele verhaal uit de doeken gedaan: Tjalling geeft aan dat zijn vader in april 1813 overleden is. Er blijken dus geen gegevens van voorhanden te zijn. Onderzoek door ambtenaar Sikkema heeft echter uitgewezen, dat er destijds door de nabestaanden wel aangifte is gedaan, maar dat 'de inschrijving is verzuimd geworden'. Hij wil de officier hiervan op de hoogte brengen en dient het verzoek in, het overlijden van Sierk Sijes alsnog in te mogen schrijven in het register van het lopende jaar 1819. Hij vervolgt: 'Aangenaam zoude het mij tevens zijn indien zulks spoedig konde geschieden, wijl bij het niet voorhanden zijn der bewijzen van 't overlijden van Sierk Sijes het huwelijk van zijn zoon tot op het bekomen der in dezen verzochten autorisatie is uitgesteld geworden.'

De zaak is daarmee nog niet af, want op 10-2-1819 schrijft de officier van justitie²² dat er eerst een stuk dient te komen, met daarin een verklaring van vier getuigen, die het overlijden bevestigen.

Op 16-2-1819 is, zo blijkt uit de afschriften, dat schrijven vanuit de grietenij verzonden naar Leeuwarden. Op 1-3-1819 wordt de zaak vanuit Leeuwarden geregeld, want bij de inschrijving in het overlijdensregister van Dantumadeel van de 20ste maart staat vermeld: 'het vonnis van de rechtbank van eersten aanleg van den eersten dezer maand'. Tjalling kan trouwen: na bijna zes jaren is zijn vader, Sierk Sijes Woudstra, dan eindelijk ook officieel overleden. Het huwelijk grijpt plaats de dag na de inschrijving.

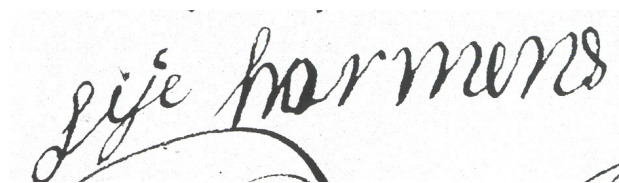
Uit dit huwelijk:

1. Tjalling Sierks (= XII)
2. Sjoukje Sierks, geb. Veenwouden 17-4-1799²³, tr. Drachten 26-5-1830 Kornelis Arjens Franken, boerenknecht, geb. Drachten 23-2-1806, overl. Surhuisterveen 29-1-1887, begr. Opeinde, zn. van Arjen Kornelis Franken en Klaaske Douwes.
3. Sije Sierks²⁴, geb. Veenwouden 1801, overl. Veenwouden 27-9-1817.
4. Baukje Sierks, geb. Veenwouden 1805, arbeidster, overl. Bergum 16-12-1874, tr. Dantumadeel 22-5-1831 Willem Hendriks van der Woude (sic!), geb. Hardegaryp, arbeider, overl. Tietjerksteradeel 7-3-1866, zn. van Hendrik Johannes van der Woude en Marijke Willems.

Generatie X.

Sije Harmens, geb./ged.(ned.herv.) Buitenpost 28-3/2-4-1741, arbeider, veenbaas, bollepraamvoerder, schuiteschipper, overl. 1798-1799²⁵, tr. (1) Veenwouden 13-11-1763 Sjoukje Eelkes, leeft nog op 19-4-1779²⁶, overl. v. 8-9-1782, dr. van Eelke Beins en Trijntje Edses. Sije tr. (2) Veenwouden 8-9-1782 Sijke Pieters.

Sije is geboren op dinsdag 28 maart en gedoopt in de kerkdienst van de daaropvolgende zondag, 2 april 1741: 'Het Soontje van Harmen Sjrks en Claaske Siës is van den vader selver ten h:Doop gepresenteert Den 2 April 1741 en is benoemt Siës oud 5 dagen.'

A handwritten signature in cursive script that reads "Sije Harmens". The signature is written in dark ink on a light-colored background.

Op 21-9-1762²⁷ treedt Sije, dan in het 22ste jaar, op als getuige rond de gebeurtenissen bij een steekpartij. Hij is met anderen aanwezig geweest in de herberg 'op het huis ter heide', Hij heeft met Romke Sijbrens gezien hoe Johannes Pijtters 'het mes bloot in de hand hadde, zonder dat wist of imant daar meede wilde quetsen' Even later verlieten Doede Egberts en zijn vrouw de herberg, maar zij kwamen vrijwel meteen terug: Doede had een grote snee in het aangezicht. Hij zei dat Johannes Pijtters dat had gedaan. Sije en anderen hebben toen Johannes 'ter schuil in de sloot gevonden' achter Jan Sijmens huis. Sije ondertekent zelf deze akte. Later dat jaar, op 15-12-1762²⁸ bevestigt hij dat verhaal nog eens en vult het aan: zij hadden de verdachte gezien 'in de sloot sitten of duyken onder een groote stobbe van een oude boom, waarop veel jong hout weer was uitgewasschen, en daar uit hadden sy beslooten dat sig daar wilde verschuilen, gelovende voortnaast dat de gev: al wat beschonken was geweest.' Opnieuw ondertekent hij zelf.

Op 19-4-1779²⁹ verklaren Sije Harmens en Sjoukjen Eelkes, echtelieden op de Veenwoudsterwal, 46 cg., 18 st. en 2 p. schuldig te zijn aan Claes Sybrens, coopman aldaar, wegens geleverde winkelwaren. De registratie volgt eerst op 23-7-1798.

De overgeleverde doopinschrijving van Sije is natuurlijk al een 'bewijs' op zich, maar er bestaat een expliciete vermelding van de relatie tussen Harmen Sierks en Sije³⁰. In die akte neemt Froukje Fockes, weduwe van wijlen Harmen Sierks, in leven veenbaas te Veenwouden, aan wegens 'overwinst' 88 cg. en 10 st. te betalen aan Sije Harmens. De relatie is zonneklaar: 'des impts. wl. vader'.

Eind 1785 wordt er turf gestolen uit het veen van Sije³¹. Op 7-10-1785 vaart hij met zijn zoon Edse Sijes naar huis. Dan zien zij, dat Gerrit Beens, tolman op de Veenwoudsterwal de turf uit het veen van Sije in zijn sloop smijt. Ze proberen er uit alle macht bij te komen, maar Gerrit is ze te vlug af. Volgens vader en zoon moet Gerrit de turf daarna in het water hebben gesmeten, omdat ze later bij de brug van Veenwoudsterwal constateren, dat het sloopje van Gerrit Beens leeg is. Ook Edse doet zijn verhaal, al staat in de marge vermeld, dat deze verklaring niet officieel overlegd is. Logisch, want hij blijkt 'oud in het 13e jaar'. Dat betekent overigens dat hij nog dertien moet worden: is hij een tweelingbroer van Sierk Sijes? Het verhaal krijgt natuurlijk een officieel vervolg. Gerrit Beens wordt gevangen gezet en er volgt een proces. Daarbij volgt uiteindelijk vrijspraak.

Op 3-3-1787³² verklaren Sije Harmens, schuiteschipper en Sijke Pijtters, echtelieden te Veenwouden 450 cg. schuldig te zijn aan Albert Jans, mr. sloopstimmerman te Veenwouden, vanwege 'coop en leverantie van een nieuwe coffeschip, lang over steven 40 voet, wijd 9 voeten.' In de marge van de orinele schuldbekentenis is vermeld, dat Sije en Sijke op diezelfde dag de eerste 100 cg. afbetaald hebben, vanwege de levering van een oude bollepraam met toebehoren, ter waarde van 30 cg. De overige 70 cg. worden contant betaald.

Op 6-1-1790³³ verklaart Sije 21 cg. schuldig te zijn aan Klaas Harmens, diaken van de gereformeerde gemeente te Veenwouden, wegens drie 'halfjaaren agterstaligen huishuur'. Het gaat om een huis 'op de wal', Veenwoudsterwal dus.

Op 9-12-1790³⁴ wordt een akte geregistreerd, d.d. 10-12-1790, waarin Sije verklaart 85 cg. te hebben ontvangen van Lieuwe Johannes.

De exacte overlijdensdatum van Sije Harmens blijft onvindbaar. Op de speciekohieren staat hij in 1798 nog gewoon vermeld. In 1799 staat naast de reguliere belastinggegevens vermeld:

`overleeden nu desselfs wedue'. Overigens blijkt die weduwe, Sijke Pytters, in 1801, zo vermeldt het speciekohier van dat jaar, `vertrokken zonder te weten waarheen'.

Speciekohieren Dantumadeel

1765-Feenwolden LQ-nr. 50 Marten Sierks
1766-Feenwolden LQ-nr. 50 Sije Harmens-2 h(alve) h(oofden)
1767-Feenwolden LQ-nr. 50 Sije Harmens-2 hh (gebr. op nr. 35, nu Hans Sipkes van nr. 55)
1768-Feenwolden LQ-nr. 35-Harmen Sierks (Sije Harmens is gebracht op nr. 118 alhier)
1769-Feenwolden LQ-nr. 118-Sije Harmens-2 hh
1771-1779 idem.
1780-Feenwolden LQ-nr. 118-Sije Harmens-2 hh (gebr. nr. 129, nu Henne Sijmens v. nr. 37)
1781-Feenwolden LQ-nr. 129 Sije Harmens-2 hh
1782-Feenwolden LQ-nr. 129A Sije Harmens-2 hh, 129B Oene Sierks-1 hh
1783-Feenwolden LQ-nr. 129A Sije Harmens-2 hh + 1 rier, 129B Oene Sierks (Oene overl.³⁵)
1784-1785 Feenwolden LQ- nr. 129 Sije Harmens- 2 hh
1786-Feenwolden LQ- nr. 129 Sije Harmens- x (gebracht op nr. 133)
1787-1789-Feenwolden LQ- nr. 133 Sije Harmens- 2 hh + 1 koe
1790-Feenwolden LQ- nr. 133 Sije Harmens- x (is gebr. op nr. 14, nu Balling Martinus)
1791-Feenwolden LQ- nr. 14 Sije Harmens- x (geb. op nr. 17, nu Geert Sipkes)
1792-Feenwolden LQ- nr. 17 Sije Harmens- 2 hh
1793-Feenwolden LQ- nr. 17 Sije Harmens- x (geb. op nr. 34, nu Feije Claases)
1794-Feenwolden-nr. 34 Sije Harmens- 2 hh
1795-Feenwolden-nr. 34 Sije Harmens- x (de hoofden als vooren)
1797-Feenwolden LQ-nr. 35A Harmen Sierks wed.- x 35B Sije Harmens- x
1798-Feenwolden LQ-nr. 35A Harmen Sierks wed.- x 35B Sije Harmens- x
1799-Feenwolden LQ-nr. 35A Harmen Sierks wed.- x 35B Sije Harmens- x (ovl., nu des. wed.)

Uit het eerste huwelijk:

1. Harmen Sijes Wouda, geb./ged. Veenwouden 6-11/9-12-1764 arbeider, overl. Menaldum 20-1-1812, otr. Engelum (procl. 11/18/25-5-1794), tr. Engelum 1-6-1794 Baukje Kerstes, geb. Beetsterzwaag ca. 1761, werkvrouw, overl. Vrouwenparochie 7-11-1832.
2. Eelke Sijes Wouda, geb./ged. Veenwouden 3-1-1766/12-4-1767, overl. Beetgum 26-4-1810, otr. Marssum 12-5-1799, tr. Marssum 19-5-1799 Aukjen Ypes de Haan, geb./ged. Beetgum 6-2/31-3-1776, arbeidster, overl. Beetgum 17-11-1854, dr. van Ype Alberts de Haan en Sjoukje Harmens.
3. Klaas Sijes van der Woude, geb./ged. Veenwouden 14-3/12-4-1767, werkman, overl. Finkum 15-1-1814, tr. (1) Boksum 19-5-1793 Korneliske Sijnes, overl. Leeuwarden 6-1802, dr. van Seine NN en Lysbeth Gerrits. Klaas tr. (2) Leeuwarden (Galileërkerk) 11-7-1802 Adriaantje Jacobs Hoekstra, overl. Het Bildt 30-1-1851.
4. Edse Sijes van der Woude, geb. ca. 1772/1773, op belijdenis ged. Veenwouden 2-3-1800, arbeider, overl. 'Houmel'/'Houwel' (Haule?)³⁶ 27-5-1813, tr. Veenwouden/Dronrijp 14/25-12-1800 Lysbert Jans, overl. Dronrijp 26-1-1812.
5. Sierk Sijes Woudstra (= XI).

Generatie IX.

Harmen Sierks, geb. Bakkeveen 1713, ged.(ned.herv.) Duurswoude³⁷ 26-3-1713, schipper, veenbaas, overl. Veenwouden 1778/1779, tr. (1) Ureterp 2-10-1735 Claaske Sijes, geb. ca. 1712, overl. Buitenpost vóór 17-6-1742, dr. van Sije Clases en Aukjen Meints. Harmen tr. (2)

Veenwouden³⁸ 17-6-1742 Froukjen Fookes, ged. Veenwouden 18-11-1714, overl. Veenwouden na 5-10-1801 (ws. 1803/1804³⁹), dr. van Focke Melles en Aaltje Pieters.

Bij het eerste huwelijk is Harmen afkomstig van 'Siegerswolde' en Klaaske van 'OpTwijzel'. Bij zijn tweede huwelijk is hij afkomstig van Buitenpost en zijn vrouw van Veenwouden.

Op 16-2-1743⁴⁰ betaalt Harmen een schuld van 17 cg. en 5 st. aan de bijzitter S. Westerhoff te Buitenpost.

Op 26-4-1745⁴¹ betalen Harmen en Froukje 36 cg. 4 st. 12 p. aan de koopman Jan Reins, even buiten Dokkum, wegens geleverd hout en kalk.

Op 26-11-1746⁴² verklaren Harmen, schipper en veenbaas, en Froukje Fockes 75 cg. schuldig te zijn aan Marten Gerbens, te Veenwouden onder de klokslag van Bergum, wegens 'verschoottene penningen. Harmen ondertekent, Froukje zet een kruisje.

Bij de quotisatiekohieren (Dantumadeel 117) wordt Harmen vermeld als 'een arbeider'. Het gezin bestaat in totaal uit 6 personen, waarvan drie boven en drie onder de twaalf jaar zijn⁴³. De aanslag in de quotisatie bedroeg 16-17-0.

Op 23-10-1748⁴⁴ koopt Harmen een mud klijnland gelegen in de Zuider Sippen Fenne onder Veenwouden (overigens samen met ene Lieuwe Watzes). De prijs bedraagt 122 gg.

Op 17-10-1754⁴⁵ verklaren Harmen Sierks en Froukjen Fookes, echtelieden te Veenwouden, 265 cg. schuldig te zijn aan Jarig Pijtters, mr. schipstimmerman, en Jetske Pijtters, echtelieden te Birdaard. Jarig heeft een nieuwe bollepraam voor Harmen en Froukje gemaakt.

Het geboortjaar van Harmen is zeker 1713 geweest. Op 1-7-1756 wordt Harmen als getuige gehoord in een zaak tussen de procureur-generaal en Harmen Michiels, van Veenwouden en zijn wederhelft Aafke Sierks⁴⁶. Op die datum wordt Harmen Sierks 'oudt in 43ste jaer' genoemd. Overigens staat bij zijn getuigenis vermeld: 'sijnde de getuigens en des gevangenens vrouw volle nichten'. Er is dus een familieband tussen Aafke Sierks en Froukjen Fockes.

Op 12-12-1764⁴⁷ koopt Harmens Sierks, veenbaas te Veenwouden, twee pollen land onder Veenwouden voor 50 g.

Speciekohieren Dantumadeel 1750-1804:

1750-Feenwolden Laag Quartier-nr?-Harmen Sierks-2 hh

1751-1752 Feenwolden Laag Quartier-nr41-Harmen Sierks-2 hh

1753-Feenwolden Laag Quartier-nr34-Harmen Sierks-2 hh

1754-Feenwolden Laag Quartier-nr35-Harmen Sierks-2 hh

1755-1766 idem

1767-Feenwolden Laag Quartier-nr35-Harmen Sierks-2 hh (Sije Harmens van nr. 50 alhier)

1768-Feenwolden Laag Quartier-nr35-Harmen Sierks-2 hh (Sije Harmens gebr. op nr. 118 alh.)

1769-1778 idem

1779-Feenwolden Laag Quartier-nr35-Harmen Sierks-2 hh (Harmen Sjerks is overleden, nu desselfs wed.) -1 hh

1780-Feenwolden Laag Quartier-nr35-Harmen Sierks wed. -1 hh

1781-1795 idem

1796-Feenwoude Laag Quartier-nr35-Harmen Sierks wed. - (het hoofd als voren)

1797-1803 idem.

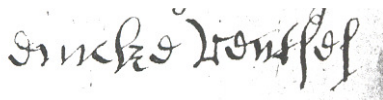
1804-Feenwoude Laag Quartier-nr35-Siebe Sjoerds

Uit het eerste huwelijk:

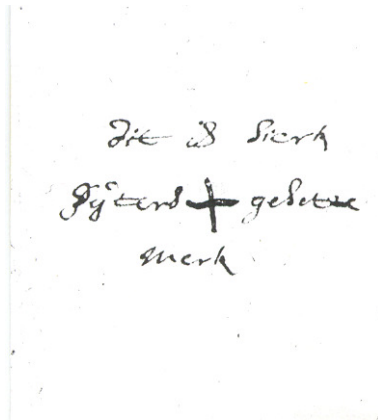
1. Sjirk Harmens, geb./ged.(ned.herv.) Buitenpost 3/6-7-1738.
2. Sije Harmens (= X).

Generatie VIII.

Sierk Pyters, geb. ca. 1668⁴⁸, overl. ca. 1738⁴⁹, huisman Siegerswoude plaats 4, tr. Duurswoude 7-1694 Imme/Emcke/Emane Rintses, geb. 1669⁵⁰, leeft nog in 1738⁵¹, dr. van Rinse Sipkes en Janke Lourens.

Op 18-5-1702 verschijnt Sierk voor het gerecht⁵². Hij wordt beschuldigd door Jan Heris en zijn vrouw Reinsck Eelsis, eveneens van Bakkeveen. Sierk heeft de twee onheus bejegend. Hij heeft gescholden een die twee vrouwen had, voor een gauwdief, item voor een schelm, voorts, dat deszelfs vrouw een hoer was', bovendien is zij zelfs door Sierk geslagen. Men eist nogal wat: betaling -in 5 termijnen- van resp. 200, 150, 8, 200 en 8 gg. Vervolgens doet de vrouw haar beklag voor het gerecht. Ook daar wordt een aanzienlijke somme gelds gevorderd. Sierk moest niet alleen betalen, maar de boete werd tevens verhoogd vanwege 'contumacio', minachting dus, van het gerecht.

Sierk Pieters, op Bakkeveen woonachtig, komt voor in de proclamatieboeken van Opsterland⁵³. Hij wil voor ruim 150 cg. een perceel veen kopen van Tjaard van Aylva, grietman van Dantumadeel. Gelegen op Bakkeveen, ten noorden van Teye Miesk(?), hebbende ten westen Pieter Karsten als koper, ten zuiden de Wijk, ten noorden het Laweisgat en strekkende oostwaarts tot op 5 en een halve roeden na de Middeldijk of de Gravenlei. Groot ruim 189 roeden; te betalen in november 1703-1706. Proclamaties 15-3/29-6/12-7-1703.

Dezelfde koper en dezelfde verkoper komen nogmaals voor⁵⁴: een perceel veen gelegen op Bakkeveen, groot ruim 55 roeden. Aan de noordkant van de Modderige wijk, hebbende Boele Baukes als koper ten westen, de Modderige wijk ten zuiden, de Wijk ten noorden en ten oosten Hendrik Nitters. De prijs bedraagt 399 cg., te betalen in november 1703-1706. Proclamaties 15/29-3/12-7-1703.

Op 23-1-1710⁵⁵ staat Sierk Pijters woonachtig te Bakkeveen tegenover Tjaard van Aylva, die protesteert tegen de opzegging door Sierk. Die heeft van Van Aylva huis en land in gebruik.

Op 14-1-1712⁵⁶ protesteert Sierk Pijters tegen de effecten van een opzegging door Tjaard van Aylva, grietman van Dantumadeel.

Bij de ondertekening van een getuigenis voor het Hof van Friesland, in een zaak tussen Seppina van Aylva en Epo van Aylva, op 18-1-1716⁵⁷ blijkt Sierk de schrijfkunst niet machtig, maar Emke juist wel. Ze ondertekent met 'Emcke Rentses'.

De zate te Siergerswoude

In de reeëlcohierien van Opsterland uit 1713 en 1718 wordt Sierk vermeld⁵⁸. Hij woont dan te Baccaveen, dat valt onder Duirswolt. Hij bewoont daar huis en land, waarvan hij niet de eigenaar is. Uit de kohieren blijkt, dat vrijwel alle huizen in het bezit zijn van de familie Van Aylva. Sierk betaalde 55 g. per jaar aan huur en verdiende klaarblijkelijk genoeg, om voor de belasting van de 6e penning te mogen betalen: 9-3-6.

In 1718-1719 komt Sierk eveneens voor op Duirswolde nr. 25. Hij betaalde 60 g. huur. Hij wordt aangeslagen voor de 5e penning: 12-0-0.

Van 1720 tot en met 1738 staat Sierk vermeld als meier van plaats 4 te Siegerswoude. Die plaats liep van de Veenscheidinge tot aan het Koningsdiep. In 1720 is grietman Lycklema eigenaar en Sierk betaalt 80 g. huur, hij betaalt 16-0-0 voor de 5de penning. In 1721 en latere jaren blijft de huur steeds 80 g. Betaalde belastingen: 1721 13-6-10 (6de penn.); 1736: 13-6-12 (idem); 1737: 10-0-0 (8e penn.); 1738 (met andere hand bijgeschreven: 'weduwe'): 10-0-0 (idem); 1739: 10-0-0 (idem). Zijn zoon Pijtter Sierks volgt hem op als gebruiker van de plaats, maar duikt eerst na 1739 op als belastingbetaler aldaar. Hij blijft er tot en met 1768.

Op 27-11-1731 verschijnt Sierk voor het gerecht van Opsterland⁵⁹: Sierck Pyters, huisman te Siegerswoude, als man en voogd over zijn huisvrouw en zich sterk makende voor zijn huisvrouws zusters dochter, zijnde Aet Sipckes, wonende te Dokkum. Er is een geschil gerezen tussen hen en Jelke Franckis en Johannis Lolckis als diakenen van Wijnieterp, gesterkt met dominee Thomas Muicherus. Het gaat over 'seeckere huisinge, schuire, plaatse vandien, hovinge, bomen en plantagie cum annexis, afcompstig van Rinse Sipckes, staande en gelegen tot Wijnieterp.' Sierk heeft het door een gerechtelijk decreet d.d. 1-2-1731 het spul in koop bekomen. De zaak wordt in der minne geschikt: Sierk c.s. zullen de gemelde behuizing c.a. behouden. Zij zijn dan wel verplicht Jancke Lourensis, Emke's moeder, te onderhouden. Daar staat tegenover dat Sierk zijn gemaakte kosten krijgt vergoed. De kerkvoogden krijgen ook hun zin: er is sprake geweest van een boelgoed, gehouden na de dood van Fokke Bottis, de tweede man van Janke Lourensis. Op 2-4-1731 zijn de boelgoedspenningen door de diakenen 'opgebeurt, die sijn voortgecomen van de nagelatene goederen van (..) Fokke Bottis.'

Woonplaatsen Sierk Pijters x Emke Rintses:

- 7-1694: 'op het Voorwerk' (Sierk) en 'uyt de Meule bure' (Emke)
- 1695-1713 Bakkeveen (dopen van de kinderen)
- 18-1-1716 Bakkeveen
- 1719 Bakkeveen (onder Duurswoude)
- 1720 Siegerwoude
- 27-11-1731 Siegerswoude

Uit dit huwelijk (allen geb./ged. Bakkeveen/Duurswoude):

1. Sijtske Sierks, ged. 10-1695.
2. Tet(tie) Sierks, ged. 5-1698, overl. Ureterp ca. 1767, tr. Fonger Hylkes, overl. vóór 25-5-1736.
3. Rinse Sierks, ged. 24-7-1701, overl. Lippenhuizen ca. 1784, tr. Ureterp 31-12-1752 Baukjen Jans.
4. Janke Sierks, ged. 17-2-1704, overl. Oostermeer 26-7-1753, tr. Siegerswoude/Oostermeer 22/29-5-1746 Ruurd Hendriks, boer te Oostermeer, overl. Oostermeer 17-9-1773, zn. van Hendrik Binnes en Antje Ruurds.
5. Pieter Sierks, ged. 30-1-1707, boer, overl. Siegerswoude ca. 1775, tr. Siegerswoude 1753 Janneske Harmens. Uit dit huwelijk nageslacht (o.a. een familie De Jong).
6. Geesje/Geeske Sierks, ged. 24-11-1709, overl. Oostermeer 1784, tr. Oostermeer 11-4-1734 Binne Hendriks, boer te Oostermeer bij het Hoogzand, overl. Oostermeer 1759/1761, zn. van Hendrik Binnes en Antje Ruurds.
7. Harmen Sierks (= IX).

De filiatie tussen Pyter Sierks en Sierk Pyters: ‘betrouwbaar’.

De vraag, of Pyter inderdaad de vader is van Sierk, kan m.i. bevestigend beantwoord worden. Er zijn veel aanwijzingen en convergentiepunten. Op een rijtje gezet, leidt dat tot een ‘betrouwbaar’ bewijs.

1. Tijd: De generaties ‘passen’. Pyter en Sytske trouwen op 1-1-1668 en van Sierk is bekend, dat hij geboren is rond 1668, want in 1716 is hij 48 jaren oud.

2. Plaats: alle hier genoemd namen komen voor in Opsterland. Meer in het bijzonder in Kortezwaag/Langezwaag. Daar trouwt Sierk Saeckes (Juesma) in 1662, Pyter Sierks leeft er ook nog in 1676. Hij verhuist vóór 1-5-1677 naar Gorredijk, maar in 1682 en in 1690 woont hij weer in Kortezwaag. Later komt Sierk Pyters voor in Bakkeveen/Duurswoude, maar daar woont dan ook⁶⁰ zijn broer Egbert, die wel gedoopt is te Kortezwaag.

3. Milieu: wat in het oog springt, is het relatief grote verschil tussen de vier opeenvolgende generaties: Saecke-Sierk-Pyter-Sierk. Saecke is welgesteld en Sierk blijkt huisman en zal het zo ruim niet hebben gehad. Toch kan dat allemaal eenvoudig verklaard worden. Met Pyter’s vader, Sierk Saeckes (Juesma) zal de familie een stap terug hebben moeten doen. Hij bleek als jongeman besteed te zijn op het smidsambacht. Zijn drie zoons erven nog wel van hun bestevader een aanzienlijke somme gelds. Wel moet dat gebroederlijk gedeeld worden. Toch is Pyter redelijk welgesteld. Het grote geld verdwijnt wel langzamerhand uit de familie. Pyter verkoopt van 1676 tot 1682 delen zijn erfenis. Daarmee lijkt de koek wel op. Voeg daar zijn kinderrijke huwelijken aan toe en er is eenvoudig verklaard, hoe zoon Sierk als minder gegoed man door het leven moest.

4. Vernoeming: allereerst zijn er de juiste namen en patroniemen. Zeker in relatie tot het voorkomen van de naam ‘Sierk’ in het Opsterlandse in die tijd, is de kans op een filiatie buitengemeen groot. De bewijsvoering op basis van de vernoeming is sterk te noemen. We zien namelijk, dat Sierk zijn kinderen keurig vernoemd. Zijn oudste dochter noemt hij ‘Sytske’, natuurlijk naar zijn overleden moeder, Sytske Hendrix. Zijn eerste zoon heet naar diens overleden grootvader van moederszijde, Rinse, maar de tweede zoon, noemt Sierk naar zijn vader Pyter. De rest van de kinderen wordt vernoemd naar Imke Rinses’ familie. Slechts Tet, de tweede dochter, is niet direct plaatsbaar. Mogelijk komt haar naam uit de familie van Sytske Hendriks? Kort en goed: Sierk vernoemt dus alle grootouders, zowel van vaderszijde, alsook van moederskant. Dit vernoemingspatroon brengt een positieve identificatie dichtbij.

5. (Erf)bezittingen: ik heb geen erfbezittingen aangetroffen.

6. Bijkomend bewijs: twee opvallende aanwijzingen: twee voorbeelden uit de inleiding: Sierk en Egbert komen direct na elkaar in een gerechtsboek voor.

Ten tweede: Pyter trouwt twee keer. Uit het eerste huwelijk met Sytske Hendrix is de doop bekend van Egbert. In 1676, 1682 en 1683 (zie hieronder) verkoopt Pyter delen van de erfenis van zijn grootvader. In die akten wordt gesproken over respectievelijk 'mijne kinders' en 'voorkinderen'. Het staat er echt, driemaal, in het meervoud. Er moet dus, naast Egbert, minimaal nog één kind geweest zijn. De akten noemen weliswaar geen namen, maar uit de combinatie met andere gegevens valt er maar één conclusie te trekken. Sierk is het andere kind. Dat wordt nog eens ondersteund, doordat Pyter geen van zijn latere kinderen, laat dopen met die naam 'Sierk'. De oplossing daarvoor lijkt eenvoudig: die Sierk was er al.

7. Uitsluiting van andere opties: uit het niets duikt in het Opsterland van begin 18de eeuw ene Pijter Jans op. Niet alleen dat: deze man is in 1708 en 1718 gebruiker van plaats 4 te Siegerwoude. Vanaf 1718 is Sierk Pieters daar gebruiker. Kan Pijter Jans de vader zijn van Sierk?. Neen. Deze aanname kan namelijk vrij eenvoudig ontmanteld worden. Pieter Jans blijkt, als huisman te Wijnjeterp (en voorheen woonachtig te Siegerswoude) op 21-11-1729 'olt in het 70ste jaar'⁶¹. Hij heeft ook kinderen laten dopen te Opsterland: Hiltje, 24-1-1697; Aeltie, 15-1-1699 (alleen hier wordt de moeder genoemd: Jentje Lieuwes); Antie, 26-6-1701; Jan, 21-1-1703; Aefke, 26-10-1704 (allen te Siegerswoude); Jan, 12-1705 (te Bakkeveen); Michiel, 3-1715. Pieter is niet te Opsterland of de omringende grietenijen gehuwd. Een autorisatie of boedelscheiding is niet gevonden. In 1718 woont hij nog als huisman te Siegerswoude⁶². Bij de quotisatie van 1749 is zijn naam niet meer te vinden. De conclusie is eenvoudig: Pieter Jans is geboren rond 1660. Hij is dus zo'n 8 jaar ouder dan Sierk en kan bijgevolg nooit de vader zijn.

Generatie VII.

Pyter Siercx, geb. ca. 1645⁶³, overl. tussen 24-6-1706⁶⁴ en 3-2-1707⁶⁵, tr.(1) Langezwaag 1-1-1668 Sijts/Sytske Hendrickx⁶⁶, leeft nog op 2-8-1676⁶⁷, overl. vóór of in 1679. Pyter tr.(2) Kortezwaag 29-2-1680⁶⁸ Welmoed Haijes, geb. ca. 1660⁶⁹, overl. na 12-5-1737⁷⁰, dr. van Mr. Haye Andries⁷¹.

Op 21-4-1673⁷² moeten Pyter en Sytske nog 68-17-8 aan het gerecht betalen vanwege de afhandeling van een boelgoed van St. Peter 1670.

Een dag later, op 22-4-1673⁷³ verklaren Pyter en Sytske, echtelieden te Kortezwaag, aan Folckert Jans en huisvrouw 42 cg. schuldig te zijn, vanwege geleverde 'coopmanswaren'.

Op 17-3-1675⁷⁴ zijn Pyter en Sytske, echtelieden te Kortezwaag, aan Benedictus van Teyens en Lucia van Fockens 44 cg. en 13 st. schuldig vanwege een obligatie d.d. 10-7-1672.

Op 18-3-1675⁷⁵ bekent het echtpaar 116 cg. schuldig te zijn aan Melle Jans, mr. kleermaker.

In diezelfde tijd worden er in Opsterland wat aktes opgemaakt, die betrekking hebben op de afhandeling van de erfenis van Saecke Siercx. Een enkele keer komt Pyter alleen voor het gerecht⁷⁶, vaak handelen de broers Manglius, Pyter en Jurjen Siercx samen de verrekeningen af.⁷⁷

Op 11-6-1676⁷⁸ verklaart Pyter Sircx, wonende in de Kortezwagen, in eigendom overgedragen te hebben aan Aijso Hemminga en Joachimus Laurentius, beiden op Beetsterzwaag woonachtig, de gerechte derde part van twee derde parten van een halve zate lands, gelegen tot Nes in West-Dongeradeel, groot honderd en tien pondematen, bewoond door Goijtse Siverts als meier. De

koopprijs is 30 gg. van 28 st. per pondemaat. Daarenboven krijgt hij ook een bedrag voor zijn huisvrouw en voor 'mijne kinders'. Hij geeft dus aan, meer dan één kind te hebben. Zowel zijn huisvrouw als de kinderen worden niet met name genoemd, maar weer geldt: het gaat om Sytske Hendricx en om Egbert en Sierk Pytters (mogelijk zijn er nog meer kinderen). De hier genoemde zate was afkomstig uit de nalatenschap van Saecke Sierks en Haeske Roelofs. Uit de bescheiden rond die erfenis⁷⁹ blijkt eenduidig, dat het hier gaat om de Jan Pieters Peima plaats.

Maar ook voor het Hof zijn er diverse akten die betrekking hebben op die afhandeling. Zo doet het Hof van Friesland op 1-2-1676 uitspraak in een zaak, waarin Leonard Flasmans van Manglius en zijn vrouw geldt eist: zij moeten uiteindelijk 400 cg. en de proceskosten betalen. Korte tijd later, op 17-10-1676⁸⁰, zijn de drie broers, 'aan de Gorrdeijck', eisers versus Flasmans.

Op 29-7-1676⁸¹ verkoopt Piter aan Tzibbe Jelles en Sijbrant Sijbrants, veenbazen in de Kortezwagen en Folckert Jans, koopman aldaar, een deel van een plaats gelegen onder de klokslag van Nes, West-Dongeradeel, gebruikt door Jacob Pieters. Ook dit deel (6 pondematen groot) is afkomstig uit de erfenis van zijn pake. De kopers betalen 169 gg. en nog een aantal lopen rogge. De hier genoemde zate was afkomstig uit de nalatenschap van Saecke Sierks en Haeske Roelofs. Uit de bescheiden rond die erfenis⁸² blijkt eenduidig, dat het hier gaat om de Philippus Adserters plaats.

In datzelfde jaar⁸³ verklaart Pieter schuldig te zijn aan Antie van Terwischa en haar minderjarige zoon de somma van 150 cg. Siert Piters (sic!), woonachtig in de Langezwagen, stelt zich borg. Is hij gewoon een bekende, of is er een familierelatie? Mogelijk is hij een nazaat van Pieter Hendriks, de overgrootvader van moederszijde van Pyter Sierks.

Op 28-3-1682⁸⁴ verkoopt Pyter Sierks, wonende te Kortezwaag, zijn erfdeel van wijlen zijn bestevader Saco Sircx aan Joachimus Laurentius, notaris publicus te Beetsterzwaag en diens vrouw, Eelckien Arents. De prijs bedroeg 200 cg. van 20 st. Daarnaast kreeg zijn huisvrouw een dukaat tot 5 cg. 'tot een geschenck'. Bovendien krijgen Pyter's voorkinderen vier zilveren dukatons. Er vallen een aantal interessante gegevens uit deze akte te peuren. Allereerst is er sprake van voorkinderen. Dat betekent, dat Egbert, waarvan de doop bekend is, dus tenminste één broer of zus heeft. De namen staan er weliswaar niet bij, maar het is weer een indirecte bevestiging van de filiatie tussen Sierk Pyters en Pyter Sierks.

De (verre) familie van Pyter zou de verkoop van zo'n erfdeel aan een vreemde zeker verspierd, tegengehouden hebben. Er zou dan een beroep worden gedaan op het niaarrecht. Dat hoeft hier niet te gebeuren, want Joachimus is een achterneef van Pyter⁸⁵.

Op 21-6-1683 komt Pieter Sierks voor in de recesboeken van Opsterland⁸⁶. Goytien Douwes moet hem dan ruim 7 cg. betalen vanwege de koop van een 'bolle', een stier dus. De zaak krijgt een vervolg op 18-10-1683. Een verdere vermelding volgt 30-8-1683⁸⁷ Pieter Sierks vs. Cornelis Schulting. Op 15-1-1685 protesteert Idts Entzes tegen de effecten van een opzegging door Pieter Sierks⁸⁸.

Op 1-11/15-11-1683 en 19 .. (onleesbaar)⁸⁹ proclameren Joachim Laurentius en zijn huisvrouw de hierboven beschreven verkoop van 28-3-1682. Opnieuw is er sprake van 'voorkinderen'. In de marge is aangetekend, dat de 'Heere nederregter Hemminga' protesteert. Er gebeurt overigens niets, er is althans geen verdere afhandeling vermeld.

Op 17-11-1687⁹⁰ neemt Pieter Sierks aan ruim 7 cg. te betalen aan Rinse Mennerts, curator over Egbert Roels wezen, wegens geleverde winkelwaren. Op 19-1-1688⁹¹ protesteert Dirk Bauckes tegen de effecten van een opzegging door Pieter Sierks. Het gaat om twee mad maden verhuurd land.

Op 7-2-1690⁹² verkopen Welmoet Haijes, huisvrouw van Pyter Sierks, en Siouck Haijes, huisvrouw van Roel Hendricks, allen wonende te Kortezwaag aan Claes Wijgers en Tjiets Liebbes van Gorredijk de gerechte twee achtste parten, tezamen een vierde part van een perceel land, gelegen 'tot Ter Wispele', op de uitgang van het hornleger van de kopers. Het resterende deel van het land is van Griet Hayes en haar kinderen. De prijs bedraagt 24 cg. van 20 st. In margine verklaren Pyter en Roel, dat de schuld op 1-6-1690 volledig is afbetaald. De akte is ondertekend door notaris Poutsma. Sijouck en Roel ondertekenen, Welmoed en Pyter zetten een kruisje.

Op 5-5-1692⁹³ komt Pieter samen met zijn zwager, Roel Hendriks in de recesboeken van Opsterland voor. Zij verschijnen namens hun vrouwen, de mede-erfgenamen van hun vader en schoonvader Mr. Haye Andries. Ook bij dezelfde partij der eisers is dan aanwezig Auckjen Stijfsand, wed. van wijlen notaris Abelus Andrea.

Op 16-1-1696⁹⁴ komt Pieter voor in de recesboeken van Opsterland. Saecke Goijtses protesteert dan tegen een opzegging door Pieter Sierks per 1-5-1696.

1696⁹⁵: Pieter Sierks komt voor in de proclamatieboeken van Opsterland: hij wil van de voorstanders van de mennisten armen een huis kopen te Kortezwaag, op Hans Oenesplaats, gebruikt door Jacob Thomas, bezwaard met 3 cg. grondpacht. De prijs is 36 cg., te betalen in mei 1696. Proclamaties 26-3/2-4/9-7-1696.

Welmoed Hayes komt na Pyter's dood met zekere regelmaat voor in de gerechtsboeken: het gaat in alle gevallen om relatief 'kleine' zaken: protesten over en weer tegen huuropzeggingen, achterstallige betalingen, beledigingen etc.: op 3/10-2-1707⁹⁶ vs. Trijn Eyses, wed. Berent Jans, op 19-1-1708⁹⁷ vs. Hans Oenes, veenbaas in de Kortezwag en 17-1-1709⁹⁸ vs. Saacke Goijtsens. Op 16-1-1710⁹⁹ 'voor haar nabuur' vs. Bruin Hendrix; op 10-7-1710¹⁰⁰ vs. Sjoerd Wybes 'als moeder en tutrix' over haar zoon Andries Pytters. Hij moet schoenen en bodegeld betalen; op 14-7-1712¹⁰¹ vs. Douwe Folckerts. Hij protesteert tegen de opzegging door Welmoed. Zij huurt van hem 'sodanige huising cum annexis'; op 2-2-1713¹⁰² tegen Wybe Jans: er moet 3 ¾ 'switsers tractement' betaald worden¹⁰³. Eind augustus 1711 arriveren te Gorredijk een twintigtal gezinnen van voor geloofsvervolging gevluchte Zwitserse doopsgezinden. De Gorredijkster doopsgezinde leraar Foocke Eyles had eerder aan de Verenigde Doopsgezinde Gemeente van Amsterdam het advies uitgebracht, om de vervolgde geloofsgenoten onder te brengen op landerijen in het Gorrefeen - het gebied tussen de Dwarsvaart en de grens met Schoterland onder Kortezwaag¹⁰⁴. De Zwitsers blijven niet lang: in mei 1712 gaan ze naar familieleden in Kampen en de Pfalz. Klaarblijkelijk heeft Welmoed iets kunnen verdienen aan het verblijf van de Zwitsers.

Op 18-1-1714¹⁰⁵: Welmoed vs. Wybe Feyckes, over een opzegging; op 28-5-1715¹⁰⁶ vs. Harcke Riencx, zij is uitgescholden. Nog geen maand later, op 20-6-1715 staan beide partijen weer tegenover elkaar¹⁰⁷; dat is ook het geval op 18-2-1717¹⁰⁸: Harcke Riencks, distillateur te Meppel eist dat zij aantoon, waar ze woonachtig is. Op 16-1-1716¹⁰⁹ treedt zij op namens haar niet met name vermelde dochter vs. Wybe Feickes.

Op 1-7-1719 komt Welmoed Haijes met haar kinderen Wijts en Andries en diens vrouw voor in een sententie van het Hof van Friesland¹¹⁰. Zij is dan woonachtig 'bij het Gorrefeen onder de dorpe Kortezwaag'. Dat is ook nog het geval op 23-2-1723¹¹¹

Woonplaatsen Pytter Sierks (x Sijts Hendriks of Welmoed Haijes):

- 3-8-1669 Kortezwaag
- 11-6-1676 Kortezwaag
- 19-7-1676 Kortezwaag
- 1-5-1677 Gorredijk¹¹²
- 28-3-1682 Kortezwaag
- 17-11-1687 Kortezwaag
- 7-2-1690 Kortezwaag
- 1-7-1719 bij het Gorrefeen onder Kortezwaag
- 23-3-1723 bij het Gorrefeen onder Kortezwaag

Uit het eerste huwelijk:

1. Sierk Pyters, (= VIII).
2. Egbert Pijters, ged. Kortezwaag 5-3-1676, j.m. van Bakkeveen, (o)tr. Bakkeveen juni 1705 Neeltie Tydens, j.d. van Oosterwolde. Egbert Pijters komt op 30-11-1702¹¹³ samen met zijn vader, Pieter Sierks, voor in de nedergerechtsboeken.

Uit het tweede huwelijk (allen ged. Kortezwaag):

3. Andries Pijters, ged. 6-2-1681.
4. Jurrien Pijters, ged. 27-4-1684.
5. Lourins Pijters, ged. 18-12-1687, tr. Kortezwaag 7-9-1727 Lamke Eises.
6. Elske Pijters, ged. 27-10-1688.
7. Jurrien Pijters, ged. 26-10-1690.
8. Andries Pijters, ged. 14-5-1693, tr. Gorredijk 5-3-1719 Reinsk Kornelis.
9. Girbe Pijters, ged. 5-1-1696.
10. Wijts Pijters, ged. 4-9-1701, leeft op 10-3-1722.
11. (H/J)ans/(Haye?) Pijters, geen doop overgeleverd, leeft (minderjarig) op 10-2-1707¹¹⁴.

Generatie VI.

Sierk Saeckes Juesma¹¹⁵, geb. ca. 1614, overl. tussen 5-11-1663 en 19-1-1665, tr. (1) Sanne Mangliusdr.¹¹⁶, (preferabel) dr. van Manglius/Magnus¹¹⁷ Martinus, passementwerker te Leeuwarden, en Trijntje Lambertsdr. Sierk tr. (2) Langezwaag 21-9-1662 Jacobien NN., van Oldeberkoop.

Ouderschapsperikelen.

15-5-1632¹¹⁸: Mr. Pieter Hendriks versus Saecke Sierks. Pieter blijkt de bestevader te zijn van Sierk Saeckes, de zoon van zijn overleden dochter Hendrikjen Pieters en Saecke Sierks. Het kind is onwettig; Saecke en Hendrikjen waren niet getrouwd. Over de filiatie bestaat geen twijfel: Saecke erkent dat het zijn kind is. Er is ooit een contract opgesteld, waarin een schikking over de 'alimentatie' gemaakt is. Het probleem is nu, dat Saecke 'sedert St.Petri ad cathedram (Sint Pieter: 22-2-1624), sijnde de tijd van expiratie der eerste tien jaeren' tot 1630 niet meer betaald heeft. Hij is dus 6 jaar in gebreke gebleven.

Uit deze feiten kunnen een aantal belangwekkende conclusies getrokken worden. Saecke heeft dus tien jaren lang wel betaald. Zijn zoon moet dus geboren zijn omstreeks 1614. De akte geeft

ook informatie over de jonge Sierk: hij heeft wel een tijdje bij zijn vader gewoond; onduidelijk is, wanneer zijn moeder is overleden. Mogelijk is zij zelfs al snel na de geboorte overleden en is het daarom nooit tot een huwelijk gekomen. Natuurlijk betreden we hiermee het rijk der verbeelding; er moet echter welhaast zoiets voorgevallen zijn. Die bruiloft had er wel kunnen komen: onoverbrugbare maatschappelijke standsverschillen waren er in principe niet. Verder blijkt de jonge Sierk 'op het smidsambacht bestedet', een interessante vraag is dan natuurlijk, of hij ook als zodanig de kost verdiend heeft. Pieter Hendriks eist 100 Ph.g. en daarnaast nog 20 g. voor de smid. De uitspraak van het Hof veroordeelt Saecke Sierks tot het betalen van 50 Ph.g. gedurende 6 jaren en een somma van 20 Ph.g.

Op 10-9-1659¹¹⁹ verschijnt Sierk voor het gerecht van Opsterland. Hij is eiser versus Tiebbe Foookes. Op 1-10-1663¹²⁰ komt Sierk een aantal malen voor in de recesboeken van Opsterland. Meijne Jans eist dan betaling van drie cg. en 6 st. 'als reste van salaris'. In een aantal daaraan voorafgaande akten van die zitting wordt Sierk in persoon geciteerd. Hij komt ook nog voor op 29-10 en 5-11-1663¹²¹. In de periode daarna moet hij overleden zijn, want op 19-1-1665¹²² komt zijn vrouw voor als Jacobien Sierk Saeckes weduwe. Eva Voscuyl, weduwe van dominee Harmannus Wisman protesteert tegen een opzegging door Jacobien. Dat gebeurt bijna een jaar later opnieuw¹²³, nu gaat het om Jacobien Sierk Saeckes weduwe en zijn erven. Eva huurt een 'woning en huizinge'. Overigens heeft het echtpaar wel meer zaken verhuurd, want er zijn meer perikelen rond huur en verhuur, bijvoorbeeld in een drietal akten versus Jantje Meijntedr., huisvrouw van wijlen Hendrik Jacobs, wegens betaling van huishuur en versus Reijner Tammes; Sierk heeft zijn verhuring van een behuizing opgezegd.¹²⁴ Op 1-2-1666¹²⁵ komt Jacobien opnieuw voor in de boeken: Wijbe Wijbes en Jannes Wijbes willen geld van haar zien.

Over de afkomst van Sanne Mangliusdr. bestaan wel aanwijzingen, maar geen zekerheden. De relatie is daarom vooralsnog te omschrijven als 'preferabel'.

Magnus Martens, passementwerker te Leeuwarden, tr. ald. 18-8-1611 Trijntje Lamberts. Bij huwelijk was hij afkomstig van Groningen, zij van Leeuwarden. Manglius Martinus, wed. van Trijntje Lamberts, Manglius tr. (2) Leeuwarden 26-5-1622 Nieske Nannedr., van Wommels. Beide echtelieden waren bij hun huwelijk afkomstig uit Leeuwarden.

Mogelijke kinderdopen:

Uit het eerste huwelijk:

Aeltie, ged. Leeuwarden 23-9-1612.

Uit het tweede huwelijk (allen ged. Leeuwarden):

Nanna, ged. 29-2-1624.

Tryncke, ged. 30-12-1625.

Niecke, ged. 3-6-1626.

De filiatie tussen Manglius en Sanne is m.i. als 'waarschijnlijk' te duiden:

1. Tijd: De generaties 'passen'. Sierk Saeckes Juesma is geboren rond 1614. Sanne zou zeker gelet op de tijd van het huwelijk van de kandidaat-ouders rond diezelfde tijd geboren kunnen zijn.

2. Plaats: er is geen concreet bewijs voorhanden over een Leeuwarder herkomst van 'onze' Sanne. In 1642 wordt Manglius te Sneek gedoopt en Trijntje in Opsterland, dus daar valt niets uit af te leiden.

3. Milieu: wellicht wat onzuiver: een passementwerker valt naar mijn opvatting onder 'de betere kleermakers'. Het komt mij voor, dat dit op zich wel te rijmen valt met de niet onbemiddelde, buitenechtelijke zoon van goede komaf, Sierk Saeckes.

4. Vernoeming: dit is eigenlijk het enige sterke aanwijzingspunt: maar dan natuurlijk wel een hint van formaat: de naam Manglius is zo zeldzaam, dat op basis daarvan een filiatie niet onaannemelijk is. Daarnaast is er natuurlijk ook nog de vernoeming van Trijntje Lamberts, de eerste vrouw van Manglius Martinus. Sierk en Sanne noemen hun tweede en derde zoon respectievelijk Pieter en Jurjen. Pieter komt wellicht van Pieter Hendriks, de opa van moederszijde van Sierk. De naam Jurjen is niet direct plaatsbaar en vreemd genoeg is er geen Saecke of Hendrikje vernoemd. Ten dele is dat duister vanwege het simpele feit, dat er mogelijk meer kinderen geweest zijn. Alleen de dopen van Manglius en Trijntje zijn geboekstaafd, Pieter en Jurjen verschijnen eerst ten tonele bij de afhandeling van een erfenis, maar dan blijkt Trijntje ook al overleden.

Dat er geen Saecke is, wekt - althans bij mij - geen verbazing: het is maar de vraag, of de verhouding tussen vader en zoon zo goed was: zie er de kwalificaties in de rechtszaken rond deze personen maar op na.

Kort en goed: Sierk en Sanne vernoemen dus alle grootouders van moederskant. Met name de naam 'Manglius' brengt een positieve identificatie dichtbij.

5. (Erf)bezittingen: ik heb geen erfbezittingen aangetroffen.

6. Bijkomend bewijs: ik heb geen additionele zaken kunnen vinden.

7. Uitsluiting van andere opties: ik heb geen andere kandidaat-ouders kunnen vinden.

Uit het eerste huwelijk (moeder alleen bij Manglius vermeld):

1. Manglius Sierks Jousma¹²⁶, geb. ca. 1642¹²⁷, ged. Sneek 24-4-1642, koopman¹²⁸, leeft nog op 23-3-1680¹²⁹, tr. Langezwaag 9-12-1666 Douwtien Feickes.

2. Pyter Siercx (= VII).

3. Jurjen Sierks, geb. ca. 1649¹³⁰, overl. tussen 26-4-1681¹³¹ en 28-3-1682¹³² tr.

Langezwaag 8-3-1674 Taab Bientses, geb. Kortezwaag ca. 1652, overl. Ureterp na 1737, dr. van Bientse Feddes en Trijn Luytiens. Taab tr. (2) Langezwaag 22-4-1683 Poppe Rintses, geb. Opeinde. Taab tr. (3) Opeinde 24-6-1687 Lieppe Gabriels, schoenmaker en veenbaas, geb. Oudega rond 1642, wonende aldaar, te Ureterp en te Rottevalle, overl. Ureterp tussen 1731 en 12-11-1737, zoon van Gabriël Offkes en Ypck Lieppes.

4. Trijn Sierks Juesma, ged. Langezwaag 8-10-1654, overl. vóór 13-2-1667¹³³

Generatie V.

Saco/Saecke Siercks, geb. ca. 1590-1595, adelborst onder hopman Hans van Oldensloo (1621), rustmeester¹³⁴ onder hopman Oldensloo (1623), pachter van de vijf speciën¹³⁵ in Kollumerland, Achtkarspelen, Eestrum, Oostermeer en de meulen onder Kuikhorne, overl. Leeuwarden tussen 18-1 en 13-2-1667¹³⁶, tr. v. 14-6-1628 Haescke Roeliff¹³⁷, overl. Leeuwarden 27-11-1656 ('het wijf van Saecke Siercx, bij de Vijs-marckt op de hoeck van de Conincxstraet', 'nae de Tuinen om na Becxterswaegh te brenghen')¹³⁸.

Saecke verwekt een voorechtelijk kind (= VI) bij Hendriken Pieters, overl. (waarschijnlijk ver) vóór 15-5-1632¹³⁹, dr. van Pieter Hendriks, procureur-fiscaal van Opsterland.

Op 31-7-1620 en 4-6-1621¹⁴⁰ voert Sako Siercx, adelborst onder hopman Hans van Oldensloo, mede namens de andere erfgenamen van wijlen Sierck Saeckes, hun vader, een juridisch gevecht tegen Jan Harmens. Die was 'adsistent van den Grietenie van Obsterlant'.

De zaak gaat over de betaling van ruim 40 cg. van gekochte zaken bij het boelgoed 1606, waarvan een extract bij de bijlagen (niet bewaard gebleven) geleverd is. Wel komt Jan Harmens een aantal malen als koper voor bij het boelgoed (zie hieronder).

Op 5-9-1623¹⁴¹ wordt te Leeuwarden een inventaris opgemaakt door Rinicus Atsma, burgemeester van die stad. Het gaat om de inhoud van een kist, staande ten huize van Jan Martens, toekomende aan Saacke Siercks, rustmeester van de compagnie van hopman Oldensloo. In de akte komen een aantal namen voor, waarbij de exacte verhouding niet direct duidelijk wordt. De kist is door Trijntje Jarichs, huisvrouw van Gerrit Pieters, gelicht uit het huis van de voornoemde Jan Martens. Er gaat waarschijnlijk een rechtszaak aan vooraf, want Arent van Loon is de procureur van Saacke Siercks en Mr. Jacob van Campen neemt zaken waar voor Trijntje en haar man. Duidelijk is wel, dat de kist afkomstig is uit het milieu van de Leeuwarder kleermakers: behalve Jan Martens zelf treden al getuigen op Willem Henricx en Henrick Hans, meester-snijders. Verdere getuigen Ebel ..urus(?), evenals de beide voornoemde kleermakers geboor van Jan Martens, verder nog Lijsbethie Hans Oldensloo dr. en Dirk Gerbens. Wie zij zijn en wat hun verhouding is tot Saecke of de andere personen, blijft diffuus. De inhoud van de kist bestaat voornamelijk uit stoffen en vervaardigde kleding en bevat tevens de 'conterfeitsels van Saecke Siercks en zijn huisfou'¹⁴². Na inventarisatie zijn de goederen weer in de kist gelegd, waarna twee zegels aangebracht zijn. Op 30-9-1623 is de kist ten huize van Trijntje Jarichs weer geopend. Dat gebeurt met consent van Arent van Loon, procureur van Saacke Siercks. Denkelijk is er dus een vergelijk geweest tussen of Jan Martens, of Trijntje Jarichs en Saecke Siercks.

Op 14-2-1628¹⁴³ blijkt Saecke land te hebben verkocht aan Johannes Martini (zijn zwager). De erfgenamen van wijlen Baereltie Baerelts tekenen protest aan tegen de verkoop van 'eenige landen voor 1300 cg'. Zij blijken nog een vordering te hebben op Saco 'seekere somme volgens obligatie'. Er lijkt ook een gerechtelijke procedure over te lopen (onduidelijk geschreven lijkt er 'bij den hove' te staan. Ook ene Jan Jans protesteert als erfgenaam van Hijltie Jans. Saco laat het er niet bij zitten, want in een derde geschreven stuk in de akte protesteert hij (in april dat jaar). Er is klaarblijkelijk een uitspraak geweest ('peremptorije volgens de ordonantie'), waarbij de eis ongeldig verklaard is.

De zaak rond de verkoop van het land is op de één of de andere manier nog niet duidelijk afgesloten, want eerst op 17-12-1628¹⁴⁴ verklaart Magdallena Barelts voor het gerecht van Smalingerland af te zien van verdere verspierung (die zij in het 'boode boeck der gerechte Opsterlant' heeft laten noteren).

In de twintiger jaren van de 17e eeuw moet Saecke de overstap naar Kollumerland gemaakt hebben¹⁴⁵. Hij is dan woonachtig te Kollum. Ook hier duikt zijn naam weer met regelmaat op in de gerechtelijke stukken. Zo komt hij vaak voor in de hypotheekboeken¹⁴⁶; hij pacht dan steeds (voor stevige bedragen als 5000 cg.) voor een bepaalde tijd de belastingen.

Aan het begin van 1632 speelt weer zo'n geval van protest. Op 19-1-1632¹⁴⁷ tekenen Weemel Saeckedr. en haar zoon Boele Broers bezwaar aan tegen de verkoop van land door Saecke Siercks aan Jan Martens (zijn zwager). Zij blijken nog een vordering te hebben (wegens old holt?) Ook hier protesteert Saecke weer tegen het bezwaar.

Op 15-5-1632¹⁴⁸ is mr. Petrus Hendriks, procureur-generaal voor het gerecht van Opsterland de eiser in een zaak voor het Hof van Friesland. Hij treedt op namens zijn kleinzoon, Syrc Saeckes, de zoon van zijn dochter Hendrickien. Zij worden vertegenwoordigd door dr. Albertus Monckhuys. Gedaagde is Saecke Syrcx te Kollum, vertegenwoordigd door dr. Focco Feijkens. De eis is dat de gedaagde geld betaalt voor kost, drank, kleding, voeding sinds Petri ad Cathedram 1624 tot Petri (ad cathedram) 1630 van 100 philippusguldens jaarlijks. Bovendien moet er geld op tafel komen als vergoeding van twee jaar onderhoud en leergeld van het smidsambacht, 20 philippusguldens in twee termijnen, de eerste termijn voor(?) en de tweede

termijn na ommekomst van de twee jaren, verder moet er betaald worden voor onderhoudskosten gedurende die twee termijnen.

Ook in Kollum laten Saecke en Haescke hun sporen na in de (rechterlijke) archieven. Zo proclameren zij op 2-4-1633¹⁴⁹ de aankoop van een huis gelegen 'binnen Kollum neffens het kerkhof'. Harmen Wygerts, man van Lupck Lubbertsdr. legt er het niaar op. Verkopers zijn Jan Freercx en zijn huisvrouw Antie Siercx. Onduidelijk is overigens, of dit de gelijknamige zus van Saecke is.

Op 10-12-1641¹⁵⁰ is de uitspraak in het proces tussen de procureur-generaal en Sierk Siccama te Kollum. Hij heeft op 18-7-1639 Douwe Tjerks zwaar mishandeld met een stuk hout. Sierk is beklaagde en gevangene. Het blijkt voorwaar geen lieve jongen geweest te zijn. In de akte komen aardig wat ondeugden naar voren. Omdat hij gevangen zat op het Blokhuis te Leeuwarden is er ook een vermelding bij de criminele sententies. Hij wordt in ieder geval voorlopig op vrije voeten gesteld, omdat er 300 gg. borg betaald wordt door Saecke Sirx te Kollum¹⁵¹. Het blijkt niet uit deze akte, maar Saecke is de oom van Sierk Siccama, die een zoon is van Wigger Sickma en Antje Sierksdr., de zus van Saecke. Dat blijkt uit een niaarneming door Saecke Sircxz op 7-2-1637¹⁵².

Saco was in 1640 in het bezit van grond te Nes, West-Dongeradeel. In ieder geval bezat hij toen (delen van) de stemdragende zaten nr. 5 en 21. Waarschijnlijk heeft hij, na 1640, in Nes meer bezittingen gehad. In ieder geval krijgen zijn erfgenamen vijf boerenplaatsen (en bijbehorende landen) te verdelen.

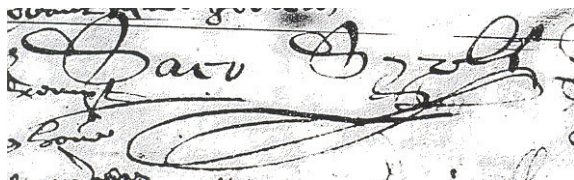
In 1640 was Saecke eigenaar van plaats nr. 32 te Kollum, te Kerkebuyren, aan 't West van de Piepe. In 1698 is die plaats in handen van Ybeltie Wessels, weduwe van Sybren Jans, kuiper. Zij wordt ook als bruiker opgevoerd.

Plaats 21 te Nes, genaamd Munkehuys, was in gedeeld bezit van Saco en Sjoerd Wybes. Ook bij nr. 5, genaamd Jelkema, deelden die twee het eigendom.

Boelens¹⁵³ beschrijft dat er vlak voor de Hervorming te Nes een zekere Anderas Jelckama to Nes genoemd wordt. Plaats 21, Great Muontsehús, schijnt eveneens een zeer oude plaats te zijn. Dr. J.B. Schepers schreef er zelfs een gedicht over¹⁵⁴.

Op 2-3-1641¹⁵⁵ wordt de uitspraak opgeschreven van het juridisch geschil tussen Saecke Sierks en Dieucke Luipkedr., weduwe van de deurwaarder Ritske Radijs.

Op 15-7-1643¹⁵⁶ speelt een zaak tussen eiser Rutgerus Fongeri en Saecke Siercx en diens vrouw Haescke Roelofs.

A close-up photograph of a handwritten signature in dark ink on aged paper. The signature is highly stylized and cursive, appearing to read 'Sake Syercx'. The ink is somewhat faded and the paper shows signs of age and wear.

Saecke heeft in 1644 grond en boerderijen gekocht bij een verkoop van de kloostergoederen (door de Friese Staten), o.a. te Nes, West-Dongeradeel: de boerderij van Ate Jacobs, groot 59 pondematen, wordt gekocht door Sake Syercx á 30 gg. per pondemate, totaal 1770 gg. De boerderij van Gerrijt Gosses, groot 113 pondematen, wordt gekocht door Sake Syercx á 38 gg. per pondemate, totaal 4294 gg.¹⁵⁷

Op 15-4-1645¹⁵⁸ koopt Saecke samen met Nicolaus Viersma een huis in de Putstraat te Kollum.

Op 8-7-1645 wordt Saecke Siercx te Kollum genoemd als curator over Gerryt Martens¹⁵⁹. Het curatorschap was van bijzondere aard, want kort daarna, op 2-9-1645 en 9-10-1645¹⁶⁰ blijkt hij curator ad hunc actum (zeg maar: voor de gelegenheid) over Gerrit Martens de zoon van Martene Meinderts en Jantje Harmens. In de akte wordt de afrekening opgemaakt van de gewone curatoren, Tjeerd Berents en Douwe Jans. Die waren al op 15-3-1631 benoemd¹⁶¹. De aktes uit 1645 laten een rij handtekeningen zien, waaronder die van Saco, in zeer geoeffend schrift.

Saco was woonachtig te Kollum (in ieder geval in 1628 en 1632¹⁶²) en later te Leeuwarden.

Te Leeuwarden worden Saecke en zijn vrouw Haescke op 4-1-1650 als lidmaten van de NH-kerk ingeschreven.

Saecke is woonachtig in Leeuwarden, maar blijkt ook bezittingen in Achtkarspelen te hebben, zo verkoopt hij aan Trijntje Dircx een huis te Surhuizum voor 178 gg.¹⁶³

Alhoewel Saecke wel voorkomt als 'burger binnen Leeuwarden'¹⁶⁴. Vreemd genoeg is hij nergens terug te vinden bij de burgerinschrijvingen van de stad. Hij heeft er op zijn minst wel een pied à terre gehad, want in 1656 wordt duidelijk vermeld, dat Haescke daar woonde: '(...) en heeft in leeven gewoont bij de Vijs-marckt op de hoeck van de Connincs straet'¹⁶⁵. Ook bij de vermelding in de autorisatieboeken na zijn dood¹⁶⁶ is sprake van een sterfhuis; omdat deze akte in Leeuwarden is opgemaakt, ga ik er van uit, dat hij daar overleden zal zijn.

Op 29-4-1661¹⁶⁷ laat Saecke voor de laatste keer de aankoop proclameren van de gerechte 5de part van de sate landen gelegen onder de klokslag van Surhuizum, destijds bij de erfgenamen van Dirk Tjiardts in gebruik en bewoond. Hij heeft het voor 105 gg. gekocht van Saacke Geerts, woonachtige te Groningen 'buiten de Cranepoort', die het op zijn beurt gekocht had van Warner Lamberts, zijn zwager, en zijn niet met name genoemde zuster.

Op 15-7-1663¹⁶⁸ treedt Saecke op als eiser in een zaak tegen Jan Harmens. Saecke eist betaling van 82 cg. en '18 gelycke guldens in een andere partij'. Na wat heen en weer gereken krijgt hij 41 cg. toegewezen. Zijn advocaat is overigens Gerhardus Nicolaides. Die zal later terugkomen in de laatste akte waarin Saecke in leven blijkt, d.d. 18-1-1667 (zie hierboven), zodat eenduidig is, dat het om 'onze' Saecke gaat.

Op 24-5-1664¹⁶⁹ is Saecke eiser versus Keimpe Johannes te Minnertsga voor hem en als vader en voorstander voor zijn kinderen bij wijlen Hotske Breuticxdr., 'ter causa verschoottene penningen'. Het gaat om een obligatie d.d. 19-4-1660, waarin het echtpaar verklaart 1000 cg. schuldig te zijn aan Saecke. Keimpe moet betalen, zo oordeelt het Hof, met de schaden en de interesten.

Op 20-12-1664¹⁷⁰ is hij eiser in een proces versus Pieter Lieuwes te Ternaard. Die wordt uiteindelijk veroordeeld tot het betalen van 51 cg., de schade en interesten en de kosten van het proces.

Op 27-10-1668¹⁷¹ behandelt het Hof van Friesland ook zaak 39. De betrokken partijen zijn aan de ene kant Manglius Siercx c.s. (i.c. zijn broers Pieter en Jurrien) 'tot Gorredyck', gesterkt met Leonardus Flasman, curator ad lites en aan de andere zijde Valerius Renici voor Taetske Siercx, weduwe van Nicolaus Schuiring, in 't leven predikant tot Beetsterzwaag en haar kinderen,

Wytske Jochums, huisvrouw van Joachim Scheck, Hepke Jochums, ook te Beetsterzwaag, voor henzelf optredend, mede namens Wytske Jans, de huisvrouw van Hendrik Jacobs, tezamen erfgenamen ab intestato (bij het ontbreken van een testament) van Saco Siercx, hun wijlen broeder en respectievelijke oom. De strijdvraag is, of de drie broers als erfgenaam van hun bestevader Saecke Siercx gezien moeten worden.

Het blijkt dat hun vader, Sierk Saeckes, een buitenechtelijk kind was. Taetske meent dat zij als zus van de overleden Saco meer recht heeft op de erfenis. Uit het stuk blijkt nogmaals, dat hij de vader was van een 'ligterzoon, geteeld bij eenen Hendriken Pieters', Sierk Saeckes genaamd. Manglius, Pieter en Jurrien Siercx zijn dus de kleinkinderen van Saecke. Sierk Saeckes, de vader van de eisers (de drie broers), had zich 'nooit anders gekwalificeerd als een ligterzoon'. Saco heeft, ook dat staat in het stuk, al op 28-4-1655 een testament opgemaakt. Saecke had echter bij het maken van het testament een 'pure nulliteit' (een ongeldigheid) begaan, waardoor het testament 'ipso jure nul, invalyd en crachteloos moeste comen te vervallen.' Daardoor zouden de kindskinderen automatisch erfgenaam worden. Het testament was toch al ongeldig, omdat de geïnstitueerde erfgenaam al tijdens het leven van de testator was overleden. Alles wijst erop, dat dit wel zijn enige zoon, Sierk Saeckes Juesma, moet zijn geweest. Immers; de 'officiële' genealogie¹⁷² was Saco 'sine lib:', d.w.z. zonder kinderen. Deze bron maakt wel melding van een 'in onegte geprocreeerde' zoon, Sierk. Er waren dus verder geen kinderen uit het huwelijk met Haeske. De erfenis komt ons toe, zo luidt ongeveer de motivatie van de drie broers. Ze willen het erfgoed dan ook in bezit gaan nemen, maar de gedaagden hebben het laten verzegelen. Hun belangrijkste argument bij deze rechtszaak is uiteraard, dat Sierk Saeckes, de vader van de drie broers, een lichterzoon is.

Uit de bovenvermelde rechtsstukken blijkt ook, dat al op 15-7-1667 een zaak tussen dezelfde partijen over diezelfde problematiek gespeeld heeft.

Het Hof stelt de broers in het gelijk, maar er komt wel een nadere verdeling. Overigens gaan Taetske c.s nog niet meteen accoord: er volgt op 16-2-1669 nog een zaak, een soort 'hoger beroep', waarin zij de uitspraak aanvechten¹⁷³. Het Hof bevestigt hier uiteindelijk het eerdere vonnis. Ook onderling worden er de nodige aktes opgemaakt: Zo eisen Manglius en Jurjen Sierks, gebroeders aan de Gorredijk, op 20-12-1675¹⁷⁴ van Leonard Flasmans dat hij oplossinge, rekeninge, bewijs en reliqua' van het ontvangen en uitgegeven geld van zijn curatorschap, waaruit hij per 1-3-1673 ontslagen is. Eerder dat jaar¹⁷⁵, was Flasmans juist de eiser in een interlocutoire sententie versus Manglius en zijn wederhelft, Doedtie Feickes.

Verdere vindplaatsen: Hypotheekboeken Opsterland¹⁷⁶: Saco Sierks en Haescke Roelofs, woonachtig te Kollum lenen 425 Ph. gs. aan Goytse Sijtses en Gees Luitsens in Olterterp. RAF, HvF, T. 14, Inv. nr. 16501, nr. 24, d.d. 15-5-1632: Pieter Hendriks als bestevader van Sierk Saeckes, bij zijn dochter nagelaten.

25-4-1640¹⁷⁷: Saecke Sierks te Kollum is te Dokkum borg voor de pachter Ritske Frerix.
11-1-1651¹⁷⁸: Saco Siercx te Leeuwarden contra Reytse Jans te Kortezwaag. 27-10-1648¹⁷⁹: Saecke Sierks, wonende te Kollum is. Hij voert samen met Reytse Jans, eveneens belastingpachter, een proces tegen Gedeputeerde Staten van Friesland; Saecke en Reytse worden in het ongelijk gesteld.

Saecke komt ook wel voor in de Leeuwarder archieven, in 1665 in ieder geval twee keer¹⁸⁰. Uit die vele vermeldingen komt een man naar voren, die tot op het laatst actief deelgenomen heeft aan het (maatschappelijke) leven. Hij is overleden tussen 18-1 en 13-2-1667. Op die achttiende januari komt hij voor in de recesboeken van Leeuwarden versus Frederik Claes Colthof 'om geen penningen te betalen aan dr. Nicolaides', terwijl in februari Leonard Vlasmans curator wordt over zijn drie nagelaten kleinkinderen.

Generatie IV.

Sierck Saeckes, boer, brouwer¹⁸¹, dorpsvolmacht voor Beetsterzwaag (1588)¹⁸², Raad ter Admiraliteit (1601)¹⁸³, rekenmeester voor de Zevenwouden (1603)¹⁸⁴, overl. Beetsterzwaag vóór 11 maart 1606¹⁸⁵, begr. “op Bexser swaegh kerckhof te suijden van de toren”¹⁸⁶, trouwt vóór 20 sept. 1583 Haeck Boeledr Boelens, overl. Beetsterzwaag 26 jan. 1629 “omtrent 7 à 8 ueren voornoen”, dochter van Boele Broers, van Olterterp.¹⁸⁷

Sierck wordt in 1582 genoemd als oudste zoon van Sake Sierks en Frouk Focke Teyedr.¹⁸⁸

Sierck Saeckes en Haeck Boeledr zijn getrouwd vóór 20 september 1583, wanneer ze uit de nalatenschap van zijn ouders enkele koeien en paarden kopen.¹⁸⁹

Op 4 november 1596 wordt te Leeuwarden een contract opgesteld. Een aantal percelen land, behorende tot het gewezen klooster Smallenee, wordt voor de tijd van vijf jaren voor 40 gg. per jaar verhuurd aan Sierck Saeckes en zijn huisvrouw Haeck Boeledr.¹⁹⁰ Hierbij wordt de helft van het langhuis met de poort en de helft van de “warmcamer”, staande op het corpus van het genoemde klooster, voor 400 g. in erfkoop verkocht. Sierck ondertekent zelf deze akte en schrijft zich dan als “Syrk Saekes”.

Op 4-3-1601¹⁹¹ wordt te Leeuwarden deze akte opgemaakt:

- 1 Die volmachten van de Seuenwolden tegenwoordel[.]
- 2 Staatswijse binnen Leeuwarden vergadert, hebben
- 3 genomineert ende geoesen, doende tselue bij desen
- 4 in plaetse van Mathijs Oenema tot Raedt vander
- 5 Admiraliteijt in Vrieslandt, den Eersamen Sijrck Sakes zoen
- 6 Autoriserende dheeren Gedeputeerden opten seluigen
- 7 beh[.]ren commissie te waarden. Gedaen binnen
- 8 Leeuwarden inde vergaderinge der volmachten
- 9 van de Seuenwolden voor<schreven>, den iiiiden Martij Anno
- 10 Sestienhondert ende Een.

In deze akte blijkt dus, dat “den Eersamen Sijrck Sakes zoen” als opvolger van Mathijs Oenema gekozen wordt tot “Raedt vander Admiraliteijt in Vrieslandt.”¹⁹² Genoemde Mathijs (van) Oenema overlijdt op 14 maart 1601 en wordt te Oudeschoot begraven.¹⁹³ Hij zal in de periode daarvoor wel ziek geweest zijn, vandaar de noodzaak tot benoeming van een opvolger. Die benoeming is klaarblijkelijk niet meteen ingegaan, want op 7 april 1601 nemen de Staten van Friesland het besluit om aan de Staten-Generaal te schrijven met het verzoek om iemand te committeren, om de leden van de Admiraliteit te Dokkum te beëdigen.¹⁹⁴ Er moet veel materiaal geweest zijn van, over en met Sierck. Helaas zijn de archieven van de admiraliteit van Dokkum bij de verwoestende brand in de nacht van 12 op 13 januari 1771 nagenoeg geheel vernietigd. Er is wel iets bewaard gebleven. Die bescheiden rusten in het Nationaal Archief te ‘s-Gravenhage. Uit dat kleine beetje materiaal valt in ieder geval op te maken, dat Sierck in functie is vanaf 18 mei 1601.¹⁹⁵ Op 20 juni is hij vervolgens voor de

eerste keer “vicepraeses” en op 29 juni “praeses”. Met regelmaat komt hij daarna voor op de presentielijst in de verslagen van dat jaar. Een enkele keer wordt hij ook in de stukken zelf genoemd. Zo verzoekt hij op 13 oktober namens zijn oom, Hepcke Fockens, dat die niet langer een rol hoeft te spelen in een zaak tussen de advocaat-fiscaal en een zekere Frederik Rijckens. Op diezelfde dag wordt Sierck samen met Thomas Dyrxcs gecommiteerd tot afhandelingen van het afmonsteren van enkele schepen en hun bemanning en lading. Ze moeten de schepen, met behulp van equipagemeester Jan Hendriks, naar Harlingen brengen. Bij die gelegenheid krijgen ze de opdracht mee, om de officieren “der convoyen” daar aan te zeggen dat zij zullen “schicken te suyveren den cautie by d’commys”. Er is onder meer sprake van een “Oost-Indaens schip”, dat in september binnengelopen is. Er zijn in Harlingen klaarblijkelijk ook andere zaken besproken, want op maandag 19 oktober ontvangt de vergadering van de Admiraliteit een brief van beide heren. Zij schrijven namens de magistraat van Harlingen een brief met het verzoek, om enkele schepen toch nog een keer zeilree te maken. De Duinkerker kapers hebben zich namelijk weer geducht doen gelden en “seer grote schade gedaen onder de buyssen ende metten gevangenen geheel barbarisch geleefft”. De raad blijft echter onverkort bij het eerdere besluit: vanwege de tijd van het jaar en de mogelijke kosten moeten de schepen tijdelijk afgedankt worden. Op 26 oktober zijn Sierck Saeckes en Thomas Dyrxcs weer “thuys gecomen”. Ze verklaren dan in de vergadering te Dokkum dat de Staten-Generaal geen schepen meer zonder konvooi wil laten vertrekken en dat pleidooi heeft klaarblijkelijk de gewenste uitwerking: de schepen gaan uiteindelijk toch nog mee. Sierck komt vervolgens nog een keer in de verslagen voor op 11 november, wanneer hij aangewezen wordt om schepen te monsteren.

Sierck Saeckes legt op 19 april 1603 de eed af en is dan beëdigd rekenmeester voor de Zevenwouden.¹⁹⁶

De daadwerkelijke afhandeling van de financiële gevolgen van het verscheiden van Sierck starten op 4-4-1606, omdat op die dag (en op 15-8-1606; dan volgt nog een verkoop) een boedelinventaris wordt opgemaakt¹⁹⁷: ten sterfhuize van wijlen Sirck Saeckes treden dan Broer Boelens en Teye Saeckes op als geautoriseerde voormonden van de drie minderjarige kinderen van wijlen Sirck Saeckes. De drie kinderen zijn in echte getogen bij Haeck Boeledr. Het vierde kind, Frouck Sircks, wordt bijgestaan door haar man, Jochem Joukes.

Uit het huwelijk van Sierck Saeckes en Haeck Boeledr Boelens (volgorde niet duidelijk):

1. Frouckje Siercks Sickma, geb. Beetsterzwaag, overl. Boornbergum na 1630¹⁹⁸, trouwt vóór 11 maart 1606¹⁹⁹ Jochem Joukes, geb. Boornbergum, overl. ald. 1628, zoon van Joucke Jochums, grietman van Smalingerland (1617-1625), en Grietje Berents.²⁰⁰
2. Antje/Anna Siercks²⁰¹, overl. na 19 jan. 1632²⁰², trouwt na 11 maart 1606²⁰³ Wyger Sickama, overl. tussen 14 aug. 1611 en 5 maart 1612, Antje trouwt mogelijk 2. Jan Freercx.²⁰⁴
3. Saco/Saecke Siercks, geb. ca. 1590/1595²⁰⁵, adelborst onder hopman Hans van Oldensloo (1620 en 1621)²⁰⁶, rustmeester²⁰⁷ onder hopman Oldensloo (1623)²⁰⁸, pachter van de vijf speciën in Kollumerland, Achtkarspelen, Eestrum, Oostermeer en de meulen onder Kuikhorne²⁰⁹, overl. Leeuwarden tussen 18 jan. en 13 febr. 1667²¹⁰, trouwt vóór 14 juni 1628 Haescke Roeloffsdr²¹¹, overl. Leeuwarden ca. 27 nov. 1656.²¹² Saecke verwekt rond 1614 een voorechtelijk kind (de eerder genoemde Sierck Saeckes Juesma) bij Hendriken Pieters, overl. vóór 15 mei 1632²¹³, dochter van Pieter Hendriks, procureur-fiscaal van Opsterland.²¹⁴ Na het overlijden van Saecke Siercks procederen de erfgenamen voor het Hof van Friesland over de afwikkeling van de erfenis.²¹⁵
4. Taetske Siercks Sirxma/Sickma, geb. Beetsterzwaag ca. 1598, overl./begr. Leeuwarden/Beetsterzwaag 13/19 dec. 1672, verlooft zich 22 jan. 1622, trouwt 1.

Beetsterzwaag 7 april 1622 Jan/Johannes Martens/Martinus/Martinides Hemminga, geb. Kortehebben ca. 1597²¹⁶, schoolmeester, notaris publicus te Beetsterzwaag en equipagemeester ter zee, overl. (vermoord op de Drachtster Hooijwegh) 10 mei 1646, zoon van Marten Jochums en Ypck Halbes. Taetske trouwt²¹⁷ 2. Nicolaus Johannis Schuiring, geb. Dokkum, student te Franeker (1616), predikant te Oosterwoude (tot 1623), te Oudeschoot (1623-1630) en te Beetsterzwaag (1630-1666), overl. Beetsterzwaag (aan de pest) okt. 1666.²¹⁸

5. (?) Wigger Siercks Sickma²¹⁹, overl. vóór 11 maart 1606.²²⁰

Generatie III.

Saecke Siercks, bijzitter (of secretaris) van Opsterland, boer, brouwer, overl. Beetsterzwaag tussen 17 juli 1579 en 6 maart 1582, trouwt Frouck Focke Teyesdr, overl. vóór 27 maart 1582, dochter van Focke Teyes, grietman van Opsterland (in ieder geval van 1549 tot 1577), en Auck Sjoerdsdr Boelens.

Saecke Siercks komt voor in de registers van personele impositie van Opsterland, opgemaakt op 14 november 1578.

Hij ondertekent mede de akte waarin Opsterland zich aansluit bij de Unie van Utrecht, d.d. 17 juli 1579.

Saecke Siercks is overleden vóór 6 maart 1582. Kort daarna, op 27 maart van datzelfde jaar, wordt het sterfhuis van Saecke Siercks en Frouck Focke Teyesdr beschreven, op verzoek van Hepcke Fockens, grietman van Opsterland, ook vanwege zijn mede voogd Sjoerd Siercks (zie bijlage 1). Beide ooms zijn door het Hof van Friesland tot voogden benoemd. Aanwezig bij het opmaken van de akte zijn ook de oudste zoon, Sierck Saeckes, en een andere oom, Anne Fockens. Hepcke en Anne Fockens zijn zoons van Focke Teyes en Auck Sjoerdsdr (en dus broers van de ontslapen Frouck).

Onroerende goederen:

Een zate te Beetsterzwaag, strekkende van de Tijnwouden/Tingwalden ('Tyngae') ten zuiden, ten noorden 'inde meer', ten westen de erfgenamen van Aempcke Geuckes en ten oosten de erfgenamen van Tziets Melledr. Er staan een schuur en een brouwhuis op, terwijl de boerderij zelf verbrand is. Deze zate is op basis van de noord- en zuidvermelding redelijk goed te lokaliseren: zij moet ongeveer gelegen hebben op het gebied rond de huidige A7, tussen Beets en Beesterzwaag (en iets daaronder). Bij de scheiding in 1597 komt het Sijrck Saeckes toe. Zes negende deel van een zate te Beets, dus ten westen van de eerste zate, 'streckende als voeren', (dezelfde noord/zuidpunten dus), Aercke Annes ten westen, de erfgenamen van Aemcke Geuckes liggen nu ten oosten. Dat zou kunnen betekenen dat er één zate tussen deze en de eerder genoemde zate ligt. Ook nu blijken de behuizing en zelfs de schuur verbrand te zijn. De andere drie negende deel behoren toe aan de drie jongste weeskinderen van wijlen Jochum Teyes. Bij de scheiding in 1597 komt het Teye Saeckes in zijn geheel toe; er is althans geen sprake meer van een deel.

Verder nog de helft van twaalf 'mad marschen' te Langezwaag. De andere helft behoort toe aan Hepke Fockens, ze hebben het samen gekocht van Anne Idts. Het ligt aan het eind tegen 'wijlen Tziets Melledr. Camppte, streckende vanden camppt in Tynygers diep, aldaer naest den koefenne.' Verder een zate te 'Wanniehuijsen', ongetwijfeld te identificeren als Waniahuizen, 'prov. Friesland, kw. Zevenwouden, griet. Utingeradeel (...), 1 u. N.O. van Oldeboorn, waartoe zij behoort.'²²¹ Er staan een huis en een watermolen op. Saecke en Frouck hebben het gekocht van de erfgenamen van Ghyelt Riners.

Verder nog een zate te Warniahuizen, genaamd Anne Reynsland, dat Frouck van haar ouders geërfd heeft, ongeveer 25 madt groot. Bij de scheiding in 1597 komt het toe aan Weemel Saeckes en haar man, Broer Boelens. Dan wordt vermeld, dat het door Anne Hendriks en Feijtte Ottes bewoond en gebruikt wordt.

Verder drie pondematen 'rydt land', gelegen bij de querensdam, op drie verschillende plaatsen. Die dam zal ongetwijfeld gelegen hebben in het uiterste noordwesten van Opsterland, tussen Warniahuizen en Beets²²². Bij de scheiding in 1597 komt het Arent Saeckes toe, hij krijgt dan ook vijf mad mieden in de Gerren gelegen.

Verder zes negende deel van een zate te Oudemeer, het Gouden Arve(?) genaamd, waar de erfgenamen van Geert Hendriks op wonen. Men vermeldt nog, dat het geërfd is van de erfgenamen van wijlen Jochum Teyes. Wellicht gaat het hier om Noordermeer, Tietjerksteradeel, z.o. van Bergum²²³. Bij de inventarisatie na de dood van Sijrck Saeckes (1606, zie hierboven) blijkt hij de eigenaar van een zate aldaar. Sijrck heeft het gekocht van zijn broer Teye.

Hetzelfde deel van een 'zekere clyn sate landts' te Bergum, verkregen van Thoams Pieters(?). Bij de scheiding in 1597 komt het Sijrck Saeckes toe, hij krijgt althans de helft van de landen te Bergumerklooster. De andere helft daarvan krijgt Teye Saeckes. Bergumerklooster is hetzelfde als Bergklooster, dat ligt in het n.o. van Tietjerksteradeel, bij Bergum²²⁴.

Verder 'zekere hanghe veens', binnen Beesterzwaag, aan het einde van Tziebbe Suyrds zate, gekocht van Haye Jans. Bij de scheiding in 1597 komt het Arent Saeckes toe, hij krijgt dan althans 'ses mad marschen' te Beetsterzwaag, de 'hooge veenen binnen Beetsterswaag van Melle Beerents verkreegen' en vijf mad mieden hooiland gelegen op 'Westerboere Vinne'.

Verder nog veen op 'Otterbuiren', gekocht van de kerkvoogden van Olterterp ('Otterdorp'). Bij de scheiding in 1597 komt 'die geheele haage ofte feenen' Weemel Saeckes en haar man toe. Zij moeten uit dat perseel wel haar broer Arent 300 Philippusgulden uitkeren.

Verder nog 'itlycke dachwerken delft', te Lippenhuizen, in Syger Feddes zate. Bij de scheiding in 1597 komt het Arent Saeckes toe, hij krijgt dan althans 'die veenen in Roelof Siurds soon saate' aldaar.

Verder nog 8 roeden veen in Sparjebird, dat ligt tussen Hemrick en Wijnjeterp. Bij de scheiding in 1597 komt het Sijrck Saeckes toe. Vermeld is nog dat het in eigendom gekregen is van de erfgenamen van 'Syerd Idts(?)soen'. Teye Saeckes krijgt ook 'die helft' veen te Sparjebird, afkomstig van hun grootvader, Fokke Teyens, in leven grietman over Opsterland.

Roerende goederen:

Twee ruinen/twee moerspeerden(?)/negen koeien/drie hokkelingen/een moerswijn(?).

Ander reppelijk goed:

Een kleine 'hangspijtzen', mogelijk een kast (spinte)/twee bedden met toebehoren/twee kussens/zes lakens/vier dekens/een eide.

De uitgezaaide bouw op het land.

Een bijschrift vermeldt, dat de kinderen 'bennen Harlynghen zijn geerlecht', ze zijn dus vanwege oorlogshandelingen naar Harlingen gevlucht; met medeneming van meer roerende goederen en papieren. Men heeft dus geen behoorlijke inventarisatie kunnen maken, daarom wordt er zo goed en zo kwaad mogelijk te Harlingen iets opgemaakt. Er zijn waarschijnlijk nog verdere uitschulden (vanwege hop(pe)).

Uitschulden:

Claus Auckes, alias molder krijgt 7 cg., 5 st.

Hepke Fockes krijgt 53stehalf Ph.g. en ontvangt bovendien een vierendeel boter, conform de aantekenigen in het rekenboek van Saecke Sijrcx.

Aan contant geld is er:

28 rijksdaalders van 22 stuivers per stuk.

24stehalf zilveren prinedaalders (die volgens Hepke niet (allemaal) even veel waard zijn).

13 Utrechtse en Gelderse daalders.

8 en een half Staatse daalders.

3 Hollandse daalders.

91 'oudt gold dijen'.

8 stuivers een ortzen.

Later toegevoegd, op 20-9-1583, blijkt dat Sierk en zijn huisvrouw Haeck uit de nalatenschap 7 koeien en 3 paarden hebben gekocht. Baarsluiden, Ghyelt Wytzes, secretaris van Opsterland en Bruin Jans, bepalen dat Sierk voor de koeien 100 en voor de paarden 30 Ph.g. zal betalen. Ook stellen zij vast, dat de voormombers aan Sierk c.s 16 gg., 25 st. moeten betalen, omdat die Weemel Sakes tot mei 1584 in de kost zullen hebben.

Er is iets aan de hand met het overlijden van Saecke en Frouck. Uit de akte blijkt, dat er op de boerderijen brand geweest is. Dat verklaart ongetwijfeld de in het oog springende afwezigheid van goederen (zulke eigenerfde boeren hebben over het algemeen veel meer werktuigen, gereedschappen en bezittingen). Vanwege de twee in de inventaris genoemde verbrande boerderijen (zie bijlage 1) is het in mijn ogen zeer wel denkbaar, dat er iets gewelddadigs voorgevallen is op het erf: er zijn namelijk in die dagen in het Fries-Groningse grensgebied zeer serieuze vijandelijkheden en brandschattingen aan de gang. In januari 1582 bijvoorbeeld, tracht de Spaanse stadhouder, Fransisco Verdugo – overigens tevergeefs - de schans bij Oldeboorn te veroveren en daarbij heeft hij ook een deel van zijn krijgsvolk ingekwartierd in Opsterland. Daarnaast is er in de Friese Wouden in die dagen toch al sprake van “invasien ende plonderinge van de Vyant”.

De hierboven gememoreerde akte uit 1582 spreekt er verder nog van, dat de kinderen “bennen Harlynghen zijn geerlecht”. Ze zijn dus vanwege oorlogshandelingen naar Harlingen gevlucht, met medeneming van meer roerende goederen en papieren. Men heeft dus in Opsterland geen behoorlijke inventarisatie kunnen maken en daarom worden de zaken zo goed en zo kwaad als het gaat te Harlingen vastgelegd. Klaarblijkelijk verbleven de kinderen langere tijd in die havenstad, want vier jaar later, op 27 mei 1586, worden daar drie akten opgemaakt, die de afrekening van de voogdij vermelden. Aanwezig zijn dan Adriaan Bartouts en Dirk Gerrits, burgemeesters van Harlingen, de voogden Hepcke Fockens en Sjoerd Siercks en de kinderen Sierck, Aucke en Teye Saeckes. De laatste drie zijn dan “pubers”, van wie Sierck expliciet de oudste is en de voogden treden op voor de drie jongste kinderen. Onder hen Weemel en ook Trijntje die bij deze gelegenheid uitdrukkelijk als jongste kind genoemd wordt. De rekening wordt te Harlingen overlegd, omdat daar het roerend goed verkocht is, “ende ter plaetste daer de selve rekeninge solde geschien niet veilich is vermidts [den?] viandt is”: klaarblijkelijk is het nog altijd niet veilig in de contreien rond Beetsterzwaag.

Uit het huwelijk van Saecke Siercks en Frouck Focke Teyesdr (alleen volgorde van 1 en 6 zeker):

1. Sierck Saeckes, (= IV).
2. Aucke Saeckes, overl. tussen 27 mei 1586 en 1 april 1597.

3. Teye Saeckes/Tiberius Sabinus, secretaris van Opsterland (1588 1620), ontvanger der grietenij Opsterland (1619), monstercommissaris, volmacht ten Landdage (1614, 1616), overl. vóór 15 febr. 1621, trouwt Freerkje Hiddinga.

De achtergrond van Freerkje Hiddinga is in nevelen gehuld. Allereerst dringt zich de vraag op, of zij eigenlijk wel de moeder van Saco van Teyens geheten mag worden. Die laat namelijk – zoals ik hieronder zal memoreren – maar liefst zes keer een dochter dopen, maar géén van die borelingen krijgt de naam Freerkje en dat is reden genoeg voor enige gezonde achterdocht. Teye en Freerkje zijn in ieder geval al getrouwd in 1610, want op 28 juli van dat jaar kopen ze samen vastgoed te Kortezwaag. De hamvraag is, of Freerkje eigenlijk wel uit Friesland afkomstig is. Dat zou natuurlijk op zich wel kunnen, maar veel vermeldingen van die familienaam zijn er in het Friese eigenlijk niet. Mogelijk moeten we daarom eens buiten de grenzen van Friesland kijken – daar is een goede reden voor. Freerkje zou namelijk een dochter kunnen zijn van een zekere Bastiaan Hidding/Hiddingh. Hij is geboren in het Drentse Rolde op 5 oktober 1546, landdagcomparant in Drenthe in 1603 en ette te Rolde in 1596 en 1597. Hij is overleden in 1608 en trouwt met Dubbeldina Luttringe (ook: Jullinge). Zij draagt een opmerkelijke, want on-Friese voornaam, die bij een dochter van Teye Saeckes weer opduikt: Dubbelt. Uit dat huwelijk van Bastiaan en Dubbelt zijn tot dusverre alleen drie zonen bekend. Waarschijnlijk zijn de Drentse wortels van Freerkje Hiddinga dus allerminst, maar het zou hout kunnen snijden - gelet op de tijd, de plaats, het milieu en bovenal de vernoeming van de familienaam en de zeer markante voornaam Dubbelt.

Teye Saeckes schrijft zich op 14 april 1586 in aan de Universiteit van Franeker als student in de rechten. Hij gebruikt daar de naam Tiberius Sabini (ook: Sabinus). In mei 1586, bij de opmaak van de voogdijrekening van de wezen van Saecke Siercks, wordt melding gemaakt van het interessante feit, dat de voogd Sjoerd Siercks enkele jaren geld heeft ontvangen voor de studie van Teye Saeckes: “drie jaer pensie die Teye is geaccordeert vanden Staten tot behulp van sijn studium”.

Enkele jaren daarna is Teye Saeckes begonnen met zijn veeljarige loopbaan als secretaris van Opsterland. De eerste vindplaats met hem in die functie is mogelijk in het weesboek van Opsterland. De akte is van 4 juni 1588, maar de waarheid gebiedt te zeggen, dat de inschrijving geschiedt op 2 november 1588. Teye Saeckes is in ieder geval secretaris van Opsterland vanaf 15 augustus 1588, wanneer hij in een charter als zodanig optreedt en de volmachten van Opsterland zich akkoord verklaren met een door de Staten uitgeschreven contributie. Ook in de gerechtelijke archieven is hij daarna in die functie terug te vinden. De jonge secretaris ondertekent overigens steeds met het adagium: “Fide sed vide”.

Op 4 april 1606 en op 15 augustus 1606 (dan volgt nog een verkoop) is hij – dit maal op persoonlijke titel en niet als secretaris - betrokken bij de opmaak van een boedelinventaris. Dat gebeurt echter niet zonder slag of stoot, want daaraan is een pittige rechtszaak bij het Hof van Friesland vooraf gegaan. Op 11 maart 1606 doet het Hof namelijk uitspraak in een zaak tussen Haeck Boeledr, de weduwe van Sierck Saeckes, namens haar kinderen: Saecke Siercks en Anna en Taets Sierckdochters. Zij zijn de eisers versus Teye Saeckens te Beetsterzwaag, Arent Saeckes te Smallenee, Broer Boelens te Olterterp en Jochum Jouckes te Boornbergum. Klaarblijkelijk gaat de zaak over de toewijzing van het voogdijschap. Terwijl de eis tegen Arent Saeckes en Jochum Jouckes niet ontvankelijk verklaard wordt, veroordeelt het Hof Teye Saeckes en Broer Boelens

om zich “te laten authoriseren momboren en curateurs resp. over de impts. kinderen”. Het gaat allemaal niet van harte dus, maar de zwagers kwijten zich vervolgens wel serieus van hun taak. Ten sterfhuize van wijlen Sierck Saeckes treden Broer Boelens en Teye Saeckes dan ook op 4 april 1606 aan als voormonden van de drie dan niet bij naam genoemde,

minderjarige kinderen van Sierck Saeckes en zijn vrouw, Haeck Boeedr. Het vierde kind, Frouck Siercks, wordt bijgestaan door haar man, Jochem Joukes.

Teye Saeckes komt enkele keren voor bij het Hof van Friesland. Dat gebeurt in ieder geval op 25 november 1601, op 7 april 1603 en ook nog op 8 februari 1618. In de laatste akte is hij gedaagde met onder meer de erfgenamen van Hepcke Fockens. In 1619 blijkt Teye Saeckes ook ontvanger van de grietenij Opsterland. In mei 1620 is Teye nog altijd actief als secretaris van die grietenij. Niet lang daarna moet hij met zijn voorouders verenigd zijn, want op 15 februari 1621 komen zijn vier kinderen als zijn erfgenamen voor in een akte. Saecke Teyens treedt dan op voor zichzelf en vanwege Frouck Teyedr, zijn "oltste zuster" en Focco Feyckens en Arent Saeckes zijn dan de voormonden over de niet bij naam genoemde twee jongste weeskinderen van Teye Saeckes. Daaruit valt af te leiden, dat er op dat moment in ieder geval vier kinderen in leven waren. Onduidelijk is, waarom Saco slechts optreedt namens Frouck en niet voor de andere twee. Kan het zijn, dat het om kinderen van een andere moeder gaat?

Wellicht is zo ook te verklaren, waarom Saco geen van zijn dochters Freerkje noemt.

In de jaren daarop worden de zaken van de overleden Teye afgehandeld. Op 24 juni 1621 en 16 maart 1624 is bijvoorbeeld sprake van wijlen Teye Saeckes. In januari 1622 ten slotte wordt Arent Saeckes, in het "Cloester van Smallien", tot voogd benoemd over Saecke Teyes, weezoon van Teye Saeckes, in leven secretaris van Opsterland.

Wijttie Cornelis en Tett Walle dr. e.l. in de Hemrik; 1/3 van een zate land aldaar; ongedeeld met de erfg. van Rinnert Siurds; van de veenscheiding evenver naar het noorden als de naburige landen; ten oosten de erfg. v. Wijsse Jelles en ten westen de erfg. van Rienck Rijnties; met alles daarbij op de verkochte eikebomen na; gekocht van wijlen Teije Saekens en Freerckien Hiddinge; e.l. voor 275 Phs gld., 9 nov 1626.

Kinderen van Teye Saeckes (in ieder geval, volgorde niet zeker):

1. Frouck Teyedr, overl. na 15 febr. 1621.
2. Saco van Teyens, Saco van Teyens, geb. tussen 26 febr. en 6 maart 1601, secretaris van Opsterland, volmacht ten Landdage, oprichter en vennoot van de Opsterlandse Veencompagnie, vennoot van de veencompagnie van De Rottefalle, vennoot van de veencompagnie van De Bakkevenen, "compagnion van Nijesloot", overl. Leeuwarden 2 april 1650, begr. Beetsterzwaag "in den kerke aldaer", trouwt Oldeboorn 29 febr. 1624 Antje Tincodr van Andringa, geb. ca. 1605, overl. Beetsterzwaag 6 juni 1685, dochter van Tinco van Andringa en Sytske Bennedr Sjoerda/Sjoerda.
3. Dubbelt Teyedr (ook: Duwertie Teyedr), trouwt vóór 29 maart 1627 Jan Abbes van Loo, luitenant en kapitein, woont te Beets en te Smallenee, zoon van Abbe van Loo en Grietje Berents. Het echtpaar is getrouwd vóór 29 maart 1627, wanneer Jan en Dubbelt te Beets wonen en genoemd worden bij een landaankoop. Op 23 september 1631 laten Jan van Loo, dan woonachtig te Smallenee, en zijn vrouw, Dubbeltie Teyedr, een koopbrief opmaken.
4. Weemel Saeckedr, overl. na 1640, trouwt vóór 1 april 1597 Broer Boelens, geb. ca. 1569, overl. vóór 25 okt. 1621, bijzitter van Opsterland, zoon van Boele Broers, van Olterterp.

Uit het huwelijk van Broer Boelens en Weemel Saeckedr (volgorde niet duidelijk):

1. Boele/Boelardus Broers Boelens, geb. 1593, bijzitter van Opsterland, dorpsrechter en kerkvoogd te Olterterp, notaris, "schriever van een compagnie Infanterie", overl. 21 okt. 1666, begr. Olterterp "int choer" van de kerk, trouwt 1. Leeuwarden 19 sept. 1627 Hiltie Claeses, geb. ca. 1601, overl. 4 nov. 1651, begr. Olterterp (kerk). Boele trouwt 2. Antje Durcks.

Bij het eerste huwelijk is Boele Broers afkomstig van Olterterp en Hiltie Claeses komt uit "Oerderp" (mogelijk Ureterp).

2. Wytske Broers Boelens, trouwt Leeuwarden 23 nov. 1623 Dirck Hendriks. Bij het huwelijk staat genoteerd, dat hij afkomstig was van Leeuwarden en zij van Olterterp. Op 23 november 1623 is te Leeuwarden een attestatie afgegeven. Vermeld is verder, dat zij een dochter is van Broer Boelens.
 3. Rinscke Broers Boelens, overl. Leeuwarden ca. 22 sept. 1669, begr. Wijns, trouwt Aucke Rinses. Rinscke staat niet vermeld in NP, maar er is ampel bewijs voor de relatie. Allereerst komt zij wel voor in de achttiende-eeuwse genealogie van deze familie. Verder laten een Aucke Rinses en een niet bij naam genoemde moeder te Leeuwarden drie keer een dochter Weemel dopen: op 5 november 1645 (Wemelye), op 28 november 1648 (Wommelke) en op 1 april 1655 (Weemel). Ten slotte is er de gezamenlijke verkoop van een huis op de Tuinen te Leeuwarden. Dat gebeurt in twee etappes: in 1676 verkopen Ayso Hemminga, de bijzitter Broer Boelens, beiden te Beetsterzwaag, en Broer Pieters te Witmarsum respectievelijk 5/9de, 1/9de en 1/9de deel van het huis aan mr. bakker Dingnum Alberts en Aefcke Jacobs. Op 19 februari 1690 verkoopt Regina Hendriks, weduwe van Tziedsger Alles, wonende te Olterterp, aan dezelfde bakker en zijn vrouw de overige 2/9de delen. In de akte meldt Regina dat het bezit van het huis haar “aengecomen is van mijn moij en nicht w. Rinske Boelens en Sierckjen Dircx”. De familieverhoudingen zijn uitstekend te duiden: de verkoopster, Regina Hendriks, is namelijk een dochter van Hendrik Bothe en Sierckjen Broers Boelens (zie hieronder bij nummer 4). Sierckjen Dircx ten slotte zal een dochter zijn van Wytske Boelens (zie hierboven bij nummer 2) en Dirck Hendriks.
 4. Sierckjen Broers Boelens, trouwt Hendrik Bothe/Bothenius, geb. Asschendorf (D) 1601, student te Groningen (1622), predikant te Beetsterzwaag (1626-1629), te Witmarsum (1629-1638), overl. Witmarsum 2 april 1639, zoon van Henricus Bothe.
 5. Frouckjen Broers Boelens, trouwt Johannes Bouwes Louswolt.
 6. Auckjen Broers Boelens, trouwt Gerbrand Pooger.
 7. Trijntje Broers Boelens, trouwt Pieter N.N.
5. Arent Saeckes, waarschijnlijk geb. tussen 5 nov. 1571 en 1 april 1572, woonachtig te Smallenee (daar vermeld vanaf 1596, ook nog in 1606 en in 1622), overl. tussen 24 jan. 1622 en 15 mei 1626, trouwt 1. vóór 4 nov. 1596 Lyoets/Luts(ke) Annedr., trouwt (mogelijk) 2. Trijn Jansdr.
 6. Trijnke Saeckedr, geb. vóór 6 maart 1582, overl. tussen 27 mei 1586 en 1 april 1597.

Generatie II.

II. Sierck Arents, geb. tussen 1508 en 1511, grietman van Smallingerland (in ieder geval van 1536 tot 1541), volmacht ten Landdage (1537), overl. vóór 17 jan. 1550, trouwt Trijn Saeckes Herjuwsma, overl. na 18 april 1573, dochter van Saecke her Juwsma, alias Saecke toe Beets, gevolmachtigde van Opsterland (1525), accijnsmeester van Smallingerland en Opsterland (1524-1526) en grietman van Smallingerland (1527, 1528, 1531) en Weemel N.N. Trijn Saeckes Herjuwsma trouwt 2. vóór 1558 Pier Tiesses, geb. ca. 1532, overl. na 14 maart 1572, zoon van Tiesse Oeges en Auck Hoytedr.²²⁵

Sierck Arents duikt voor het eerst op in de nedergerechtsarchieven van Hennaarderadeel op 24 september 1533.²²⁶ Die akte geeft interessant genoeg meteen ook enige informatie van genealogische aard. Sierck Arents wordt namelijk geflankeerd door een halfbroer, Sierck Siercks Hanckema, die ook nog eens optreedt als zijn curator.²²⁷ Dat betekent, dat Sierck Arents in september 1533 dus nog niet meerderjarig is. Het vervolg van de akte geeft dat ook onomwonden aan, want er is sprake van “minoriteit”. Enkele jaren daarna is Sierck Arents klaarblijkelijk wel meerderjarig, want in mei 1536 verkoopt Sierck Hanckema, te Hennaard,

aan zijn halfbroer, Sierck Arents, 8 gg. jaarlijkse rente uit Monthyazate te Hennaard voor de som van 160 gg., op wederkoop van 5 jaar.²²⁸ Deze vindplaats geeft een zeer interessant feit weer, want verrassend genoeg heet men Sierck Arents dan grietman over Smallingerland. Kort daarna is er overigens sprake van een omgekeerde verkoop, want de halfbroers komen samen voor in de Rentmeestersrekeningen over de jaren 1536/1537.²²⁹

“Sierck Hankema heeft consent up een jaer<ijkse> rente van negen Ph<i>l<ip>s g. gehypothequiert vuyt Monthiema sate te Hennardt gecoft van Sierck Arents z<oon>. zyn broeder beloep t consentgelt”.

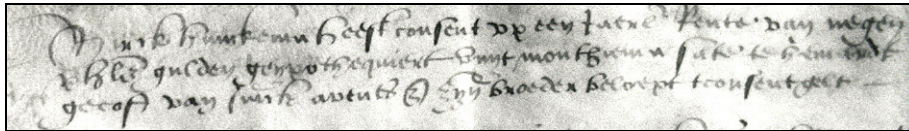
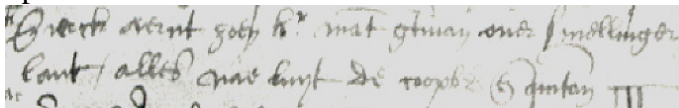

Foto door de auteur.

In 1538 proclameert een zekere Wybe Hettes de aankoop van 16 pondematen land “toe Eedens”, waarbij Sierck Arents, dan nog steeds grietman van Smallingerland, als verkoper opduikt.²³⁰

In 1538 doet Sierck bezit te Edens (dat we al eerder zagen bij zijn moeder, in 1511) van de hand. Dan namelijk

proclameert dezelfde Wybe Hettes de aankoop van 15½ (“xv sestiendehalff”) pondematen land te Edens van Sierck Arents. In deze akte is er opnieuw de beroepsvermelding van Sierck als grietman.²³¹ Verder verspiert “Benedix toe Hagens” deze verkoop. We zien deze man overigens ook al als “Benedicx Sybrens” in het hierboven vermelde register uit 1511 en hij komt eveneens voor bij de genoemde akte uit 1533. Bij de niaarneming in 1538 vallen grote woorden: zo zou Sierck Arents ten tijde van de verkoop “seer cranck van sinnen” en “minor van jairen” zijn geweest.²³² Ook Sierck Hanckema legt er bij deze proclamatie overigens het niaar op, waartegen Benedix op zijn beurt weer protesteert.

Sierck Arents is volgens een akte de dato 2 mei 1536 al grietman van Smallingerland.²³³ Hij is in dat ambt de directe opvolger van Saecke Herjuwsma.²³⁴ Die Saecke, ook wel “her Juwsma” of “Juwsma” genoemd, duikt ook op in de archivalia als “Saecke toe Beets”.²³⁵ Hij is in 1525 gevolmachtigde van Opsterland.²³⁶ In de jaren tussen 1524 en 1526 wordt hij vermeld als accijnsmeester van Smallingerland en Opsterland.²³⁷ Daarna wordt hij op 16 juni 1527 benoemd tot grietman van Smallingerland.²³⁸ Ik tref hem verder een aantal keren in die functie vermeld in 1528.²³⁹ Saecke is ook nog grietman in 1531, wanneer hij consent verleent op een koop van tien roeden veen te Opeinde.²⁴⁰ Van Saecke Herjuwsma wordt overigens wel gefluisterd, dat hij gelieerd zou kunnen zijn aan de bekende Jemme Herjuwsma, die in 1512 vanwege verraad te Leeuwarden werd onthalsd.²⁴¹ Op basis van de opmerkelijke familienaam Herjuwsma is dat een aanlokkelijke gedachte.²⁴² Enige verdere grond voor een filiatie ontbreekt echter volledig en uit het materiaal dat wel voorhanden is, valt eigenlijk eerder het tegendeel af te leiden.²⁴³

De familienaam “Juwsma” komt overigens in de zeventiende eeuw later zeer verrassend in de hieronder besproken familie terug. Hij wordt namelijk een enkele keer gevoerd door de kleinzoon van Sierck Saeckes (= III, zie hierna), Sierck Saeckes Juesma.²⁴⁴ Daarnaast bedient – als om elke mogelijkheid op toevalligheid uit te sluiten – ook diens oudste zoon zich van die familienaam: Manglius Siercks Jousma.²⁴⁵

Tot op heden was uit de echtverbintenis tussen Saecke Herjuwsma en zijn Weemel slechts één dochter bekend: Jel Saeckes Herjuwsma.²⁴⁶ Zij trouwt met Eemcke Geuckes, die geboren is te Oudega rond 1520 als zoon van Geucke Gotthies en Ansck N.N. Eemcke overlijdt op 15 januari 1577 en hij is bijzitter en substituut-grietman van Smallingerland in de periode van 1542 tot 1550. Van 1550 tot aan zijn dood is hij grietman van Smallingerland: als opvolger dus van Sierck Arents.

Sierck Arents is dus in ieder geval grietman van Smallingerland in 1536. Op 10 oktober 1537 is hij op de Landdag in die functie aanwezig. Er is van die vergadering informatie bewaard gebleven, omdat de Staten van Friesland een verzoek van keizer Karel V weigerden om een bijdrage te leveren in de kosten van de onderwerping van Groningen en Drenthe. Na lang onderhandelen bereikte men overeenstemming, behalve op één punt: het recht om geestelijken ter benoeming voor te dragen. Dat zogenaamde patronaatsrecht zou in de handen van de keizer moeten blijven. De Staten waren verdeeld en heftige discussies volgden. Uiteindelijk kwam op 15 oktober 1537 het afwijzende antwoord van de Staten. De regering te Brussel liet onmiddellijk een onderzoek instellen naar de gebeurtenissen.²⁴⁷ Eén van de Friezen, die het verzoek van de keizer wilden toestaan, zonder aan het patronaatsrecht vast te houden, was Sierck Arents, de grietman van Smallingerland.

Woltjer geeft enige informatie over de groep van vijf waartoe ook Sierck behoorde. Van Sierck Arents heeft hij echter niets kunnen vinden. Wel geeft hij aan, dat Sierck niet met een familienaam vermeld staat.²⁴⁸ Woltjer schildert ook de politieke kleur van Sierck Arents: “de vijf grietmannen kunnen wij met een grote mate van waarschijnlijkheid als creaturen van de keizer beschouwen”.²⁴⁹ Verderop meldt hij: “misschien behoorden zij tot (...) eigenerfden niet-boeren”. In het geval van Sierck Arents blijkt die opmerking met de door mij gevonden feiten te rijmen.

Een vindplaats met Sierck daadwerkelijk in functie als grietman is mij niet bekend - ondanks ampel speurwerk. Er bestaat echter wel een indirecte vermelding van zijn werk als grietman, al legt hij er nu juist bepaald geen eer mee in. Op 6 februari 1538 komt namelijk een zaak voor het hekje bij het Hof van Friesland. Het gaat om een zekere sententie door de grietman en mederechters van Smallingerland (die niet met naam genoemd worden) rond een kleine en een grote zate te Oudega, die beide “Anna Haetzumma” goederen heten. In de conclusie van het Hof worden de grietman (lees: Sierck Arents) en zijn bijzitters op de vingers getikt: de nederrechters hebben kwalijk gewezen.²⁵⁰

Rond de overlijdensdatum van Sierck Arents bestaat enige onduidelijkheid. Het is zeer wel mogelijk, dat die sterfdatum al vóór 17 januari 1550 gezocht moet worden. Dan is Eemcke Geuckes namelijk grietman van Smallingerland en vertegenwoordiger van die grietenij op de Landdag.²⁵¹

Een volgende vermelding geeft meer houvast: op 29 januari 1558 treedt een zekere Pier Tiesses te Beetsterzwaag op als voogd van de weeskinderen van Sierck Arents.²⁵² De eiser in dat geschil is Pier Tiesses, met volmacht van Rioert Roorda als voogd van de weeskinderen van Sierck Arents contra doctor Renick van Bourmania.²⁵³

De hier genoemde Ruurd Johans Roorda was getrouwd met Doutzien Hans Sassinga en hij was woonachtig te Hennaard.²⁵⁴ Hij is in zijn dagen zeker een man van importantie, want hij komt als vertegenwoordiger van de Vijf Deelen Binnendijks en als Gedeputeerde van de Staten van Friesland voor.²⁵⁵

Die verbinding tussen Sierck Arents en Hennaard komt overigens niet uit de lucht vallen: zoals hierboven uit de doeken is gedaan, heeft Sierck Arents nog in 1538 erfbezittingen in die plaats.

De in de akte uit 1558 genoemde Pier Tiesses is identiek aan de man met die naam, die genoemd wordt als zoon van Tiesse Oeges en Auck Hoytedr.²⁵⁶ Pier blijkt een fiks aantal broers en een zus te hebben: Doecke, Beernt, Hoeyte, Lyoets, Douwe, Aesge en Hebbe Tiesses. Verder komt naar voren, dat Pier Tiesses in 1561, woonachtig te Leeuwarden, borg staat voor Bryucht Attes en Alle Teyes. De laatste is een broer van Jochum en Focke Teyes en daarmee is opnieuw een verband voorhanden met Opsterland. Hieronder zal verder blijken, dat delen van de erfenis van Jochum Teyes in de hier behandelde familie opduiken. Dat is op zich niet verwonderlijk, want Jochum Teyes is op zijn beurt een broer van Focke Teyes, grietman van Opsterland, en de vader van Frouck Focke Teyedr en dus de schoonvader van Saecke Siercks (= III).

De rol van Pier Tiesses als volmacht van de voogd in 1558 is nog niet direct duidelijk. De verhoudingen blijken echter wel zonneklaar uit een aantal akten rond een geschil over een zate te Beetsterzwaag en andere goederen uit de erfenis van Saecke Herjuwsma en Weemel N.N.

Dat begint allemaal in 1569.²⁵⁷ Dan procedeert Eemcke Geuckes, grietman van Smallingerland, als eiser contra Pier Tiesses. Het geschil gaat over de vraag, of Pier Tiesses (delen van) de helft van de nalatenschap van Wemele Saeckes moet uitkeren aan Eemcke Geuckes. Dezelfde partijen staan opnieuw tegenover elkaar op 14 maart 1572.²⁵⁸ Eemcke is dan voor de helft erfgenaam van Saecke Juwsma en Wemele, de vader en moeder van de partijen (lees: schoonouders), en Eemcke is daarmee voor de helft eigenaar van een zate te Beetsterzwaag. Klaarblijkelijk heeft Pier Tiesses de erfenis van Weemel onder zich en nu moet hij de andere erfgenaam laten delen, inclusief de renten die hij sinds haar dood heeft opgestreken. Dat alles is nog niet voldoende om tot een volslagen afhandeling van dit geschil te komen, want op 18 april 1573 is Eemcke Geuckes eiser versus Trijn Saeckes, beiden zoals zij procedeerden. Er moet een betere estimatie komen van de helft van huizing, hof en annexen te Beetsterzwaag, als vervolg op de eerdere sententie.²⁵⁹

Uit het huwelijk van Sierck Arents en Trijn Saeckes Herjuwsma (in ieder geval, volgorde niet duidelijk):

1. Arent Siercks.

Hij is slechts één keer aangetroffen: in de nalatenschap van Sjoerd Siercks komt namelijk onder de debiteuren voor: “Belangende d’obligatien van Joest Jeroensz ende Arent Sijrcxz bliuen ongedeelt als onwis gereeckent”.

2. Saecke Siercks, (= III).

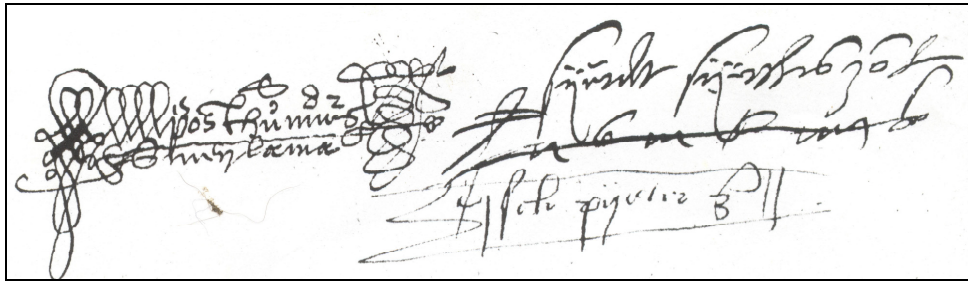
3. Mr. Sjoerd Siercks, burgemeester en rentmeester van de stad Harlingen (1582-1587), overl. tussen 29 oktober en 6 november 1587, trouwt Etcke Dircksdr, overl. na 14 febr. 1594, dochter van Dirck Lieuwes.²⁶⁰

Bij de Personele Impositie van Harlingen staat Sjoerd Siercks genoteerd voor 3 cg.²⁶¹

In september 1577 is Sjoerd Siercks, burger van Harlingen, eiser in een tweetal zaken in de Harlinger rechterlijke archieven tegen een zekere Jan Ydes.²⁶²

Op 14 juni 1581 is Sjoerd Siercks, burger van Harlingen, eiser in een zaak voor het Hof van Friesland versus Gosse Andringa, “deurwaarder van desen hove”. Gosse wordt veroordeeld tot betaling van 20 gulden en de bijkomende kosten.²⁶³

Niet lang daarna is een akte opgemaakt, waarin voor het eerst sprake is van Sjoerd Siercks als burgemeester en rentmeester van Harlingen: op 10 mei 1582 wordt namelijk een borgstelling geregistreerd voor Sjoerd Siercks en Sierck Siercks Posthumus Meylema uit Oosterend voor Ysck Pijters, één van de aannemers van de fortificatie van Dokkum, dat deze na vrijlating het door hem aangenomen werk zal voltooien. Alle genoemden ondertekenen de akte.²⁶⁴

Sjoerd Siercks is uiteraard uit hoofde van zijn functie regelmatig terug te vinden in de gerechtelijke stukken van Harlingen en ook in de archieven van de Staten van Friesland komt hij een aantal malen voor.²⁶⁵ Daarnaast komt Sjoerd in het Charterboek gedurende de periode van 1582 tot 1586 voor, als vertegenwoordiger van Harlingen of de steden van Friesland.²⁶⁶ Het overlijden van Sjoerd Siercks moet zeer schielijk zijn geweest.

Op 29 oktober 1587 leeft hij nog, want dan sluit hij met een zekere Jelger Feytsma een obligatie af.²⁶⁷ Zeer kort daarop is hij overleden, want op 6 november 1587 wordt Berent Piers te Beetsterzwaag op verzoek van Etcke Dircks aangesteld tot voogd over haar weeskinderen bij wijlen Sjoerd Siercks. Berent wil dat zijn broer Sierck Piers ook voogd wordt.²⁶⁸ Op 9 januari 1588 wordt Rienck Aedes op verzoek van grootvader Dirck Lieuwes aangesteld tot voogd, naast Berent en Sierck Piers, over de weeskinderen van Sjoerd Siercks en Etcke Dircksdr.²⁶⁹

De hier genoemde Rienck Aedes is dan burger van Harlingen, maar een directe familierelatie met Etcke Dircksdr of haar vader heb ik niet kunnen ontwaren.²⁷⁰

Op 19 januari 1588 regelen Berent en Sierck Piers en Rienck Aedes als voogden over de weeskinderen van Sjoerd Siercks, burgemeester en rentmeester van Harlingen, een scheiding van het bezit tussen de weduwe, Etcke Dircksdr, en haar kinderen. Etcke wordt dan bijgestaan door haar vader, Dirck Lieuwes, en haar zwager Dominicus Annes.²⁷¹ Die laatste man blijkt getrouwd met een zus van Etcke, Margarieta Dircksdr.²⁷² Overeengekomen wordt onder meer, dat de kinderen van vadersgoed 2600 cg. zal worden uitgekeerd. De inbreng van Etcke bij het huwelijk was 433 cg. aan “gerede penningen” plus twee kamers in haar vaders steeg, met “twee brieuven op d’selve camers holdende, ’t elcke ter somma van veertich gouden guldens”. Haar worden die twee kamers toegescheiden en onder meer een vordering op haar vader, Dirck Lieuwes. De kinderen krijgen het huis binnen Harlingen plus een hele stapel vorderingen. Bij die hele rits aanspraken is onder meer een obligatie op Dirck Lieuwes, de vader van Etcke, en Juffrouw Tiets Haersma. Onduidelijk is overigens wel, of Tiets Haersma ook de moeder is van Etcke Dircksdr. Tiets is zeer zeker de vrouw van Dirck Lieuwes geweest. Dat blijkt op 8 april 1589 uit de Leeuwarder “Aestimatieboeken”, wanneer als inventarisant de overleden Dirck Lieuwes en zijn echtgenote, Tiets Haersma genoemd worden.²⁷³ Interessant voor de lijn van het verhaal zijn ook de volgende vermeldingen in de akte. Volgens eindafrekening van de voogdij zijn de kinderen van wijlen Saecke Siercks (= III, zie hieronder) ruim 190 cg. schuldig.²⁷⁴ Onverdeeld blijven onder andere een vordering op Arent Siercks en één op Aucke Piers. Aardig om op te merken is, dat Etcke Dircksdr voorziet in haar levensonderhoud door de verkoop van garen en dergelijke. Er is onder meer herhaaldelijk sprake van “scheringe” en “gaern”; ze krijgt althans minstens 38 pond van dat materiaal (bewerkt en onbewerkt) toegewezen. Het roerend goed, inclusief liggend geld, heeft een waarde van ongeveer 1264 cg. De in- en uitschulden kunnen tegen elkaar weggestreep worden. Etcke zal enige “tepelschulden als brouwer, backer ende anders” voor haar rekening nemen. Van de boeken mag Etcke “d’oude bibel ende ’t geestelicke Lietboek” houden, terwijl de voogden het psalmboek met de grammatica toebedeeld krijgen. De kinderen krijgen verder vier zilveren bekers met twee lepels, maar moeder Etcke houdt ze nog wel onder haar beheer.

Etcke Dircksdr, te Harlingen, komt in 1590 twee keer voor in de quaclappen van het Hof van Friesland.²⁷⁵ Bij de eerste van die twee vermeldingen, op 13 februari, komen Etcke en haar zus, Margarieta Dircksdr, samen voor met een zekere Vietoor (of Victor) Lieuwes, de voogd van Geertje Harmens, als erfgenamen van hun vader, Dirck Lieuwes. In 1597 zal mr. Douwe Annes in zijn hoedanigheid van voogd over Geertke Hermensdr bij decreet een plaats met huizing verkopen aan De Laenen te Harlingen met Douwe Annes en Margrieta Dircksdr als belenders ten noorden.²⁷⁶ Koper wordt uiteindelijk Sierck Sjoerds goltsmit met een finaal bod van 275 gg.²⁷⁷

Uit mr. Sjoerd Siercks en een onbekende vrouw:

1. Sicke Sjoerds, overl. na 19 okt. 1588.

De naam van de moeder van Sicke is onbekend. In de hierboven beschreven verdeling tussen Etcke Dircksdr en haar kinderen is wel sprake van de vermelding van een proces tegen de erfgenamen van een zekere Sicke Doedes. Een interessante voornaam in deze context, maar meer dan dat valt er hier echter niet uit te halen.

Op 19 oktober 1588 treedt dominee Johannes Sprenger op als curator over Sicke Sjoerds. De laatste is een natuurlijke zoon (dat wil dus zeggen: in onecht) van Sjoerd Siercks, in leven burgemeester van Harlingen. De gedaagden zijn dan Berent en Sierck Pierszonen als ooms van de echte weeskinderen van Sjoerd Siercks.²⁷⁸

Uit het huwelijk van mr. Sjoerd Siercks en Etcke Dircksdr²⁷⁹:

2. Sierck Sjoerds, overl. na 17 april 1597, ondertrouwt Leeuwarden 14 febr. 1594 Lywke Lywedr Hania.

Bij zijn ondertrouw wordt Sierck Sjoerds gesterkt met zijn oom, Aucke Piers, en verder is er consent van zijn moeder, Etcke Dircksdr. De bruid, Lywke, mr. Lywe Haniadr, treedt aan met consent van haar oom en curator, Wybe Hania.²⁸⁰

Sierck Sjoerds is werkzaam als goudsmid te Harlingen.²⁸¹ Hij wordt meester in 1595 en hij staat voor het laatst geboekstaafd in 1597.²⁸²

Merk van de goudsmid Sierck Sjoerds.

Uit het huwelijk van Pier Tiesses en Trijn Saeckes Herjuwsma (in ieder geval, volgorde niet duidelijk):

1. Tiesse Piers, te Harlingen, overl. vóór 15 okt. 1586, trouwt Syouck Boyens, overl. na 24 maart 1590.

Tiesse Piers komt al in 1574 voor in de rechterlijke archieven van Harlingen.²⁸³ Hij staat in 1579 ook vermeld bij de personele impositie van die stad.²⁸⁴ Op 15 oktober 1586 zijn een zekere Jan Piebes en Berent Piers curatoren over Simcke Tiesses, het nagelaten kind van Tiesse Piers en Syouck Boyens. Ook aanwezig is dan Sierck Piers, als oom van het weeskind.²⁸⁵ In 1590 komen Syouck Boyens en Berent en Sierck Piers (de beide broers dan als curator over Semck Tiesses) samen voor in een rechtszaak bij het Hof van Friesland.²⁸⁶

2. Berent Piers, boer te Beetsterzwaag, overl. Beetsterzwaag vóór 9 aug. 1599.

Op 6 november 1587 wordt Berent Piers, woonachtig te Beetsterzwaag, op verzoek van Etcke Dircksdre aangesteld tot voogd over haar weeskinderen bij wijlen Sjoerd Siercks. Berent verlangt echter wel, dat zijn broer, Sierck Piers, dan ook voogd wordt.²⁸⁷ Berent Piers duikt verder enkele keren op in de rechterlijke archieven van de grietenij Opsterland.²⁸⁸

Hij komt in 1590 ook twee keer voor bij het Hof van Friesland.²⁸⁹ In de eerste akte is hij curator over Semck Tiesses, waarbij sprake is van haar voorgenomen huwelijk met een zekere Taeckle Wopckes, zoon van Wopcke Taeckles, te Harlingen, in leven gehuwd met Tryncke.²⁹⁰

In die akte treden verder aan: Sierck Piers, te Harlingen, en Aucke Piers, te Leeuwarden, voor zichzelf, en als volmacht van Berent Piers en ook als voormond over Semck Tiesses “wesende alle drie oomen van gemelde Semck”. Berent Piers is overleden vóór 9 augustus 1599, want op die dag wordt er een inventaris opgemaakt in zijn sterfhuis. Aanwezig zijn onder meer Aucke Piers en Sierck Saeckes als “naeste vrunden” en ook present zijn de twee oudste kinderen, van wie Pier Berents ook ondertekent.²⁹¹ Klaarblijkelijk heeft Berent Piers in zijn leven niet bijzonder goed geboerd, want de akte beperkt zich voornamelijk tot een opsomming van huismannengereedschap en er zijn eigenlijk geen uitgebreide bezittingen voorhanden.²⁹²

3. Sierck Piers, burger te Harlingen, overl. na 1592.²⁹³

Op 19 oktober 1588 treedt dominee Johannes Sprenger op als curator over Sicke Sjoerds, zoon van Sjoerd Siercks, in leven burgemeester van Harlingen, contra Berent en Sierck Pierszonen als ooms van de eerste weeskinderen van Sjoerd Siercks.²⁹⁴

4. Aucke Piers, geboren te Beetsterzwaag, overl. na 9 aug. 1599, vanaf 1581 burger te Leeuwarden, trouwt vóór 17 mei 1587 Aecht Nannings, dochter van Nanninck Abbes en Trijn Pieters.²⁹⁵

Bij zijn inschrijving als burger van Leeuwarden wordt als geboorteplaats van Aucke Piers Beetsterzwaag opgegeven.²⁹⁶ Aucke Piers is op 9 augustus 1599 present bij de inventarisatie in het sterfhuis van zijn overleden broer, Berent Piers.

5. Frouck Piersdr, overl. vóór 1592, trouwt Watse Jans.

In 1592 wordt Sierck Piers, burger van Harlingen, broer van wijlen Frouck Piersdr, aangesteld tot voogd over haar kinderen bij Watse Jans.²⁹⁷ De wezen krijgen ruim 350 cg. uitgekeerd van moedersgoed. Er is verder een onzekere vordering van 50 cg. op Berent Piers als voogd over de kinderen van wijlen Sjoerd Siercks.

Generatie I.

Arent N.N., trouwt Jouck N.N., overl. na 16 sept. 1511, weduwe van Sierck Hanckema.

Jouck, van wie we het patroniem niet kennen, is onloochenbaar de moeder van Sierck Arents (= II). We weten van het bestaan van Jouck, omdat zij in de Aanbreng van Hennaarderadeel tweemaal wordt genoemd als weduwe van haar eerste man, Sierck Hanckema. Jouck komt in 1511 voor op de posten 1318 (te Edens) en 1332 (te Hennaard). Later zal haar zoon Sierck Arents die bezittingen als erfdelen te gelde maken:

*“Pieter Pieter zoen heeft 80 pondematen ende geeft (...) Benedicx Sybrens zoen 14 fl. ende Jouck salige Sack (lees: Sierck) Hauckema weduwe 10 fl. 8 st. (...)”.*²⁹⁸

*“Syts Montiamia heeft 20 pondematen hoochlandt ende 60 leech ende geeft Jouck Sierck Hankama weduwe 5 fl. 14 st. (...)”.*²⁹⁹

Een zoektocht naar Arent in de schaarse bronnen (inclusief het Register van Aanbreng van Hennaarderadeel) leverde geen uitsluitsel over zijn identiteit op. Mogelijk is hij van elders

afkomstig, of gewoonweg niet vermeld. Van Arent is dus, behalve het patroniem van zijn zoon, eigenlijk niets met zekerheid bekend.

De hierboven op post 1318 te Edens genoemde Benedicx Sybrens komt later regelmatig voor met de toevoeging “toe Hagens”. Jaren later blijkt dat er via zijn vrouw sprake is van een familieband met Sierck Arents, al blijft de exacte verhouding toch weer onduidelijk. In 1538 legt Benedicx Sybrens toe Hagens namelijk het niaar op een verkoop door Sierck Arents “soe zijn wyff naebloedt vande vercoper is”.³⁰⁰

Uit het huwelijk van Arent N.N. en Jouck N.N. (in ieder geval):

1. Sierck Arents, (= II).

Arent blijft dus de oudste voorvader. Als hij wel in het Register van Hennaarderadeel opgenomen is, komen twee personen in aanmerking: op post 1208³⁰¹ komt voor ‘Aencke toe Letens’ en op post 1329³⁰² is sprake van ‘Heer Aensken’, denkkelijk de geestelijke van Hennaard. Van Arent is dus niets met zekerheid bekend. Toch zijn er wel aanwijzingen. Opmerkelijk is bijvoorbeeld dat zijn nazaten enkele malen gebruik maken van de familienaam ‘Sickma’³⁰³. Dat kan een afgeleide zijn van een voor de hand liggende familienaam, in dit geval ‘Sierksma’, maar er is ook een andere verklaring mogelijk.

In de Rentmeestersrekeningen is enkele malen sprake van een Sickemazate te Wommels³⁰⁴, Hennaarderadeel. Homme Doeckes en Wyts, alsmede Iets Wopckedr. kopen in 1555-56 land in Sickema te Wommels. Terwijl Wopcke Ayties rond die tijd landen uit diezelfde zate verkoopt. Twee jaren later koopt Sjoerd Gosses landerijen uit Sickema. Een volgende vermelding is in 1557-58. Kan het zijn, dat de naam ‘Sickma’ verband houdt met deze familie? Bij het Register van Aanbreng van Wommels wordt overigens geen enkele zate met die naam aangeduid. Dat hoeft echter niet te betekenen dat Sickema toen niet bestond.

Een veel duidelijker aanwijzing valt af te leiden uit de namen, tijden en plaatsen ronde de tweede en derde generatie van deze stamreeks.

Op een rijtje:

Saecke Sierks heeft in ieder geval zes kinderen: Sierk, Aeucke, Teye, Weemel, Arend en Trijntje.

Syurdts Sierks heeft neven en een nicht (ooms van zijn zoon Sierk): Berent, Sierk, Aucke, Arend Pierszonen en Frouck Piersdr.

Sierck Arents is afkomstig uit Hennaarderadeel. Mogelijk heeft hij dus een broer Pier gehad. Er komt iemand in aanmerking: in 1558 is Mr. Pier pastoor te Hennaard. Hij zou de zoon kunnen zijn van de hierboven genoemde Heer Aensken, Heer Arend dus, die die functie in 1511 vervulde.

De geschetste namen komen in dezelfde geografische en sociale context allemaal voor in een artikel in GJ 1984³⁰⁵. Er valt een voorzichtige stamreeks uit te halen, waarbij nadrukkelijk gesteld moet worden, dat het om een constructie gaat. Daarom wil ik die constructie zeer zeker los zien van de eigenlijke stamreeks.

C. Arend NN. (?Syurds)/(?alias) Heer Aensken, geestelijke te Hennaard (1511), x
Jouck NN.

Bij de Aanbreng van 1511 is ‘Heer Aensken’ de eerste post te Hennaard (1329). Zijn bezit bedraagt 50 pondematen en hij wordt aangeslagen voor 17 fl. De pastoor komt verder te Hennaard een aantal malen voor op de posten 1330, voor 24 st.; 1331, voor 20 st. van pacht; 1332, voor 6 ½ fl. en 1 oirt stuvers; 1333, voor 17 st.; 1336, voor 6 st.; 1337, voor 10 st.; 1339,

voor 25 st. 'ende een pondemate leechlant' 7 stuver en te Oostereind op post 1365, waar Pier Meylahuys de pastoor te Hennaard 2 ½ st. geeft.

Met name de post op 1332 is zeer interessant: Daaruit krijgt Jouck Sierk Hanckema weduwe 5 fl., 14 st. en de pastoor van Hennaard, Heer Aensken dus, 6 ½ fl. en 1 oirt stuvers. Hierboven zagen we dat Sierk Arents in 1536/1537 een rente verkocht van 9 ph. g. Uit 'Monthiema sate' te Hennaard aan zijn halfbroer Sierck Siercks Hanckema. Uiteraard kan Sierk het ook in handen gekregen hebben via zijn moeder, die in 1511 immers ook een deel van deze zate bezit. Opmerkelijk is verder dat in 1558 het ambt van pastoor te Hennaard vervuld wordt door Mr. Pier³⁰⁶. Hij kan een zoon zijn van de pastoor uit 1511 en zelf vader zijn van Arend, Berend, Sierk, Auke Pierszonen, die op hun beurt weer ooms zijn van de kinderen van Sjoerd Sierks. Wat hiervan te denken: Gatze Piers bewoont in 1511 een cleyn huys toe Greate Wyns te Aesterend, dit is plaats no 21 in het Stemcohier groot zo'n 10 p.m. nabij de Sjaarda State. Aangebracht door Haringh Wyns op zijn eigen leen "groot 69,5 p.m." een gedeelte in leen van het klooster Thabor. Door de ligging van dit land zouden we mogelijk hem als zoon mogen zien van Pier Sjoerds Meylema, alias Enninga, alias Ydzama, welke in 1511 de Sjaarda State in gebruik heeft. Hij is dezelfde als Mr. Gaatye Peterszn, die in de tijd van de Grietman Watze Roorda van 1542/1545 keizerlijk notaris en secretaris van Hennaarderadeel is. In die tijd heeft hij een notitie geschreven over de Friese costuums (gebruiken) in Hennaardedeel. Tevens genoemd in een testament van 21 juni 1545 als secretaris van Hennaarderadeel. Overleden voor het jaar 1552, aangezien hij niet meer genoemd word op het Monstercedel van Hennaarderadeel³⁰⁷.

Mogelijke kinderen (volgorde onbekend, Jouck is zeker de moeder van Sierk):

1. Sierk Arents (= II).
2. Pier (Arends), pstoor te Hennaard.

B. (?) Syuerdt Piersz.

Syuerdt³⁰⁸ is in 1511 eigenaar van het grootste deel van Eninga te Oostereind te Hennaarderadeel en van het Hoytehuis te Itens. Hij zal rond 1465 getrouwd zijn aan een tot dusverre onbekende vrouw. Als zijn erfgenamen opponeren in 1529 Tiaert Hanckes, wonende te Oostereind op 'Eemge Huys' en Sicke Hoeytezoen, wonende te Itens, tegen de aanbrengh van Sierk Donia van het recht op zwanenjacht.

Kinderen (volgorde onbekend):

1. Douwe Syurdts.
2. Hoyte Syurdts.
3. Teth Suyrdtsdr., tr. Doecke NN.
4. N. Syurdts.
5. (?) Arent (Syurdts).

A. Pyr Idtsma/ Peder Ydzama³⁰⁹

In de nalatenschap van Hoyte Sipkens uit 1565 is onder andere sprake van 'brieven beroerende Pyr Ydtsma'. Deze man zal ongetwijfeld dezelfde zijn als Peder Ydzama, die op 18-8-1450 als mederechter van Hennaarderadeel zijn zegel hechte aan een koopbrief, net als de grietman Jarich Eposoen te Wommels en de andere mederechter, Jelle Koyfen. De schrijvers van het artikel uit het GJ, gerenommeerde (Friese) genealogen, nemen aan dat Pier de vader is van Syurdts. Ik volg hier die zeer aannemelijke veronderstelling.

Kinderen (volgorde onduidelijk):

1. Tjets Piersdr.
2. Syurdts Piersz. (= 749320).

Gebruikte afkortingen:

- ARA = Algemeen Rijksarchief
- Civ. Sent. = Civiele sententies.
- f. = folio (bladzijde).
- DAN = Dantumadeel.
- DVF = De Vrije Fries.
- GAAM = Gemeente-archief Amsterdam.
- GAD = Gemeente-archief Dantumadeel.
- GAH = Gemeente-archief Harlingen
- GAL = Gemeente-archief Leeuwarden.
- GAO = Gemeente-archief Opsterland.
- GJ = Genealogysk Jierboek.
- GN = Gens Nostra.
- HAR = Harlingen.
- HEN = Hennaarderadeel.
- HvF = Hof van Friesland.
- Inv. Nr. = Inventarisnummer.
- KOL = Kollumerland.
- NG = Nedergerecht.
- NL = Nederlandsche Leeuw.
- NP = Nederlands Patriciaat.
- NT = Nadere Toegang.
- OPS = Opsterland.
- RA = Rechterlijk Archief.
- RAF = Ryksargyf Fryslân.
- RvA = Register van Aanbreng.
- T. = Toegang.
- TIE = Tietjerksteradeel.

Literatuurlijst:

- Andreae, A.J., Nalezing op de nieuwe naamlijst van grietmannen van jhr. mr. H. Baerdts van Sminia. Leeuwarden, 1893.
- Baerdts van Sminia, H. Nieuwe naamlijst van de grietmannen. Leeuwarden, 1837.
- Berg, H.M. van den, De monumenten van geschiedenis en kunst. Noordelijk Oostergo. Ferwerderadeel, II: De Dongeradielen, III: Dantumadeel, IV: Kollumerland en Nieuw Kruisland, 4 dln., 's-Gravenhage, 1981-1989.
- Boelens, Kr., Nes, in doarp yn'e Dongeradielen, Dokkum, 1949-50.
- Bos, M., Het Stichts-Hollands geslacht Van den Bosch. Voorlopig verslag van een onderzoek naar persoon en voorgeslacht van Cornelis Jacobsz. (ca. 1500- ca. 1580) te Waddinxveen, Hilversum, 1995
- Botke, J., De gritenij Dantumadiel, Dokkum, 1932.
- Buijtenen, M.P. van, De Leppa; een rechtshistorische-waterstaatkundige bijdrage, Dokkum, 1944.
- Burmania, U. van, Burmaniaboek. 1597-1604, bestaande uit de onderdelen: 'Tractatus de nobilitate', 'Genealogia ac series principum, ducum et regum Frisiae', 'De situ, magnitudine et partitione Frisae', gevolgd door de adelsgenealogieën. RAF, EVC, inv. nr. 1323b.

- Drie, R. van, (red.) Voorouders in beeld: stamboom en familiegeschiedenis. Uitgave van de Stichting Teleac/NOT te Utrecht en het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag, 1997.
- Eekhoff, W. Beknopte geschiedenis van Friesland (1851), 2de reprint, Groningen, 1976.
- Eekhoff, W. Geschiedkundige beschrijving van Leeuwarden van den vroegsten tijd tot aan den jare 1846. 2dln., Leeuwarden, 1846.
- Eekhoff, W. (ed.), Oorkonden der geschiedenis van het St. Anthony Gasthuis te Leeuwarden, uit de 15e en 16e eeuw. 2 dln., Leeuwarden, 1876.
- Elward, R., en Karstkarel, P., Stinsen en states. Adellijk wonen in Friesland, Drachten/Leeuwarden, 1990.
- Faber, J.A., Drie eeuwen Friesland. Economische en sociale ontwikkelingen van 1500 tot 1800, 2 delen, Wageningen, 1972.
- Fokkema-Siccama, A.C. De Siccama's, z.j. (RAF, GEN. 59).
- Friesland in grootvaders tijd. Verlicht met 36 houtgravures. Voorzien van een inleiding en een toelichting op de afbeeldingen door S.J. van der Molen, herdruk, 's-Gravenhage, 1969.
- Frieswijk, J., Huizinga, J.J., Jansma, L.G., Kuiper, Y.B., Geschiedenis van Friesland 1750-1995. Amsterdam/Meppel, 1998.
- Gids voor genealogisch onderzoek in Nederland, onder red. van P.W. van Wissing; [samenst.: W.F.M. Ahoud et al.], Zaltbommel, 1996.
- Grafschriften tussen Flie en Lauwers. Leeuwarden, 1950-1969.
- Haan Hettema, M. en Halmael jr., H. Van, Stamboek van den Frieschen, vroegeren en lateren adel. Leeuwarden, 1846.
- Harinxma a donia, E., Een kerck-calender ofte dootboek. 1613, RAF, Van Harinxma thoe Slooten, inv. nr. 443.
- Hedendaagsche historie of tegenwoordige staat van Friesland. Met nauwkeurige landkaarten en printverbeeldingen versierd, 1785-'89. Herdruk, z.j.
- Historie van Vrieslant, beschreven door Peter Jacobs van Thabor, facsimilé-uitgave van de eerste druk 1824-1827, Leeuwarden 1974.
- Huisman, E., Een kilometer adellijke huizen in Beetsterzwaag, Monument van de maand, jaargang 1, deel 6, Leeuwarden, 1995.
- Kalma, J.J., Vries, K. de, (red.), Friesland in het rampjaar 1672. It jier fan de miste kânsen, Leeuwarden, 1972.
- Kalma, J.J., Spahr van der Hoek, J.J., Vries, K. de, Geschiedenis van Friesland, Leeuwarden, 1973.
- Koopmans, M.O., Koornstra, A. en Leij,, R. van der, (red.), Frysk Kertietstaeteboek, Ljouwert, 1996.
- Leeuwen, J. van, Beneficialboeken van Friesland. Leeuwarden, 1850.
- Meer, P.G.L. van der, Nieuwland, P. (uitg.), Aministrative en fiskale boarnen oangeande Fryslan yn de ier-moderne tiid. Leeuwarden, 1993.
- Mol, J.A. en Noomen, P.N., Prekadastrale atlas van Fryslân. 8 dln., Leeuwarden, 1988-1994.
- Mol, J.A. (red.) Zorgen voor zekerheid. Studies over Friese testamenten in de vijftiende en zestiende eeuw. Leeuwarden, 1994.
- Molen, S.J. van der, Opsterlân. Skiednis fan in Wâldgritenij, Drachten, 1958.
- Molen, S.J. van der, Turf uit de Wouden. Bijdrage tot de geschiedenis van de hoogveengraverij in Oostelijk Friesland tot 1900, Leeuwarden, 1978.
- Monsma, F.H.S., Genealogie Hanckema/Monsma, Hennaard/Bolsward, 1511 tot heden.

- Oosterhout, M.G. e.a., Pax Groningana. 204 oarkonden út it Grinzer Gemeente-archyf oer de forhâlding Grins-Fryslân yn de fyftjinde ieu útjown, Groningen, 1975.
- Peter Jacobszoon van Thabor, Historie van Vriesland. Uitg. door H. Amersfoordt en H.W.C.A. Visser (herdr.), Leeuwarden, 1973.
- Reitsma, J. (Red.), Register van geestelijke opkomsten van Oostergo 1580-1581. Leeuwarden, 1888.
- Rietstap, J.B., De wapens van den tegenwoordigen en den vroegeren Nederlandschen adel. Groningen, 1890.
- Roorda, R.S., Nammen fan kaepers en forkeapers út de rintmastersrekkens (1518-1575), Leeuwarden, 1965
- Roorda, R.S., Nammen út de bylagen fan de sivile sentinsjes fan it Hof van Fryslân, 4 delen.
- Schwartzberg en Hohenlansberg, G.F. thoe, (ed.), Groot placaat- en charterboek van Vriesland, 6 delen, Leeuwarden, 1768-'93.
- Sipma, P., Vries, O. (red.), Oudfries(ch)e oorkonden I-IV. 's-Gravenhage, 1927-1977.
- Smellingerland. Proeve van een 'geakinde' van de gemeente Smellingerland, Drachten, 1944.
- Spahr van der Hoek, J.J. (red.), De Vlecke Gorredyck. Haadstikken út 350 jier skiednis, Leeuwarden, 1981.
- Steenstra, H.W., Geschiedenis van Friesland. Een volksleesboek, Minnertsgea, 1845. Herdruk, Leeuwarden, z.j.
- Tjessinga, J.C. (ed.), De Aanbreng der Vijf Deelen van 1511 en 1514. Assen 1942-1954.
- Veen, W.K. van der, Uit de geschiedenis van de grietenij Ferwerderadeel, Leeuwarden, 1958.
- Verhoeven, G. en Mol, J.A. (ed.), Friese testamenten tot 1550. Leeuwarden, 1994.
- Vos, K., Friese stinzen en staten. De Schierstins Veenwouden, Monument van de maand, jaargang 6, deel 2, Leeuwarden, 1991.
- Wielen, H.G.W. van der, Een Friesche landbouwveenkolonie. Bevolkingsstudies van de gemeente Opsterland, Amsterdam, 1930.
- Woelinga, H. en Veenstra-Haakma, M., 350 jaar Hervormde Kerk Veenwouden 1648-1998, z. pl., 1998.
- Woltjer, J.J., Friesland in hervormingstijd. Leiden, 1962.
- Wumkes, G.A., Stads- en dorpskroniek van Friesland 1700-1900, 2 delen, Leeuwarden, 1930-'34.

¹Zie voor (bescheiden) publicaties: 11 en 30 (mededelingenblad NGV, afdeling Friesland), jrg. 6, nr. 1, januari 2001, pp. 273-274 en GN 56, nr. 1, januari 2001, p. 71.

²Zie daartoe bijvoorbeeld: Visser, J. *Falske, ûnbitroubere en ûnwisse genealogyen yn Fryslân*, in: DVF 55 (1975), pp. 32-42.

³Uit: *De holle spiegel. Een kerstvertelling*, door: Tsjechow, Anton P. *Verzamelde werken*, deel 1. *Verhalen 1882-1886*, vert. Charles B. Timmer, Amsterdam, 1986.

⁴Uit: Glastra van Loon, K. *De passievrucht*, Amsterdam, 1999, p. 121.

⁵Gens Nostra 51, nr. 9, september 1996, p. 436: Bos, M., *Het Stichts-Hollands geslacht Van den Bosch. Voorlopig verslag van een onderzoek naar persoon en voorgeslacht van Cornelis Jacobsz. (ca. 1500- ca. 1580) te Waddinxveen*, Hilversum, 1995, pp. XIII - XXI. en Jackman, D.C., *The Konradiner. A Study in Genealogical Methodology*. Frankfurt am Main, 1990, geciteerd via Bos.

⁶Tk dank R. F. Vulsma te Amsterdam en T. Slof te Leeuwarden voor een kritische beschouwing van de bewijsopzet en hun commentaar daarop.

⁷De volgorde is uiteraard willekeurig. Zijn de waarden mogelijk uitbreidbaar of vervangbaar? Ik geef mijn optie voor een betere. Wie de zaken op de keper beschouwt, ziet dat de onderbouwing een aantal basismethodes in zich draagt: waarschijnlijkheidsmethode (1,2,3 en 4); eliminatiemethode (4 en 6) naast additionele methode (5).

⁸RAF T. 15.01, inv. nr. 45 (militaire rechtspraak). De inschrijving geschiedt op 24-6-1878.

- ⁹Bij de geboorte van zoon Tjalling (7-3-1887) verblijft het gezin te Deventer. Nader onderzoek leert, dat men daar nooit officieel woonachtig is geweest. Dat staat in schrill contrast met de zinsnede in de geboorte-akte 'ten zijn huize in Deventer'.
- ¹⁰Vermoedelijke geboortedatum, gevonden in de burgerlijke stand en denkelijk door een ambtenaar ingevuld. De precieze datum is niet bekend. Zie daarvoor de akte van bekendheid van Sjoerdje, opgenomen in de huwelijks bijlagen. Daarin staat vermeld, dat zij geboren is in 1799, 'eenige weken voor de maand mey, te Veenwouden, alwaar haren ouders destijds waren woonachtig, dog niet in 't geboorteregister ingeschreven, omdat zij niet is gedoopt.' Dat laatste is logisch, omdat haar ouders doopsgezind waren.
- ¹¹Respectievelijk de aangifte van de geboorte van zijn zoon Meindert (nota bene als Walstra!) en de aangifte van de geboorte van zijn dochter Baukje.
- ¹²RAF T. 11, inv. nr. 7717, map 650.
- ¹³RAF Agenda van den Staatsraad, Gouverneur, T.11, inv. 7995, Map 475, nr. 12/3993, ingeschreven d.d. 6-5-1837.
- ¹⁴GAD Ingekomen stukken, O 129 (1837), geschreven d.d. 11-5-1837, binnengekomen 12-5-1837 .
- ¹⁵GAD Afschriften van verzonden stukken, O 296, nr. 150, d.d. 13-5-1837.
- ¹⁶Registre civique, kanton Bergum, marie Veenwouden; RAF Arch. gewestelijke besturen 1795-1813 (BRF) inv.nr. 3630 (zie ook: NT 8.29).
- ¹⁷RAF RA DAN 107 137. Zie ook: DAN 87 344.
- ¹⁸GAD Speciekohieren Veenwouden 1802: van nr. 13 naar 138; 1 schoorsteen en 1 koe.
- ¹⁹RAF RA DAN 109 12v. Zie ook: DAN 88 272.
- ²⁰RAF RA DAN 109 201. Zie ook: DAN 89 43, d.d. 13-10-1805.
- ²¹GAD, Afschriften van verzonden stukken 1819, nrs. 21 (d.d. 7-2-1819) en 24 (d.d. 16-2-1819).
- ²²GAD, Ingekomen stukken 1819 nr. 4646.
- ²³Vgl. ook de huwelijks bijlagen van Sjoukje's broer Tjalling. In de akte van bekendheid van diens vrouw, Sjoerdje Meinderts, wordt ook hun moeder, Neeltje Tjallings Huizinga, opgevoerd. Zij verklaart dat Sjoerdje geboren is enige weken voor de maand mei 1799, terwijl haar dochter Sjoukje 'op dezelve tijd als Sjoerdje geboren is'.
- ²⁴Sijde Sjerks staat bij zijn overlijden geregistreerd zonder de familienaam 'Woudstra'. Een bewijs voor het feit, dat (ook) de Friese overheid behoorlijk moest wennen aan de familienamen van haar burgerij.
- ²⁵Op genoemde dag, 1 mei, worden in Dantumadeel de speciekohieren vernieuwd. Bij 'Feenwolden Laag Quartier' staat dan bij nr. 35B 'Sijde Harmens overleden, nu desselfs wed.'
- ²⁶RAF RA DAN 133 28, registratie op 23-7-1798.
- ²⁷RAF TIE 2 220-221.
- ²⁸RAF T. 14 2950.
- ²⁹RAF RA DAN 133 28.
- ³⁰RAF RA DAN 15 234v, d.d. 1-5-1780.
- ³¹RAF T. 14 4115.
- ³²RAF RA DAN 130 194, registratie op 8-3-1787.
- ³³RAF RA DAN 133 91, registratie op 9-12-1799.
- ³⁴RAF RA DAN 133 90.
- ³⁵Deze Oene Sierks heeft, gelet op de in deze familie voorkomende namen, natuurlijk een 'verdacht' patroniem. Toch is met zekerheid vast te stellen dat hij geen familie is. RAF NT 13.138, p. 44, nr. 114: in de klappers op de Collaterale Successie van Dantumadeel valt na te lezen, dat Oene op 29-8-1782 overleden is. Pytter Sierks (sic!), veenbaas onder Veenwouden verschijnt op 22-11-1782 voor de afhandeling van de nalatenschap. Voor zichzelf en namens Marten en Wytse Sierks, mede aldaar en Jan Sierks te Oudega, allen ab intestato erfgenamen. Geen van deze mannen komt uit deze familie en 'onze' mensen worden niet genoemd. Conclusie: er is geen familieband.
- ³⁶Gegevens afkomstig uit de huwelijks bijlagen van zijn zoon Jan Edses/Edsers van der Woude: Barradeel 7-6-1828 A31. Enige terughoudendheid omtrent de juistheid lijkt op zijn plaats. Zijn grootouders van vaderszijde heten: 'Seyde Harmens (...) en Sjoukjen Edzes te Veenwouden'.
- ³⁷Bij de doopinschrijving is de moeder niet vermeld.
- ³⁸Het huwelijk is overigens ook geregistreerd in de kerkboeken van Buitenpost.
- ³⁹Froukjen leeft vermoedelijk nog in 1803. In mei van dat jaar staat 'Harmen Sierks wedue' nog vermeld in de speciekohieren. In het jaar 1804 is een zekere Sijde Sjoerds op nr. 35 gebracht.
- ⁴⁰RAF RA DAN 13 149.
- ⁴¹RAF RA DAN 13 169.
- ⁴²RAF RA DAN 126 26, inschrijving 4-2-1747.
- ⁴³Zijn er nog meer kinderen? RAF DTB 1025 F, p. 35, nr. 1: Eeke Harmens, overl. 3-11-1807, 68 jr.
- ⁴⁴RAF RA DAN 91 367. Zie ook: RAF RA DAN 79 626.
- ⁴⁵RAF RA DAN 126 169.
- ⁴⁶RAF T. 14 2656.
- ⁴⁷RAF RA DAN 94 205
- ⁴⁸Op 23-10-1716 wordt de leeftijd van Sierk vermeld. Hij is dan 48 jaren oud (RAF T. 14 10499, 20). Hij moet dus geboren zijn rond 1668.
- ⁴⁹GAO, Reeëlkohieren Opsterland 1738-1739.
- ⁵⁰RAF T. 14 10499, 20. Zij is 47 jaren oud en moet bijgevolg geboren zijn rond 1669.
- ⁵¹GAO Reeëlkohieren 1738, Siegerswoude: Sierk Pieters weduwe.
- ⁵²RAF RA OPS 25 35 en 36.
- ⁵³RAF RA OPS 123 27.
- ⁵⁴RAF RA OPS 123 35.
- ⁵⁵RAG NG OPS 26 119.

- ⁵⁶RAF RA OPS 298v. In de volgende akte (299) doet Egbert Pijters hetzelfde. Er staat geen vermelding van verwantschap in de opeenvolgende aktes. Toeval, of gewoon samen gebroederlijk naar de zitting opgewandeld? Mogelijk dus 'bijkomstig bewijs'.
- ⁵⁷RAF T. 14 10499, 20.
- ⁵⁸GAO, Reeëlkohieren, 1 (1713) Duurswoude (Bakkeveen), p. 22 en 2 (1718-1719) zelfde nummer.
- ⁵⁹RAF RA OPS 30 99.
- ⁶⁰RAF RA OPS 298v en 299.
- ⁶¹RAF T. 14 12601. Hij heeft een broer, Allert Jans.
- ⁶²RAF RA OPS 177 556.
- ⁶³GAL Authorisatieboeken 1611-1810 W4 178, d.d. 13-2-1667: 21 jaar oud en RAF RA OPS 69 445, d.d. 11-3-1672. Pieter en Manglius hebben geen curator en zijn dus meerderjarig (25).
- ⁶⁴RAF RA OPS 25 316: Pyter Sjercx contra Claas Gabis. Uit een eerdere vermelding van dezelfde zaak (RA OPS 25 309v, d.d. 29-4-1706) blijkt dat Claas Sierk op 4 april heeft uitgescholden voor dief.
- ⁶⁵RAF RA OPS 25 361v. Het gaat -evenals een latere vermelding van dezelfde zaak (RAF RA OPS 25 364v, d.d. 10-2-1707)- om een geschil tussen Trijn Eyses, wed. Berent Jans en Welmoed Hayes, wed. Pijtter Sijrcx. Dat 'weduwe' staat niet vermeld in fol. 361v, maar ook daar handelt Welmoed de zaak af, Pijtter is dus zeer waarschijnlijk overleden vóór 3-2-1707.
- ⁶⁶Volgens G. Zijlstra te Ureterp is zij mogelijk een dochter van Hendrik Egberts. Mogelijk voorgeslacht?: GJ 1995, p. 38 e.v.: nr. 3018, Egbert Hendriks, boer te Siegerswoude.
- ⁶⁷RAF RA OPS 172 506, d.d. 2-8-1676.
- ⁶⁸Volstrekt apocrief: een vermelding op het Internet via Familysearch (Mormonen): Welmoed Haijes tr. Kortezwaag 29-2-1680 Pieter Dirks (sic!).
- ⁶⁹RAF T. 14 , 11160, def. sent. 26, d.d. 10-3-1722: 63 jaar oud, maar ook: RAF T.14 11434, 1, d.d. 23-2-1723: 62 jaar oud. Klaarblijkelijk was Welmoed slechts bij benadering op de hoogte van haar leeftijd.
- ⁷⁰RAF RA OPS 31 109.
- ⁷¹RAF RA OPS 23 469, d.d. 5-5-1692: Roel Hendrix en Piter Sircx namens hun resp. huisvrouwen, mede-efgenamen van Mr. Haye Andries.
- ⁷²RAF RA OPS 172 171.
- ⁷³RAF RA OPS 172 173.
- ⁷⁴RAF RA OPS 172 316.
- ⁷⁵RAF RA OPS 172 317.
- ⁷⁶RAF RA OPS 172 328, d.d. 23-4-1675. In de daaraan voorafgaande akte doet zijn broer Jurjen Siercx hetzelfde: samen opgewandeld naar het gerecht? Mogelijk dus 'bijkomstig bewijs'.
- ⁷⁷RAF RA OPS 172 354 en 355-357. In de laatste een contract tussen de broers en Joachim Laurentius: zij zullen geen bezwaar maken bij een verkoop van goederen te Nes.
- ⁷⁸RAF RA OPS 172 490 (een verdere uitwerking van het doorgestreepte fol. nr. 481). Ayso van Hemminga is evenals Joachimus Laurentius verre familie. Hij was de zoon van Johannes Martines Hemminga en Taetske Sierks Sirxma/Sickma (de zus van Pyter's opa, Saecke Sierks).
- ⁷⁹RAF T. 319, inv. nr. 789, d.d. 26-4-1673. De plaats is daar overigens 107 pondematen groot en heeft inderdaad Goijtse Sijverts als meier.
- ⁸⁰RAF T. 14 16545 (interlocutoir).
- ⁸¹RAF RA OPS 172 503.
- ⁸²RAF T. 319, inv. nr. 789, d.d. 26-4-1673. De plaats is daar in totaal 59 pondematen groot en heeft inderdaad Jacob Pieters als gebruiker.
- ⁸³RAF RA OPS 172 508. De eigenlijke bekentenis is van 3-8-1669.
- ⁸⁴RAF RA OPS 173 137.
- ⁸⁵Ook hier is sprake van verwantschap. Joachim wordt in 1673 bij de boedelscheiding tussen de erfgenamen van w. Saco Siercks en Haeske Roelofs genoemd (RAF Arch. v. Beyma thoe Kingma, T. 319, inv. nr. 789). Hij treedt daar op voor zichzelf, voor Wigerius en Ayso Hemminga, voor Manglius, Pyter, Jurien Sierks en voor Hepcke Jochums. Die laatste wordt aangemerkt als 'zijn oom'. De verklaring is inderdaad, dat Joachum de zoon is van Wyts Jochums, de zus van Hepke, en Lourens Scheck. Hun zoon Jochum is Joachimus Laurentius (Scheck). Wyts was een dochter van Vroukjen Sierks, de zus van Saco Sierks. Kort en goed: Pyter en Joachimus zijn achterneven.
- ⁸⁶RAF RA OPS 23 9v. Zie ook: RAF RA OPS 23 25v.
- ⁸⁷RAF RA OPS 23 12v.
- ⁸⁸RAF RA OPS 23 90v.
- ⁸⁹RAF RA OPS 119 346.
- ⁹⁰RAF RA OPS 23 268.
- ⁹¹RAF RA OPS 23 276.
- ⁹²RAF RA OPS 161 15. Het gaat hier om een originele koopbrief.
- ⁹³RAF RA OPS 23 469.
- ⁹⁴RAF RA OPS 24 127.
- ⁹⁵RAF RA OPS 121 255.
- ⁹⁶RAF RA OPS 25 361v en 364v.
- ⁹⁷RAF RA OPS 25 424.
- ⁹⁸RAF RA OPS 26 16v.
- ⁹⁹RAF RA OPS 26 98v.
- ¹⁰⁰RAF RA OPS 26 164v.
- ¹⁰¹RAF RA OPS 26 284.
- ¹⁰²RAF RA OPS 26 379.
- ¹⁰³Zie: Spahr van der Hoek, J.J. (red.), De Vlecke Gorredyck, pp. 36-37.
- ¹⁰⁴GAAM, Arch. v. d. Doopsgez. Gem. van Amsterdam, nrs. 1868, 1869, 1872 en 1881 t/m. 1883.
- ¹⁰⁵RAF RA OPS 26 439.
- ¹⁰⁶RAF RA OPS 27 83v.

- ¹⁰⁷RAF RA OPS 27 85v.
- ¹⁰⁸RAF RA OPS 27 230v.
- ¹⁰⁹RAF RA OPS 27 129.
- ¹¹⁰RAF T. 14 11160, 26.
- ¹¹¹RAF T. 14 11434, 1.
- ¹¹²RAF RA OPS 172 604. Overigens kan bedoeld zijn 'onder Kortezwaag', want 'het vlek' Gorredijk werd geleidelijk belangrijker dan Kortezwaag, de plaats waar het aanvankelijk toe behoorde. Zie voor informatie over 'het vlek' (ook Gorredijk): O. Postma in: DVF 44 (1960), pp. 51-58.
- ¹¹³RAF RA OPS 25 56.
- ¹¹⁴RAF RA OPS 25 361v, d.d. 3-2-1707. Het gaat -evenals een latere vermelding van dezelfde zaak (RAF RA OPS 25 364v, d.d. 10-2-1707)- om een geschil tussen Trijn Eyses, wed. Berent Jans en Welmoed Hayes, wed. Pijtter Sijrcx. Welmoed treedt op als moeder en voorstander van haar zoon (naam is onduidelijk), om betaling van 'soodanige cleedinge'. Het is merkwaardig dat er geen doop bekend is (maar dat geldt evenzeer voor de gegevens van zijn halfbroer Sierk Pijters). Kan het ook om een roepnaam gaan? Meer waarschijnlijk is overigens, dat het om 'Haye' gaat.
- ¹¹⁵Familienaam bij de doopinschrijving van zijn dochter Trijntje en bij zijn tweede huwelijk.
- ¹¹⁶Nooit een vermelding gevonden van de filiatie tussen Pieter Sierks en Sanne Mangels. Wel is zij de moeder van Manglius. Hij is zeker een broer van Pieter (en Jurjen) Sierks.
- ¹¹⁷Mangeltsje/Mangel komt voor als Friese voornaam. Het zou ontstaan zijn uit het Germaanse Man-Goldt of het Oud-Saksische Manegolt. Het eerste lid van de samenstelling komt overeen met het Nederlandse 'menig, het tweede deel staat voor 'heersen'. De naam betekent 'heerser over velen' (vgl. het Griekse Polycrates). Zie: Schaar, J. van der, Spectrum voornamenboek. Utrecht, 1992.
- ¹¹⁸RAF T. 14, 16501, 24, d.d. 15-5-1632.
- ¹¹⁹RAF RA OPS 20 76.
- ¹²⁰RAF RA OPS 20 233v.
- ¹²¹RAF RA OPS 20 238 en 240vo.
- ¹²²RAF RA OPS 20 310v.
- ¹²³RAF RA OPS 21 41, d.d. 18-1-1666.
- ¹²⁴Respectievelijk RAF RA OPS 20 153vo, 154, 155 en 176.
- ¹²⁵RAF RA OPS 21 44.
- ¹²⁶RAF RA OPS 172 635: 'Manglius Sircx Jousma'.
- ¹²⁷GAL Authorisatieboeken 1611-1810 W4 178, d.d. 13-2-1667: 24 jaar oud.
- ¹²⁸RAF RA OPS 172 279.
- ¹²⁹RAF RA OPS 172 869.
- ¹³⁰GAL Authorisatieboeken 1611-1810 W4 178, d.d. 13-2-1667: 18 jaar oud en RAF RA OPS 69 445, d.d. 11-3-1672: 23 jaar oud.
- ¹³¹RAF RA OPS 173 85.
- ¹³²RAF RA OPS 173 138.
- ¹³³GAL Authorisatieboeken 1611-1810 W4 178, d.d. 13-2-1667: zij wordt aldaar niet genoemd.
- ¹³⁴Een vroegere variant van de tegenwoordige foerier: verantwoordelijk voor de uitrusting (sic!) ; kleding, wapens e.d. van de manschappen.
- ¹³⁵Meermalen gevonden in de periode 1639-1650, onderdelen vaak afzonderlijk gepacht. RAF RA KOL 128 63, 149, 225, 310; KOL 129 36, 68, 125, 212, 281; RAF T. 14, inv. nr. 16517.
- ¹³⁶GAL F 57 19 en GAL Authorisatieboeken 1611-1810 W4 178.
- ¹³⁷Al vóór 14-6-1628: RAF RA OPS 163 215. Maar mogelijk al vóór 5-9-1623: in een inventarisatie blijken opgenomen: 'd'conterfeitsels van Saacke Siercksz. en zijn huysfrouwe.'
- ¹³⁸Zie: GAL Old Burger Weeshuis Legaatboek, inv. nr. 646 en GJ 1966: Leeuwarder begrafenissen "met de wezen", 1636-1721). Overigens bestaat die 'hoek' bij de Vismarkt nu nog.
- ¹³⁹RAF T. 14 16501, 24, d.d. 15-5-1632
- ¹⁴⁰T. 15, inv. nr. 4, d.d. 31 juli 1620 en 4 juni 1621 (resp. de interlocutoire en definitieve sententie).
- ¹⁴¹HSL Inventarisatieboeken 1550-1790, V.Y-26 (1623-1624), pp. 306-309.
- ¹⁴²Grote vraag: zijn de schilderijen bewaard gebleven? Vgl. hiertoe R.E.O. Ekkart in: DVF 72 (1992), p. 150: hij schat het verliespercentage van alle gemaakte schilderijen uit die dagen op ten minste 80%. Bij navraag bleken het Iconografisch Bureau te Den Haag en het Fries Museum ze in ieder geval niet in de collectie te hebben.
- ¹⁴³RAF RA OPS 160 23.
- ¹⁴⁴RAF RA OPS 160 31.
- ¹⁴⁵RAF RA OPS 163 215, d.d. 14-6-1628. Saecke en Haeske blijken dan al getrouwd te zijn.
- ¹⁴⁶RAF RA KOL 128 63, 147, 149, 225, 340 en RAF RA KOL 129 36, 68, 80, 81, 125, 126.
- ¹⁴⁷RAF RA OPS 160 48.
- ¹⁴⁸RAF T. 14 16501, 15.
- ¹⁴⁹RAF RA KOL 108 62 (= 123).
- ¹⁵⁰RAF T. 14 16510, 34. Zie ook de interlocutoire sententie RAF T.14 16509, d.d. 30-4-1640 (niet zoals in de def. sententie vermeld is 28-4-1640), zonder nr., tussen nrs. 18 en 19.
- ¹⁵¹RAF T. 14 7497, f. 106v.
- ¹⁵²RAF RA KOL 108 117v.
- ¹⁵³Boelens, Nes, p.89-90
- ¹⁵⁴Fryslân, Tiidskrift fan it Selskip foar Fryske Tael- en Skriftekennise, (1920), pp. 46-48.
- ¹⁵⁵RAF T. 14 16510, zie ook interlocutoire sententie RAF T.14 16509, 8, d.d. 16-6-1640.
- ¹⁵⁶RAF T. 14 16512, 92.
- ¹⁵⁷RAF GEN 512, p. 322v.
- ¹⁵⁸RAF RA KOL 108 513.
- ¹⁵⁹RAF RA KOL 16 410.
- ¹⁶⁰Respectievelijk RAF RA KOL 71 113v en 74 239.
- ¹⁶¹RAF NT. 13.112, p. 80, nr. 1028.

- ¹⁶²RAF RA OPS 163 215 en RAF T.14 16512, 92, d.d. 15-7-1632. Overigens verkoopt hij rond die tijd een aantal keren grond in Opsterland.
- ¹⁶³RAF RA ACH 83 148.
- ¹⁶⁴RAF RA OPS 47 344.
- ¹⁶⁵GAL Old Burger Weeshuis Legaatboek, inv. nr. 646, nr. 85.
- ¹⁶⁶GAL Authorisatieboeken 1611-1810 W4 178.
- ¹⁶⁷RAF RA ACH 84 106.
- ¹⁶⁸RAF T. 14 16532, 26.
- ¹⁶⁹RAF T. 14 16533, 42.
- ¹⁷⁰RAF T. 14 16533, 25.
- ¹⁷¹RAF T. 14 16537 39, zie ook de interlocutoire sententies nr. 45, d.d. 5-5-1668 en nr. 53, d.d. 30-6-1668.
- ¹⁷²RAF Arch. Harinxma thoe Slooten, T. 325, inv. nr. 454.
- ¹⁷³RAF T. 14 16538 16.
- ¹⁷⁴RAF T. 14 16544 48.
- ¹⁷⁵RAF T. 14 16544, 9, p. 127.
- ¹⁷⁶RAF RA OPS 163 215, d.d. 14-6-1628.
- ¹⁷⁷RAF RA Dokkum 227 372.
- ¹⁷⁸RAF RA OPS 47 226, d.d. 11-1-1651; zie ook f.296 d.d. 23-10-1651 en f.322, d.d. 17-9-1652, ook f.344 en 35, d.d. 7-2-1653 en f.393, d.d. 29-9-1653. Zie voor Reytse Jans: GJ 1996, p. 124.
- ¹⁷⁹RAF T. 14 16517, 67, d.d. 27-10-1648.
- ¹⁸⁰GAL Q 15 6 en F 55 33.
- ¹⁸¹OPS 62 33: bij de inventarisatie is sprake van: "de groete brou ketel" en "een cleyne ketel".
- ¹⁸²T. 5, inv. nr. 2523 (ongefoliëerd).
- ¹⁸³T. 5, inv. nr 8, fol. 113. Zie ook: NA, Arch. der Admiraliteitcolleges, T. 1.01.47.01, inv. nr. 3298, fol. 66. Zie ook: <http://www.mpaginae.myweb.nl/Admiraliteit1601/adml601t.htm>
- ¹⁸⁴T. 5, inv. nr. 2297 (ongefoliëerd). Deze beroepsopgave is ook vermeld in Zijlstra (1996). Overigens bleek bij controle, dat de daar opgegeven vindplaats niet als zodanig bestaat. Mogelijk betreft het een verschrijving in de notatie; de beroepsopgave is wel juist.
- ¹⁸⁵T. 14 inv. nr. 16707 nr. 1, d.d. 11 maart 1606: "Haeck Boeledr, weduwe wijlen Syrk Sakes".
- ¹⁸⁶Familiebijbelaantekeningen van J.M. Hemminga: zie NP 12 (1921/1922), pp. 63 e.v. Op 4 en 21 januari 1629 worden zijn kleinkinderen Hiltie en Sierck in hetzelfde graf, ten zuiden van de toren op het kerkhof van Beetsterzwaag, bij hun "bestevader Sirck Sackes" begraven. Klaarblijkelijk was daar het familiegraf, want ook dochter Taetske Siercks ligt daar begraven.
- ¹⁸⁷T. 325, inv. nr. 455.
- ¹⁸⁸RAF RA OPS 59 7.
- ¹⁸⁹OPS 59 7 (inventarisatie op 28 maart 1582): in margine is op die datum in 1583 een (gedeeltelijke?) uitboedeling van Sierck en zijn huisvrouw opgetekend.
- ¹⁹⁰Arch. Staten van Friesland 1580-1795 (Resoluties Gedeputeerde Staten), inv. nr. 2517, f. 205-206.
- ¹⁹¹RAF Arch. Staten van Friesland, T. 5, inv. nr. 8, f. 113.
- ¹⁹²Arch. Staten van Friesland, T. 5, inv. nr. 8, f. 113.
- ¹⁹³Zie GN 1993, p. 171.
- ¹⁹⁴Arch. van de Staten van Friesland, G2-6, f.16-d (oude notatie).
- ¹⁹⁵NA, Arch. der Admiraliteitcolleges, T. 1.01.47.01, inv. nr. 3298, fol. 66. Zie ook: <http://www.mpaginae.myweb.nl/Admiraliteit1601/adml601t.htm>
- ¹⁹⁶T. 5, inv. nr. 2297, ongefoliëerd.
- ¹⁹⁷RAF RA OPS 62 33 en 34, d.d. 4-4-1606 en f. 48, d.d. 15-8-1606. Zie ook: RAF RA OPS 58 5.
- ¹⁹⁸Frouck onbreekt in 1668 bij de dans rond de erfenis van Saecke Siercks (zie daar). Haar kinderen nemen wel deel, dus denkkelijk is zij dan al gestorven. In het Stamboek (Tresoar) staan handgeschreven aantekeningen naast de gedrukte gegevens. De herkomst is apocrief, zonder bronvermelding. In deel 1A, p.103 bij de familie Boelens, staan "nieuwe" gegevens over de kinderen van Sierck en Haeck. Men stelt, dat Frouck mogelijk overleden is op 13 oktober 1681. De informatie in deze toegevoegde gegevens strookt niet of nauwelijks met mijn bevindingen.
- ¹⁹⁹T. 14, inv. nr. 16707, 1, d.d. 11 maart 1606. Jochum treedt op namens zijn wederhelft.
- ²⁰⁰Zie voor dit echtpaar: Oostra, J., Kertiersteat fan Roelof, Wytske en Jolt Jetse Oostra. In: *GJ 2004*, p. 143.
- ²⁰¹Zie voor haar ook: GEN 59: Fokkema-Siccama, A.C., *De Siccama's*, pp. 448-449.
- ²⁰²Antie wordt genoemd: OPS 160 48. In die "akte" wordt door Weemel en haar zoon protest aangetekend tegen een verkoop door Saecke Siercks aan diens zwager Jan Martens.
- ²⁰³T. 14 16707, 1, d.d. 11 maart 1606. Zij komt daar voor als één van de drie onmondige kinderen, terwijl haar zus Frouck, die dan wel is getrouwd, gesterkt wordt met haar naam.
- ²⁰⁴KOL 108 62 (= 123), d.d. 2 april 1633. Dan proclameren Saco Siercx en Haescke Roelofs de aankoop van een huis gelegen "binnen Kollum neffens het kerkhof". Harmen Wygerts, man van Lupck Lubbertsdr legt er het niaar op. Verkopers zijn Jan Freercx en zijn huisvrouw Antie Siercx. Onduidelijk is overigens, of Antje de gelijknamige zus van Saecke is.
- ²⁰⁵In 1614 heeft hij een voorechtelijke zoon en in 1620 is hij adelborst onder kapitein Hans van Oldensloo in het 'Friesche Regiment'. Hij voert in dat jaar een rechtszaak en zal denkkelijk meerderjarig zijn (hier dus 25 of iets ouder).
- ²⁰⁶T. 15, inv. nr. 4, (resp. de interlocutoire en definitieve sententie).
- ²⁰⁷Een vroegere variant van de tegenwoordige foerier: verantwoordelijk voor de uitrusting (sic!), kleding, wapens e.d.
- ²⁰⁸HSL, Inventarisatieboeken 1550-1790, V. y26 (1623-1624), pp. 306-309.
- ²⁰⁹Meermalen gevonden in de periode 1639-1650, onderdelen vaak afzonderlijk gepacht. KOL 128 63, 149, 225, 310; KOL 129 36, 68, 125, 212, 281; T. 14, inv. nr. 16517.

²¹⁰ HSL f57, fol. 19 en HSL Authorisatieboeken 1611-1810 w4, fol. 178.

²¹¹ In ieder geval vóór 14 juni 1628: OPS 163 215. Maar denkkelijk al vóór 5 september 1623: in een inventarisatie (HSL Inventarisatieboeken 1550-1790, V. y26 (1623-1624), pp. 306-309) blijken opgenomen: "d'conterfeitsels van Saacke Siercksz. en zijn huysfrouwe". Grote vraag: zijn de schilderijen bewaard gebleven? Vergelijk hiertoe: R.E.O. Ekkart in: DVF 72 (1992), p. 150: hij schat het verliespercentage van alle gemaakte schilderijen uit die dagen op ten minste 80%. Bij navraag bleken het Iconografisch Bureau te 's-Gravenhage en het Fries Museum de schilderijen in ieder geval niet in de collectie te hebben.

²¹² Zie: HSL Old Burger Weeshuis Legaatboek, inv. nr. 646. Zie ook: Dolk, J., Leeuwarder begrafenissen "met de wezen", 1636-1721. In: *GJ 1966*, p. 88: "het wijf van Saecke Siercx, bij de Vijs-marckt op de hoeck van de Conincxstraet (nae de Tuijnen om na Becxterswaegh te brenghen)".

²¹³ T. 14 16501, 24, d.d. 15 mei 1632

²¹⁴ OPS 163 45, d.d. 9 november 1625: mr. Pieter Hendriks en zijn vrouw Abeltien Jannis kopen een huis te Beetsterzwaag. Het is overigens nog niet duidelijk, of Abeltien ook de moeder is van Hendrikje Pieters.

²¹⁵ T. 14, inv. nr. 16537, nr. 39, zie ook de interlocutoire sententies nr. 45, d.d. 5 mei 1668 en nr. 53, d.d. 30 juni 1668, zie verder: T. 14, inv. nr. 16538, nr. 16. De betrokken partijen zijn aan de ene kant Manglius, Pieter en Jurrien Siercks, gesterkt met Leonardus Flasmars, curator ad lites en aan de andere zijde Valerius Renici voor Taetske Siercks, voor haar kinderen, en Wytske Jochums, huisvrouw van Joachim Scheck, Hepke Jochums, voor henzelf optredend en mede namens Wytske Jans, de huisvrouw van Hendrik Jacobs, samen erfgenamen ab intestato (bij het ontbreken van een testament) van Saco Siercks, hun wijlen broeder en oom. De strijdvraag is, of de drie broers als erfgenaam van hun bestevader Saco Siercks gezien moeten worden. Het blijkt dat hun vader, Sierck Saeckes, een buitenechtelijk kind was. Saco Siercks is de vader van een "ligterzoon, geteeld bij eenen Hendrikien Pieters", Sierck Saeckes genaamd. Manglius, Pieter en Jurrien Siercks zijn dus de kleinkinderen van Saco Siercks. Taetske meent dat zij als zus van de overleden Saco meer recht heeft op de erfenis.

²¹⁶ Zie OPS 63, akte 133, d.d. 25 mei 1622. In de handtekening van Johannes Martinides staat zijn leeftijd vermeld: 25 jaren.

²¹⁷ In ieder geval vóór 24 juli 1662: OPS 42 133.

²¹⁸ Zie voor hem: Zijlstra, nr. 299. Zie verder: DVF 78 (1998) pp. 57-75.

²¹⁹ Ik baseer die voorzichtige veronderstelling op de volgende vindplaats: in de onbetrouwbare, want goeddeels oncontroleerbare, handgeschreven informatie in het Stamboek (Tresoar), deel 1A, p. 103 bij de familie Boelens wordt (onafhankelijk van mijn bevindingen) verondersteld, dat er een Wigger Siercks Sickma geweest zou kunnen zijn.

²²⁰ T. 14 16707, 1, d.d. 11 maart 1606. Er wordt geen melding van hem gemaakt.

²²¹ Aa, A.J. van der, *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden.*, facs. herdruk, Gorinchem [Zaltbommel], Noordduyn [Europese bibliotheek], 1849 [1980], dl. 12, p. 92.

²²² Vgl. hiervoor ook: Van der Molen, *Opsterlân*, p. 85.

²²³ Aa, A.J. van der, *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden.*, facs. herdruk, Gorinchem [Zaltbommel], Noordduyn [Europese bibliotheek], 1849 [1980], dl. 8, p. 273.

²²⁴ Aa, A.J. van der, *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden.*, facs. herdruk, Gorinchem [Zaltbommel], Noordduyn [Europese bibliotheek], 1849 [1980], dl. 2, p. 322.

²²⁵ Pier Tiesses is op 23 oktober 1555 (GJ 1984, p. 13) nog niet meerderjarig, maar op 29 januari 1558 is dat wel het geval. Zodoende kan geschat worden dat hij rond 1532 geboren moet zijn.

²²⁶ HEN 36 93vo, d.d. 24 september 1533. De transcriptie is erg globaal en beoogt slechts twee zaken aan te geven: 1. Sierck Siercks en Sierck Arents zijn (half)broers en 2. Sierck Siercks is curator over Sierck Arents. De laatste is dus op 24 september 1533 nog geen 25 jaren oud.

²²⁷ Zie: GJ 2000, p. 100 en vooral: Monsma, m.n. hoofdstuk 7, blad 2.

²²⁸ HEN 36 184, de inschrijvingsdatum is overigens 12 april 1537.

²²⁹ T. 4, inv. nr. 9a, p. 14 (links).

²³⁰ HEN 36 27. De akte is overigens doorgehaald.

²³¹ HEN 37 1.

²³² "Benedicx Sybren zoen" komt in 1511 ook voor op dezelfde post als Jouck, de moeder van Sierck Arents (nr. 1318). Zie voor deze Benedicx Sybrens te Hagens overigens ook: T. 14, inv. nr. 16687, fol. 416 (als Benedicx Siebrens to Hagens), inv. nr. 16688, fol. 294 en inv. nr. 16689, fol. 59. Verder: T. 4, inv. nr. 11, fol. 19 (links), 1557/1558.

²³³ HEN 36 184.

²³⁴ Baerdt, p. 140; Andreae, p. 47 en Smellingeraland, p. 262 en 266.

²³⁵ T. 4, inv. nrs. 38, c, e, f en g. Daar komt Saecke beurtelings voor als "Saecke her Jouwsma" en "Saecke tot Beets". Meer bewijs voor de overeenkomst tussen "beide" Saeckes: T. 14, inv. nr. 16480, p. 76 vo (nr. 184), d.d. 8 mei 1528 en T. 14, inv. nr. 16687, p. 99 en p. 105.

²³⁶ Charterboek II, p. 498, d.d. 26 mei 1525: op de Landdag nemen enige grietenijen de reparatie aan van sommige indijken in Oostergo. Namens Opsterland is aanwezig: de grietman Sjoerd Sappis en Sacke toe Beetz en Wytte Tyaertsz als gevormachtigden.

²³⁷ Charterboek II, p. 476 (1524), overigens als "Jacke te Beetz" en T. 4, inv. nr. 4, fol. 14 (links), 1525/26.

²³⁸ T. 14, inv. nr. 93, fol. 78vo. Opmerkelijk genoeg is daarin de naam van de nieuwbakken grietman aanvankelijk "Aemcke Geuckes", maar dat is later doorgehaald en vervangen door "Sacke te Beets". Zie voor de benoeming tot grietman ook: Andreae, p. 47 en Smellingeraland, p. 262 en p. 266.

²³⁹ T. 14, inv. nr. 16687, fol. 99 en fol. 105. Zie ook: T. 14, inv. nr. 16480, fol. 76vo, d.d. 8 mei 1528.

²⁴⁰ T. 232-22, inv. nr. 2, d.d. 3 september 1531. Origineel op papier met opgedrukt zegel van de oorkonder in groene was onder papierruit. De voorstelling toont een schildhouder (mogelijk een staande menselijke figuur) met wapenschild, waarop drie eikels: zie zegelcollectie Tresoar, nr. 1231. Zie voor de akte zelf ook: Charterboek II, p. 584.

²⁴¹ Zie: Stamboek, deel IIa, p. 153 en Andreae, p. 47.

²⁴² Mogelijk de zoon van een priester? Als naamgever zou in aanmerking kunnen komen: Jelle Juwsma, overleden 1497, stichter van het Sint Jacobs- of Sint Jobsleen tot Oldehove (Leeuwarden). Zie daartoe: T. 263, inv. nrs. 50 en 137; T. 180-31, inv. nrs. 1-6.

²⁴³ Zie bijvoorbeeld: DVF III, 2, (1844), pp. 150-157. Daar is een "request" opgenomen van Saepck van Donia of Ytsma. Zie voor haar familie: T. 323-01, inv. nr. 1323c, p. 32vo (onder "IJtsma") en p. 74vo (verklaring verbetering van Jemme Harinxma naar Herjuwsma). Saepck van Ydtsma trouwde vier keer en Jemme Herjuwsma was haar eerste man. In het rekest uit 1524 geeft Saepck aan dat zij "ten tyde van den Forst van Sassen, in echten state is geweest mit een Edelman, genaempt Gemma van Heer Juusma, Heerscap tot Ferwert, by den welken sy Suppliante, binnen staende huwelicke, geproceert heeft gehad twee oft drie kinderen". Saepck vraagt de geconfisceerde bezittingen terug. Er is verder geen sprake van Saecke Herjuwsma. Dat is ook niet het geval, wanneer Saepck op 9 november 1562 haar testament laat opmaken (Oorkonden, deel II, pp. 564-582). Uiteraard zou Saecke een kind uit een eerder huwelijk van Jemme kunnen zijn, maar dan zou hij zeker recht gehad hebben op een deel van de bezittingen uit het rekest. Zie voor Saepck Ytsma overigens ook: GJ 2000, p. 137 en GJ 1994, p. 145.

²⁴⁴ Sierck Saeces Juesma is geboren rond 1614 als zoon van Saecke Siercks en Hendrikje Pieters, dochter van mr. Petrus Hendriks, procureur-generaal voor het gerecht van Opsterland (T. 14, inv. nr. 16501, d.d. 5 mei 1632). Sierck Saeces was een "lichterzoon", "geteeld bij Hendrickien Pieters buiten echte" (T. 14, inv. nr. 16537, nr. 39; ook: interlocutoire sententies nr. 45, d.d. 5 mei 1668 en nr. 53, d.d. 30 juni 1668). Hij is overleden tussen 5 november 1663 (OPS 20 238 en 240vo) en 19 januari 1665 (OPS 20 310vo). Sierck trouwt 1. Sanne Mangliusdr, dochter van Manglius/Magnus Martinus, passamentwerker te Leeuwarden, en Trijntje Lambertsd. Sierck trouwt 2. Langezwaag 21 september 1662 Jacobien N.N., van Oldeberkoop. Uit het eerste huwelijk: Manglius (1642), Pieter (1645), Jurrien (1649) en Trijntje, gedoopt te Langezwaag op 8 oktober 1654. Bij de doop van Trijntje staat haar vader te boek met de familienaam "Juesma".

²⁴⁵ OPS 172 635: "Manglius Sircx Jousma". Manglius is geboren in 1642 (HSL Autorisatieboeken 1611-1810, w4, fol. 178, d.d. 13 februari 1667: dan 24 jaar oud). Hij wordt gedoopt te Sneek op 24 april 1642. Manglius is koopman (OPS 172 279) en hij is overleden tussen 23 maart 1680 (OPS 172 869) en 16 januari 1685 (OPS 98 81, zie fol. 121). Manglius trouwt Langezwaag 9 december 1666 Douwtien Feickes.

²⁴⁶ Zie voor haar en haar ouders: FK, p. 453.

²⁴⁷ Zie Woltjer, p. 47.

²⁴⁸ Ibid. pp. 47-48.

²⁴⁹ Ibid. p. 48.

²⁵⁰ NT. 14.37, WW 2, p. 648, nr. 25.

²⁵¹ Charterboek III, p. 184. Ook al eerder waren Emcke Geuckes en Arndt Oeds vertegenwoordigers van Smallingerland: Charterboek II, pp. 865-867, d.d. 5/22 september 1542. Ze kunnen overigens als bijzitters of dorpsrechters afgevaardigd zijn. Duidelijk is dat er in 1550 een nieuwe grietman aan het roer staat.

²⁵² T. 14, inv. nr. 16691, fol. 152.

²⁵³ Zie voor hem en zijn familie GJ 2000, pp. 141-142. Ik meen dat het om deze Rienk van Burmania gaat, vanwege de geografische achtergrond van zijn familie: er is onder meer sprake van Hennaard en Edens.

²⁵⁴ Zie voor hem: Zijlstra (1993), p. 104. Verder: GJ, 1994, p. 31 en GJ 2000, p. 94. Verder komt Ruurd Roorda zeer vaak voor bij het Hof van Friesland. Ik heb hier geen volledigheid nagestreefd, maar volsta hier met de notaties waarbij de plaatsnaam Hennaard vermeld wordt: T. 14, inv. nr. 16690, fol. 56 (1550); inv. nr. 16692, fol. 242 (1561), fol. 408 (1562), fol. 410 (1562), fol. 514 (1564), fol. 533 (1564); inv. nr. 16695, fol. 35; inv. nr. 16696, fol. 6 (1575). Zijn vrouw komt voor namens haar kinderen in 1585: T. 14, inv. nr. 16701, fol. 167 (1585). Van Ruurd en zijn vrouw meldt Van der Aa, dat zij te Hennaard begraven zijn en hij geeft zelfs het epitaaf op de door Claes Jelles vervaardigde zerk: <http://home.planet.nl/~palst004/vanderAA/Hennaarderadeel.html> en <http://www.tresoar.nl/vanderaa/index.php?sub=Hennaarderadeel> en voor de steenhouwer: <http://historie.buwalda.nl/zerkenlijst.htm#Claas%20Jelles>. De zerk ligt overigens nog altijd op het kerkhof te Hennaard.

²⁵⁵ T. 3, inv. nrs. 890, 977, 980 en 1024 (Ruurd Roorda te Hennaard). Overigens zijn er in dat archief (T. 3, Staten van Friesland voor 1580) meer vindplaatsen met Ryoerd Roorda. Voorzichtigheid is echter wel geboden, zeker als Hennaard niet vermeld wordt: er is een gelijknamige persoon voorhanden.

²⁵⁶ Zie: GJ 1984, pp. 5-57, m.n. p. 24 en GJ 2004, p. 138.

²⁵⁷ T. 14, inv. nr. 16694, fol. 108.

²⁵⁸ T. 14, inv. nr. 16695, fol. 28.

²⁵⁹ T. 14, inv. nr. 16695, fol. 80.

²⁶⁰ Hij is zeker niet identiek aan de bekende Dirk Lieuwes, die later met de familienaam "Scheltinga" voor komt. Zie: GJ 1960, pp. 30-37, m. n. p. 35 en vooral GEN 298, m.n. pp. 22-28. Dirk Lieuwes is ook niet dezelfde als de hardhouwer met die naam: GJ 1957, pp. 25-26 en 28. Deze steenhouwer is trouwens geboortig van Ferwerd en hij wordt in 1594 burger van Leeuwarden in 1594. Zie daartoe:

<http://www.historischcentrumleeuwarden.nl/metselaars/trans.htm#n26>

- ²⁶¹ Nr. 2720: Syurdt Syrcksz, aanslag: 3 cg. Geciteerd via:
<http://www.fa.knaw.nl/files/1847/ymposysje.pdf>.
- ²⁶² HAR 82 164 en 166.
- ²⁶³ T.14 16699, p. 65.
- ²⁶⁴ Zie voor deze familie Meylema: Nieuwland, P. Meylema. In: *GJ 1989*, pp. 49-60. Siercks Siercks Posthumus Meylema is ongetwijfeld identiek aan nummer IVa, p. 52. Ondanks de gelijklopende voornaam lijkt er geen direct familieverband voorhanden. Er is overigens wel een gezamenlijke geografische en sociale achtergrond.
- ²⁶⁵ Respectievelijk: Archief Staten van Friesland (1580-1795) T.5 inv.nr. 2285 f.142 en RAF Archief Staten van Friesland (1580-1795) G1-1 f.118-a; G1-1 f.120-f; G1-1 f.120v-a; G1-2 f.10-a; G1-2 f.12v-a; G1-2 f.12v-c; G2-4 f.42v-a; G2-6 f.116-d (oude notaties).
- ²⁶⁶ Charterboek (deel IV): pp. 325, 327 (2x), 328, 436, 459, 460, 463, 527, 532 en 599.
- ²⁶⁷ HAR 125 46.
- ²⁶⁸ HAR 125 27.
- ²⁶⁹ HAR 125 31.
- ²⁷⁰ Zie voor hem ook: T. 14, inv. nr. 16703, fol. 16 en T. 14, inv. nr. 16703, fol. 43 (1588).
- ²⁷¹ HAR 125 36.
- ²⁷² HAR 228 27vo. Mr. Dominicus/Douwe Annes is procureur-postulant voor het gerecht van Harlingen: T. 14, inv. nr. 16699, fol. 117 (1581); T. 14, inv. nr. 16699, fol. 263 (1582).
- ²⁷³ HSL z2, f. 15.
- ²⁷⁴ Dat bedrag komt overeen met de voorgedijrekening van de wezen van Saecke Siercks: HAR 124 174-178, zie fol. 178.
- ²⁷⁵ T. 14, inv. nr. 16704, fol. 7 en fol. 66.
- ²⁷⁶ HAR 228 27vo.
- ²⁷⁷ HAR 228 42vo.
- ²⁷⁸ T. 14, inv. nr. 16703, fol. 115.
- ²⁷⁹ Op basis van de vermelding 'kinderen' bij de akte uit 1588 moet uit het huwelijk van Sjoerd Siercks en Etcke Dircksd'r tenminste nog één kind meer geboren zijn.
- ²⁸⁰ Zie voor hem onder meer: T. 14, inv. nr. 16702, fol. 8 (1586) en fol. 455 (1588): Wybe Hania, voogd van de weeskinderen van Mr. Lyuwe Hanye. Het kan overigens ook gaan om één kind: Mr. Lyuwe Haenye, overleden, nalatende een kind (T. 14, inv. nr. 16702, blad 377 (1587)). Wybe Hanye is in 1590 curator over Lyuck (T. 14, inv. nr. 16704, fol. 189).
- ²⁸¹ Zie: Ruyven, m.n. p. 156, nr. 14. Zie ook: Voet, p. 97, nr. 222.
- ²⁸² Vermoedelijk doelt Ruyven daarbij op de hierboven beschreven vermelding op 17 april 1597: HAR 228 42vo.
- ²⁸³ HAR 123 94.
- ²⁸⁴ Nr. 2626: Tiesse Pyersz, aanslag: 1 cg. en 10 st. Geciteerd via:
<http://www.fa.knaw.nl/files/1847/ymposysje.pdf>.
- ²⁸⁵ HAR 124 211.
- ²⁸⁶ T. 14, inv. nr. 16704, fol. 23, d.d. 24 maart 1590.
- ²⁸⁷ HAR 125 26vo.
- ²⁸⁸ OPS 59 118vo (februari 1589) en 131 (mei 1589).
- ²⁸⁹ T. 14, inv. nr. 16704, fol. 23 en 66.
- ²⁹⁰ Personele impositie: Harlingen, nr. 2710: Wopke Taeklesz, aanslag: 3 cg. Geciteerd via:
<http://www.fa.knaw.nl/files/1847/ymposysje.pdf>. Wopke was burgemeester van Harlingen: HAR 84 33.
- ²⁹¹ Het begrip "vrunden" is hier op te vatten als "familie". Zie daartoe bijvoorbeeld: Kooijmans, pp. 14-17.
- ²⁹² OPS 60 124.
- ²⁹³ Hij zou identiek kunnen zijn aan mr. Sierck Pyersz, die in 1574 te Harlingen optreedt bij de voogdij van een zekere Lysbeth, de weduwe van Tyerck Berntsz; haar procureur is dan mr. Sierck Pyersz (HAR 123 87). De enigszins ongeofende handtekening van "onze" Sierck doet echter vermoeden, dat het om een naamgenoot gaat - of bedriegt de schijn hier toch?
- ²⁹⁴ T. 14, inv. nr. 16703, fol. 115.
- ²⁹⁵ HAR 124 277. Vriendelijke mededeling Y. Brouwers te Leeuwarden. Een Nannijnck Abbes koopt in 1562/1563 een huis te Harlingen: T. 4, inv. nr. 24, fol. 17 (rechts). Een man met die naam komt in 1565 voor bij het Hof van Friesland (T. 14, inv. nr. 16693, fol. 12). In 1582 is er sprake van de weeskinderen van Nanningh Abbes (T. 14, inv. nr. 16700, fol. 40).
- ²⁹⁶ Zie: <http://www.historischcentrumleeuwarden.nl/burgerboeken/voornamen/a/auke.htm>: "M226, p. 17, opmerking: van 1581/06/26 tot 1582/10/09".
- ²⁹⁷ HAR 125 281.
- ²⁹⁸ Aanbreng, Hennaarderadeel, Edens, pp. 28-29.
- ²⁹⁹ Aanbreng, Hennaarderadeel, Hennaard, p. 31.
- ³⁰⁰ HEN 37 1.
- ³⁰¹ RAF RvA Hennaarderadeel, Wommels.
- ³⁰² RAF RvA Hennaarderadeel, Hennaard.
- ³⁰³ Zie Frouckje Sierks en haar zus Taetske Sierks (kinderen van IV). Ook in andere takken deze naam 'Sicma'. Een kleinzoon van Teye Saeckes (111-2) is Binne/Benedictus van Teijens, geb. 1-3-1646, secretaris van Opsterland (1671-1678), overl. Beetsterzwaag 10-11-1678, begr. Beetsterzwaag (kerk, bij zijn vrouw), tr. 24-3-1668 Lucia Fockens, geb. ca. 1646, overl. 2-1-1685, begr. Beetsterzwaag 'op't choor van de kerk', dr. van Saco Fockens, grietman van Opsterland en Lucia Igesdr. Siccama. Benedictus en Lucia noemen twee keer een zoon: Saco Sicma van Teijens. Uiteraard kan 'Sicma' hier ook verwijzen naar de oma van moederszijde.
- ³⁰⁴ Zie: Roorda, Nammen I.
- ³⁰⁵ 'It Pier en Sipcke Hoytes-Folk', in: *GJ 1984*, pp. 5-55.
- ³⁰⁶ *GJ 1984*, p. 30.

³⁰⁷ <http://home.wanadoo.nl/rientsfaber/Faber%20Easterein%20.htm>

³⁰⁸ Gedetailleerde gegevens overgenomen uit: 'It Pier en Sipcke Hoytes-Folk', in: GJ 1984, pp. 5-6. Bronvermelding aldaar.

³⁰⁹ Gedetailleerde gegevens overgenomen uit: 'It Pier en Sipcke Hoytes-Folk', in: GJ 1984, p. 5. Bronvermelding aldaar.